Gemeente
ROZENDAAL

Programmabegroting 2023-2026

Voorwoord

Zorg voor elkaar en voor de wereld
Inwoners van Rozendaal zijn bevoorrecht in veel opzichten. In een prachtige omgeving is Rozendaal financieel en politiek stabiel. Maar wij zijn niet immuun voor de wereld om ons heen, op de schaal van Nederland en ook mondiaal. De geopolitieke situatie vraagt in meerdere opzichten om solidariteit. Dat betekent dat wij oog houden voor wat lokaal noodzakelijk en gewenst is, maar ook rekening moeten houden met wat er van buiten af van ons gevraagd en soms vereist wordt. Die balans denken wij gevonden te hebben in deze meerjarenbegroting.

Zaken op orde en doorontwikkelen
Vanzelfsprekend moeten wij zaken op orde hebben als dienstverlening aan inwoners en de dagelijkse dingen, zoals straatverlichting, riolering en onkruidbestrijding. En ook de opvang voor inwoners die verschillende vormen van zorg nodig hebben. Sport en cultuur, allemaal zaken die wij vaak vanzelfsprekend vinden. Daar bovenop willen wij invulling geven aan het coalitieakkoord 2022-2026. Tegelijkertijd willen wij ons steentje bijdragen in regionale vraagstukken zoals de verstedelijkingsstrategie en nationaal, met bijvoorbeeld de woondeal en het vluchtelingenvraagstuk. En dan merken wij ook de gevolgen grensoverschrijdende vraagstukken. Denk daarbij aan de energie- en klimaatcrises en wat dat betekent voor onze flora en fauna. In deze begroting wordt een balans gevonden tussen wat wij moeten en willen, tussen zekerheden en onzekerheden, lokaal en omgevingsbewust. Met de voorliggende begroting bewegen wij daarom behoedzaam voorwaarts.

Stabiliteit en omgaan met onzekerheden
Financieel staan wij er redelijk gunstig voor. Wij blijken weer in staat om een gezonde begroting te presenteren en de reserves op een hoog niveau te houden, ondanks een aangescherpte risicoanalyse. Rozendaal is daarbij sterk afhankelijk van de bijdragen uit met name het gemeentefond. De meest recente ontwikkelingen maken dat wij een sluitende begroting kunnen aanbieden voor 2023 tot en met 2025. De terugval in het accres levert een negatief resultaat op voor 2026. Dat is een uitdaging die veel gemeenten raakt en die nog volop ter discussie staat.

Meerjarenperspectief

2023	2024	2025	2026
9.233	148.104	239.435	-95.488

De bijdrage uit het gemeentefonds is door achtergebleven accresontwikkeling beperkt in 2023 ten opzichte van de verwachtingen voor 2024 en 2025. Dat dwingt ons om de uitgaven in 2023 beperkt te houden en dit jaar te gebruiken voor de reguliere taken en voorbereiding van investeringen in latere jaren. In de navolgende jaren zien we meer perspectief op verruiming van de reguliere taken en gewenste investeringen. Al met al levert dat een beeld op dat ruimte biedt om ook ambities uit het coalitieakkoord waar te maken. De septembercirculaire kwam te laat om cijfermatig te verwerken in deze begroting. Wel levert die het voorzichtige beeld op dat voor de komende jaren (vanaf 2023) het accres een nog groter positief effect heeft dan we nu in het meerjarig beeld hebben vervat. Daarnaast heeft het rijk aangekondigd om een miljard extra vrij te maken om de dip waar gemeenten voor staan in 2026 op te vangen.

We zien gegeven dit beeld en het feit dat we nog op diverse vlakken tot planvorming willen komen (zie onder kopje Behoedzaam samen voorwaarts) nu geen aanleiding om te zoeken naar alternatieve manieren voor verhoging van het inkomstenniveau. Gezien de onzekerheden rond het gemeentefonds, maar ook de effecten van ontwikkelingen in de buitenwereld, kunnen wij voor de komende jaren geen garantie inbouwen dat dit zo zal blijven.

Kaders en uitvoering
De kadernota bevatte uitgangspunten die doorgevoerd zijn in deze begroting. Dat zijn vooral een aangescherpte risicoanalyse, de reserves op een acceptabel peil houden en investeringen niet uit de reserves te halen, maar deze waar mogelijk, te activeren. Voor 2023 is dit niet helemaal consequent toegepast. Maar voor de daarop volgende

jaren worden de afwijkingen van 2023 gecompenseerd. Grote uitgaven zijn gepland voor 2024 en 2025. Daarmee wordt 2023 een jaar van plannen maken voor uitgaven in de daarop volgende jaren.

Behoedzaam samen voorwaarts
Behoedzaam voorwaarts betekent ook bewust blijven bewegen en het past hier om een aantal speerpunten in beeld te brengen. Zo gaat de verdere ontwikkeling van de organisatie naar een toekomstbestendige organisatie vanaf 2023 onverminderd verder. Doorontwikkeling van dienstverlening, digitalisering, planning & control en het hanteerbaar maken van de kwetsbaarheid in de ambtelijke organisatie zijn daar een essentieel onderdeel van. De aanpak van de klimaatcrisis zien wij qua mitigatie terug in de energietransitie en met name de uitvoering van de warmtevisie met de eerste buurt-uitvoeringsplannen. Voor wat betreft klimaatadaptatie willen wij stappen zetten met een bomenplan en versterking van de biodiversiteit. Het open einde karakter van regelingen in de zorg en de uitvoeringskosten blijven aandacht vragen om daar meer greep op te krijgen en risico's te verminderen. De ambities van de Groene Metropool Regio Arnhem Nijmegen, de afspraken met het Rijk over de woningbouwopgave en onzekerheid over de invoeringsdatum van de Omgevingswet zetten druk op de Omgevings- en Woonvisie. Daarmee hangt nog samen het vraagstuk hoe wij op onze schaal bij kunnen dragen aan de opvang van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders.

Bij al deze initiatieven willen wij verder gaan met het betrekken van inwoners in projectgebonden participatie, buurt aan Tafel gesprekken en het betrekken en benutten van expertise bij inwoners en onderzoeks- en onderwijsinstellingen in de regio in onze plannen.

De uitdagingen zijn klein en groot, eenvoudig en ingewikkeld, maar ook mooi om samen aan te pakken. Het college, en daarmee de ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze begroting. Zij voelen zich daarin gesteund door een betrokken raad en actieve inwoners. Daarin schuilt de 'Kracht van Klein'.

4 oktober 2021

Burgemeester en wethouders van Rozendaal,

de secretaris (a.i.),
Kees de Haas

de burgemeester,
drs. Ester Weststeijn

Inhoudsopgave

OPBOUW EN LEESWIJZER 5

PROGRAMMA'S 7

Programma 0: Bestuur en ondersteuning 8
Programma 1: Veiligheid 14
Programma 2: Verkeer en vervoer 18
Programma 3: Economie 23
Programma 4: Onderwijs 24
Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie 27
Programma 6: Sociaal domein 31
Programma 7: Volksgezondheid en milieu 36
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing 41
Bijlage wettelijke beleidsindicatoren 44

FINANCIEEL MEERJARIG PERSPECTIEF 48

Recapitulatiestaat en overzicht Algemene dekkingsmiddelen 49
Paragrafen 51
Inleiding 51
Paragraaf 1 Lokale heffingen 52
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 55
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen 63
Paragraaf 4 Financiering 65
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 67
Paragraaf 6 Verbonden partijen 74
Paragraaf 7 Grondbeleid 80
Paragraaf 8 Informatieveiligheid 81
Geprognosticeerde balans 86
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 87
EMU-saldo 88
Incidentele baten en lasten 88

Opbouw en leeswijzer

In deze begroting staan wij specifiek stil bij volgende de sturende vragen:
- wat we willen bereiken;
- wat gaan we daarvoor doen;
- wat mag het kosten.

Hierbij willen wij als college zo scherp mogelijk beschrijven wat de opdracht van de raad is voor 2023. Zo gaan we meer expliciet in op de aandachtspunten voor het komende jaar door deze af te zetten tegen de reguliere aanpak. Hiermee willen wij de raad in staat stellen om de kaders helder vorm te geven, prioriteiten te stellen en uiteindelijk ook om effectiever de controlerende taak uit te oefenen. Wij laten deze begroting uitwerken in ambtelijke werkprogramma's. Hiermee willen wij komen tot een maar planmatige en projectmatige aanpak van activiteiten.

Het college is van oordeel dat deze begroting een goede basis biedt om ook de toekomstige jaarstukken, en zo nodig de tussentijdse rapportages verder te ontwikkelen. Tevens zijn de laatste aanbevelingen van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) toegepast.

De begroting bestaat grofweg uit 4 onderdelen:
- de programma's;
- het financieel meerjarig perspectief;
- de paragrafen;
- de financiële overzichten.

Programma's
In de acht programma´s wordt een uiteenzetting gegeven over het te voeren beleid en zijn ook de baten en lasten per taakveld inzichtelijk gemaakt. We volgen in onze programma-indeling en taakvelden de indeling uit het BBV. Deze uniforme indeling helpt om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen. Onderdeel van die indeling is de voorgeschreven uitwerking van de volgende vragen:

1. *Wat willen we bereiken?*
   Bij de eerste W-vraag: 'wat willen we bereiken' zijn op hoofdlijnen de te behalen doelen opgenomen.
2. *Wat gaan we daarvoor doen?*
   Hier wordt geconcretiseerd welke acties er in 2023 (of verder) nodig zijn om te bereiken wat onder vraag 1 als doel geformuleerd is.
3. *Wat mag het kosten?*
   De financiële implicaties worden in beeld gebracht, daar waar mogelijk (ook in tabelvorm) afgezet tegen de uitgangspunten in de Kadernota.

Tot slot wordt per Programma geconsolideerd inzicht gegeven in:
- de baten en lasten van de meeste recente jaarrekening;
- de baten en lasten van het huidige jaar (laatste tussenrapportage van 2022);
- de baten en lasten van het aankomende begrotingsjaar;
- de baten en lasten van de drie jaren daaropvolgend.

Tevens wordt inzicht geboden in de onttrekkingen en toevoegingen aan reserves die betrekking hebben op het programma, en geven we een toelichting op relevante afwijkingen ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting.

Beleidsindicatoren
Onder de programma informatie worden de voorgeschreven wettelijke beleidsindicatoren per programma uitgewerkt en zo nodig toegelicht (vanaf pagina 45). Deze wettelijke indicatoren hebben nauwelijks raakvlak met de opgaven die we in de programma's beschrijven. Voor de leesbaarheid worden de beleidsindicatoren daarom niet weergegeven bij de programma-informatie maar in een losse Bijlage wettelijke beleidsindicatoren. Om de cijfers iets meer in perspectief te plaatsen is ook het gemiddelde van gemeenten < 25.000 inwoners opgenomen.

Verbonden partijen
Binnen elk programma wordt het in de lopende tekst benoemd als verbonden partijen een bijdrage leveren aan de doelstelling. Deze Verbonden partijen worden in lijn met de voorschriften uit het BBV geconsolideerd behandeld in de Paragraaf Verbonden partijen.

Financieel Meerjarig Perspectief
In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van alle lasten en baten op de programma's. Daarnaast wordt inzicht geboden in de financiële ontwikkeling van het meerjarig perspectief, eventuele investeringen en de manier waarop daar invulling aan kan worden gegeven.

Paragrafen
In de paragrafen worden vanuit een dwarsverband op de programma's diverse onderwerpen behandeld doe de bedrijfsvoering in brede zin betreffen. Het gaat in de paragrafen niet om de 'wat', maar om de 'hoe-vraag'. Er zijn zeven voorgeschreven paragrafen:

- hoe gaan we om met belastingen (lokale heffingen) (paragraaf1)?
- hoe worden risico's beheerst en welk effect heeft dat op het weerstandsvermogen (paragraaf 2)?
- hoe onderhouden we onze bezittingen en openbare ruimte (paragraaf 3)?
- hoe lopen de geldstromen en onze vermogenspositie (paragraaf 4)?
- hoe is de bedrijfsvoering geregeld (paragraaf 5)?
- met wie vormen wij verbonden partijen en hoe zijn de afspraken geregeld (paragraaf 6)?
- hoe is ons grondbeleid (paragraaf 7)?

We hebben een achtste, niet verplichte, maar wel gewenste, paragraaf hieraan toegevoegd over informatieveiligheid en privacy:

- hoe waarborgen wij de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van onze (digitale en fysieke) informatie en hoe gaan wij om met persoonsgegevens (paragraaf 8)?

Financiële overzichten
Tot slot zijn er een aantal overzichten opgenomen die door het BBV worden voorgeschreven en die vooral voor de provinciaal toezichthouder relevante informatie bevatten.

Programma’s

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

0.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma geven we vorm en inhoud aan de ondersteuning van het gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W). Deze ondersteuning door de organisatie is de voorwaarde om de in andere programma's beschreven maatschappelijke resultaten te boeken. We willen het gemeentebestuur in staat te stellen op efficiënte, transparante en democratische wijze besluiten te nemen en de gemeenteraad om invulling te kunnen geven aan de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. Op basis van afspraken met de raad werken we volgens het concept van een 'beheergemeente 2.0'. Daaronder verstaan we dat we op een kostenbewuste, wendbare en eigentijdse wijze voldoen aan de wettelijke verplichtingen, waarbij we in afstemming van de raad een 'plus' kunnen aanbrengen (de 2.0). De primaire ambitie is om onze wettelijke taken goed uit te voeren.

Dit programma richt zich op de kaders voor de beleidsmatige inzet (wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten). In de (verplichte) Paragraaf Bedrijfsvoering en overige paragrafen zoals Informatieveiligheid en Privacy staan onderdelen van de bedrijfsvoering nader beschreven.

Wat gaan we daarvoor doen?
In de reguliere taakuitvoering komen elk jaar onderdelen terug die continue aandacht vragen:
- **Bestuur & democratie**: het gaat hier om de 'standaard' processen en procedures, die waarborgen dat onze bestuursorganen raad, college van B&W en de burgemeester als zelfstandig bestuursorgaan op efficiënte, transparante en democratische wijze functioneren.
- **Organisatie**: de ambtelijke organisatie voert, al dan niet via netwerkpartners, de (wettelijke) taken uit. In veel gevallen is daarvoor samenwerking met Rheden en in de regio noodzakelijk. De uitvoering van onder meer de belastingtaken, taken in het sociaal domein, een deel van de Basisregistraties en financiële administratie zijn uitbesteed. Voor een sterke en wendbare organisatie is verandering en het incorporeren van nieuwe ontwikkeling een constante. Zie de paragraaf Bedrijfsvoering.
- **Constructieve partner in de regio**: we werken samen in de regio, omdat we als kleine gemeente als geen ander de meerwaarde ervaren van het bundelen van krachten. Of dit nu gaat om de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN), Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Midden-Gelderland (MGR SDCG), of in de samenwerking met de gemeente Rheden: wij stellen ons op als een soms kritische, maar bovenal constructieve partner. Hoewel wij ambtelijk niet of nauwelijks capaciteit kunnen inzetten op regionale opgaven, leveren wij onze bestuurlijke bijdrage. Bij de uitvoering van onze taken overwegen we voortdurend wat de beste manier is om deze te organiseren. Vooralsnog kiezen we hierbij niet voor één exclusieve samenwerkingspartner, maar voor die partner(s) waar de taak het beste past.
- **Open bestuursstijl**: we werken actief aan goede lokale verbindingen tussen burger en bestuur (burgerparticipatie), zowel op het niveau van individuele projecten, als in het algemeen (bijvoorbeeld via 'Buurt aan Tafel' of de buurtuitvoeringsplannen voor de warmtetransitie). Daarnaast werken we aan een vlotte, transparante (digitale) ontsluiting van gemeentelijke informatie, onder andere via onze in 2022 geheel vernieuwde website.
- **Adequate dienstverlening**: we spannen ons in voor (publieks)dienstverlening aan de inwoners van Rozendaal en overige klanten, die aansluit bij de verwachtingen die onze klanten daarover hebben.
- **Informatievoorziening en digitalisering (overhead)**: wij streven naar een stabiele ICT-omgeving waarbij wij door de continuïteit van de dienstverlening aan onze inwoners zo veel mogelijk garanderen en waarbij we via gerichte maatregelen de risico's rondom de informatieveiligheid en de privacybescherming minimaliseren. Daarnaast willen wij met onze digitale dienstverlening blijven inspelen op de eisen die onze omgeving aan de gemeente stelt. Zie ook de paragraaf Informatieveiligheid en privacy.

Wat mag het kosten?
We voorzien dat binnen dit programma aanvullende middelen nodig zijn in vergelijking met 2022. Dit heeft, naast de nieuwe ontwikkelingen die we hieronder beschrijven, vooral te maken met indexering en inflatiecorrectie. Op

een post zoals salarissen zijn dit relatief grote bedragen (zie paragraaf Bedrijfsvoering). Daarnaast is de post representatiekosten bijgesteld naar een realistisch niveau dat past bij een gemeente als Rozendaal, waarin nabijheid, representativiteit en een het onderhouden van netwerken van groot belang zijn. De laatste jaren was structureel sprake van (enige) overschrijding van deze post. Door deze nu op te hogen, begroten we realistisch.

0.2 Nieuwe ontwikkelingen

Bestuur & democratie
Wat willen we bereiken?
Een krachtig bestuur en goede democratische besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen?
- Het organiseren van provinciale en waterschapsverkiezingen: op 15 maart 2023 vinden er provinciale en waterschapsverkiezingen plaats. Het is onze taak deze op een toegankelijke en rechtmatige wijze te organiseren.

Wat mag het kosten?
Door de gecombineerde verkiezingen van provinciale staten en waterschap zijn de kosten € 3.000 hoger dan bij enkelvoudige verkiezingen. Afhankelijk van extra (veiligheids-/gezondheids)maatregelen, bijvoorbeeld als gevolg van corona, kan de organisatie van verkiezingen meer geld gaan kosten. Deze eventuele meerkosten ramen we, gegeven de huidige vooruitzichten en de meest recente berichten vanuit de rijksoverheid, vooralsnog niet. Als blijkt dat nadere maatregelen nodig zijn voor de organisatie van de verkiezingen waarvoor geen dekking is (uit rijksbijdrage of anderszins), volgt hierover nadere besluitvorming. De overige activiteiten vinden plaats binnen reguliere budgetten en capaciteit.

Toekomstbestendige organisatie
Wat willen we bereiken?
We willen toegroeien naar een organisatiemodel dat op de (middel)lange termijn houdbaar is, met een doordachte verdeling tussen ‘uitbesteden, samenwerken en zelf doen’ (zowel in beleid als in uitvoering) en een doordachte en kostenbewuste aanpak gericht op het garanderen van de continuïteit van onze werkzaamheden (kwetsbaarheden zo veel mogelijk verminderen).

Wat gaan we daarvoor doen?
Het college gaat in actief samenspel met de raad mogelijke toekomstscenario’s voor de organisatie presenteren en implementeren. De inhoudelijke verwachtingen van de raad als opdrachtgever zijn leidend voor de organisatiestructuur (vorm volgt inhoud).

Wat mag het kosten?
Het in beeld brengen van randvoorwaarden voor een toekomstbestendig Rozendaal doen wij vooralsnog met de staande organisatie en binnen reeds beschikbare budgetten. Het toewerken naar een toekomstbestendige organisatie zal – afhankelijk van het ambitieniveau – extra kosten met zich mee brengen, hetzij structurele kosten, hetzij eenmalige (frictie)kosten. Na het geplande gesprek met de raad hierover op 18 oktober 2022 volgen nadere afspraken. Het is prematuur om in deze begroting hiervoor concrete bedragen op te nemen.

Open bestuursstijl
Wat willen we bereiken?
We willen de sterke verbinding die het gemeentebestuur heeft met de Rozendalers en haar partners in de regio behouden en waar mogelijk versterken. We willen onverminderd inzetten op (burger)participatie en het benutten van de kracht van onze lokale samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onder andere via 'Buurt aan Tafel' geven we inhoud aan een open bestuursstijl. Tussen september en december van 2022 vindt een tweede ronde Buurt aan Tafelgesprekken plaats. Eventuele werkzaamheden die daaruit voortvloeien voeren we eind 2022 en in 2023 uit.
- Het verhelderen van de kaders voor burgerparticipatie: door hier samen met de raad afspraken over te maken wordt inwoners duidelijk wat ze van participatie en inspraak mogen verwachten. Hierbij wordt nadrukkelijk een link gelegd met de invoering van de Omgevingswet.
- Meer en meer wordt van een open overheid ook een digitaal toegankelijke overheid gevraagd. Daarom hebben we de afgelopen jaren geïnvesteerd in onze fysieke én digitale dienstverlening. Eind 2022 hebben we ons Kwaliteitshandvest geactualiseerd en onze visie op dienstverlening herijkt. Daaruit komen een aantal verbetermaatregelen die we in het laatste kwartaal van 2022 met de raad bespreken en per 1 januari 2023 willen effectueren. In 2023 gaan deze aanpassingen monitoren en evalueren.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor vormen van digitale inwonersparticipatie (bijvoorbeeld met een burgerpanel).

Wat mag het kosten?

Voor de aanpak van een open bestuursstijl verwachten we op dit moment geen extra kosten.

Dienstverlening en Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

In aansluiting op de eisen en wensen van onze omgeving (rijksoverheid, maar vooral inwoners en overige klanten) willen we adequate (inclusief digitale) diensten verlenen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om in het tempo van onze omgeving te voldoen aan de moderne eisen aan gemeenten op het vlak van dienstverlening zijn een aantal investeringen noodzakelijk. Aan de volgende zaken geven we in 2023 prioriteit:

- Klantgerichte (publieks)dienstverlening: op basis van de enquête die in de herfst van 2021 is uitgezet onder inwoners van Rozendaal en van sessies over servicenormen samen met leden van de raad en ambtenaren in de eerste helft van 2022 hebben we eind 2022 een nieuwe visie op dienstverlening ontwikkeld, met bijbehorende herijkte afspraken in ons Kwaliteitshandvest. De focus ligt daarbij op een voor Rozendaal goede verhouding tussen fysieke en digitale dienstverlening, vanuit 'de kracht van klein': onze nabijheid, toegankelijkheid en direct contact. Hierbij is ook gekeken naar de fysieke bereikbaarheid voor mensen met een beperking om persoonlijk zaken te kunnen regelen op het gemeentehuis. In 2023 effectueren we de nieuw ingezette lijn. We monitoren en evalueren en stellen de afspraken waar nodig in de 2^{e} helft van het jaar bij.
- Verbeterde digitale dienstverlening: vanaf oktober 2022 hebben we een nieuwe, gebruiksvriendelijke website. De gemeentelijke producten zijn per januari 2023beschikbaar via DigiD. Daarmee wordt voldaan aan voorgeschreven toegankelijkheidseis. Dit brengt verhoogde structurele kosten met zich mee ten bedrage van €19.000, onder meer door toenemende auditingkosten voor DigiD en de inzet van ondersteunende softwareproducten, bijvoorbeeld ten behoeve van het digitaal afspraken maken, een meldingenapplicatie en het vertalen van websiteinformatie voor visueel of auditief beperkten. Dergelijke softwareproducten zijn noodzakelijk om te voldoen aan de 'toegankelijkheidseisen'. Deze wettelijke verplichtingen gelden al sinds september 2020, maar tot nu toe voldeed de gemeentelijke website daar niet aan.
- ICT Burgerzaken: Voor de bedrijfsvoering binnen het onderdeel Burgerzaken is digitale beschikbaarheid en uitwisselbaarheid van informatie meer en meer een randvoorwaarde. Voor veilig gebruik van de onderliggende softwareproducten is aanschaf van een zogeheten testomgeving noodzakelijk gebleken. Zonder deze omgeving kan bijvoorbeeld geen DigiD worden geïmplementeerd. De jaarlijks terugkerende kosten nemen daarmee met € 14.500 toe.
- Toename rijbewijzen en reisdocumenten: vanaf 2024 wordt een significante toename voorzien van de af te handelen rijbewijzen en reisdocumenten. De belangrijkste verklaring daarvoor is dat de zogenaamde paspoortdip (geldigheidsduur van 5 jaar naar 10 jaar) dan voorbij is.

Wat mag het kosten
Op dienstverlening en burgerzaken voorzien we € 33.500 (website € 19.000 en ICT € 14.500) aan meerkosten vanaf 2023.

Informatievoorziening en digitalisering
Wat willen we bereiken?
Met inzet in de Digitale Agenda 2022-2023 willen we:
- de digitale dienstverlening verbeteren;
- de risico's in de bedrijfsvoering beter beheersen;
- de bedrijfsvoering moderniseren en verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?
We hebben in 2022 een groot deel van de projecten uit de Digitale Agenda uitgevoerd:
- realisatie van een verbeterde website en invoering van DigiD;
- invoering van een Document Managementsysteem (DMS);
- inrichting van de organisatie van het informatie-domein (i-domein, rollen en taken inregelen).

In het laatste kwartaal van 2022 is de raad geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de Digitale Agenda via een raadsinformatiebrief. We ronden de overige onderdelen van de Digitale Agenda in 2023 af. De inzet in 2023 wordt verder toegelicht in de Paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat mag het kosten?
Zoals nader uitgewerkt in de Paragraaf Bedrijfsvoering voorzien we meerkosten door het invullen van extra noodzakelijke (specialistische) capaciteit in het i-domein. Het betreft een bedrag van € 28.000.

Algemene dekkingsmiddelen
Wat willen we bereiken?
Sluitende meerjarenbegroting, conform gestelde in de Kadernota en eisen van de provinciaal toezichthouder.

Wat gaan we daarvoor doen?
De algemene uitkering uit het gemeentefonds is het belangrijkste dekkingsmiddel voor de Rozendaalse begroting. De uitkomst van de herverdeling van het gemeentefonds is inmiddels bekend en is verwerkt in de begroting. He totale effect van de herverdeling is fors positief. Dat voordeel komt ons toe vanaf 2023 in stappen van € 7,50 per inwoner voor 2023 en € 15 voor de jaren 2024 en 2025. Vanaf het jaar 2026 moet een nieuwe financieringssystematiek gaan gelden voor de gemeenten. Hoe die er uit gaat zien is nog onbekend. Het rijk geeft hier nog geen duidelijkheid over, waardoor het jaar 2026 een forse daling van de inkomsten uit het gemeentefonds laat zien. Ook de opschalingkorting en het afschaffing van een deel van het accres (voor volume) hebben flinke invloed op de daling van de uitkering in 2026. Hoe de uitwerking van het restant van de herverdeling loopt vanaf 2026 is afhankelijk van de uitkomsten van een aantal onderzoeken die de minister uit laat voeren. Niet duidelijk is wanneer deze bekend zijn. Inmiddels is wel bekend dat het kabinet in 2026 eenmalig 1 miljard euro extra beschikbaar stelt voor gemeenten. Pas na de evaluatie van het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds in 2026 wordt besloten over de jaren na 2026. Daarnaast is in deze begroting het verwachte positieve effect van extra gelden voor de Jeugdzorg verwerkt. Het gaat hierbij om een bedrag van € 34.000 in 2024 aflopende naar € 22.000 in 2026.

Wat mag het kosten?
Deze ontwikkelingen zijn al verwerkt in de Kadernota 2023-2026.

Onderhoud gemeentelijk vastgoed
Wat willen we bereiken?
Om het benodigde onderhoud uit te kunnen voeren is jaarlijks per gebouw een budget in de begroting opgenomen. Om deze budgetten te kunnen bepalen is een onderhoudsplanning gemaakt waarbij gebruik is gemaakt van ervaringscijfers. We willen het gemeentehuis en de gemeentewerf in goede staat laten verkeren.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om ervoor te zorgen dat we geen achterstallig onderhoud gaan oplopen laten we elk jaar het gemeentehuis inspecteren door de Monumentenwacht. In 2022 is hierbij naar voren gekomen dat er buiten het reguliere onderhoud enkele onderdelen van het gemeentehuis extra aandacht nodig hebben. Het betreft hier met name het vervangen van de bitumen op de platte daken, de lasnaden van de dakgoten en herstel van het voegwerk op verschillende plaatsen.

Wat mag het kosten?
Om ervoor te zorgen dat genoemde mankementen aan het gemeentehuis niet leiden tot achterstallig onderhoud zoals houtrot en lekkages voorzien we voor 2024 een investering van € 20.000. Het onderhoud aan de gemeentewerf kan uit de reguliere budgetten worden bekostigd.

Versterken interne controle
Wat willen we bereiken?
We willen grip houden op de uitvoering. Vanwege de komende wettelijk verplichte rechtmatigheidsverantwoording (door het college) gaat het in het bijzonder om de vraag of de uitgaven rechtmatig tot stand komen. Het is onze inzet om deze verantwoording op een voor Rozendaal passende manier vorm te geven, waarbij we kosten en risico's afwegen.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2023 gaan we de volgende aanpak verder uitwerken.
- Uitvoering ontwikkeling interne controle. Het betreft de uitvoering van extern advies voor de verbeterde procesinrichting (met samenwerkingspartners) en de inrichting van verbijzonderde interne controle op de meest risicovolle processen.
- Vormgeven passende organisatie in de bedrijfsvoering. Het gaat om de vraag welke organisatie nodig is om (structureel) te voldoen aan de nieuwe wettelijke verplichting met betrekking tot de interne controle op rechtmatigheid.
- Herziene kaderstelling door de raad. Kaders, zoals het controleprotocol en de financiële verordening zullen herzien moeten worden.

Bovenstaande aanpak wordt in samenwerking met de controlecommissie verder uitgewerkt. Voor nadere toelichting zie de Paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat mag het kosten?
Voor bovenstaande aanpak worden geen extra kosten voorzien, onder meer vanwege eerder in dit kader extra beschikbaar gesteld budget.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	-36.533	-19.629	-44.338	-83.012
Verklaring:				
Kosten camerasysteem	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Lagere kosten pensioenen	3.000	3.000	3.000	3.000
Hogere kosten ict burgerzaken	-14.500	-14.500	-14.500	-14.500
Hogere opleidingskosten	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Hogere arbo-kosten	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Hogere kosten informatievoorziening	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000
Hogere representatiekosten	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Hogere opbrengst rente	40.000	40.000	40.000	10.000
Onderhoud dak gemeentehuis	0	-20.000	0	0
Hogere kosten website/fixi/readspeaker/timeblocker	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000
totaal mutaties	-36.500	-56.500	-36.500	-66.500
restantverschil	-33	36.871	-7.838	-16.512

We voorzien vanwege de huidige rentestanden toegevoegde waarde in het zogeheten schatkistbankieren. We schatten een meeropbrengst van € 40.000 als gevolg van de eerste stortingen (2,5 miljoen). Zie ook paragraaf Treasury.

0.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
0.1 Bestuur	6.620	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	24.021	38.715	41.960	65.420	66.795	71.190
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	10.870	10.960	11.890	12.065	12.245	12.425
0.4 Overhead	27.638	27.262	29.332	29.727	30.132	30.537
0.5 Treasury	68.622	65.720	95.500	96.000	96.500	73.250
0.61 OZB woningen	379.598	391.377	428.644	435.074	441.600	448.224
0.62 OZB niet-woningen	60.069	59.331	64.374	65.340	66.320	67.315
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	2.806.894	2.912.421	3.419.214	3.642.372	3.856.397	3.616.116
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten						
totaal baten	**3.384.332**	**3.505.786**	**4.090.914**	**4.345.997**	**4.569.989**	**4.319.056**
Lasten						
0.1 Bestuur	415.704	439.782	467.111	483.242	500.184	516.972
0.2 Burgerzaken	17.162	50.270	69.400	80.775	82.150	85.165
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.572	0	0	0	0	0
0.4 Overhead	1.775.833	1.622.873	1.910.486	1.983.404	2.009.476	2.061.910
0.5 Treasury	0	0	0	0	0	0
0.61 OZB woningen	31.179	30.576	32.685	33.175	33.670	34.175
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-956	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten						
totaal lasten	**2.240.494**	**2.153.501**	**2.489.682**	**2.590.596**	**2.635.480**	**2.708.222**
Saldo van baten en lasten	**1.143.838**	**1.352.285**	**1.601.232**	**1.755.401**	**1.934.509**	**1.610.834**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	96.404	28.589	5.022	4.494	4.494	4.494
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	49.686	6.686	6.686	6.686	6.686	6.686
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**46.718**	**21.903**	**-1.664**	**-2.192**	**-2.192**	**-2.192**
Geraamd resultaat	**1.190.556**	**1.374.188**	**1.599.568**	**1.753.209**	**1.932.317**	**1.608.642**

Programma 1: Veiligheid

1.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Rozendaal is een veilige gemeente. Binnen dit programma dragen we er zorg voor om die status te behouden en werken we aan de randvoorwaarden om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren. We voeren de wettelijke taken uit op het terrein van openbare orde en veiligheid. We zoeken daarbij de verbinding met andere beleidsterreinen zoals ruimtelijke ordening, verkeer, volksgezondheid en milieu en het sociaal domein/zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?
We voeren wettelijk verplichte taken uit en continueren de lopende inzet. We voeren taken uit op het gebied van openbare orde (overlast en criminaliteit, handhaving APV etc.), drank & horeca en evenementen (vergunningverlening, voorschriften, toezicht en handhaving), brandpreventie en -repressie en activiteiten in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing. We werken daartoe in vergaande mate samen met politie, Openbaar Ministerie en andere ketenpartners in het veiligheidsdomein, zoals de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) en onze buurgemeente Rheden. Om tot een sluitende keten te komen (van preventie tot repressie en vervolging) en om de koppeling tussen met name de domeinen veiligheid en zorg handen en voeten te geven participeren we in diverse regionale gremia (meest op VGGM-niveau), waaronder het Veiligheidshuis (casusoverleg in de keten zorg- en veiligheid), Veilig Thuis (advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling), het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en het DVO (Districtelijk Veiligheidsoverleg).

Op het brede gebied van openbare orde en veiligheid is sprake van een combinatie van eigen, gedeelde, en (soms verplichte) regionale verantwoordelijkheden. We lichten de belangrijkste onderdelen in de reguliere inzet toe.

- Openbare orde: de gemeente Rozendaal werkt samen met politie en Bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) aan het handhaven van de openbare orde en het tegengaan van overlast. De algemene plaatselijke verordening (de APV) is daarbij het lokale beleidskader. Deze APV is in 2021 herzien. Voor de inzet van BOA's heeft Rozendaal afspraken gemaakt met de gemeente Rheden en Doesburg. We participeren in Buurtbemiddeling, om zo veel mogelijk conflicten op te kunnen lossen zónder BOA's of politie. Communicatie is één van de belangrijkste preventieve instrumenten. We gebruiken ons gemeenteblad 'In de Roos' om informatie te delen en bewustwording te verhogen over onder meer het tegengaan van cybercrime en woninginbraken. Tot slot stimuleren en ondersteunen we de WhatsApp-veiligheidsgroepen. De inzet van inwoners zélf is immers onmisbaar in een veilig Rozendaal.
- Politie: de burgemeester is vanuit haar rol als bestuursorgaan verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde. Hiertoe behoren diverse bestuursrechtelijke bevoegdheden, vooral gericht op preventie. De feitelijke dagelijkse handhaving van de openbare orde wordt verricht door de politie. De burgemeester heeft geen directe invloed op die politie-inzet. Die verantwoordelijkheid berust bij de korpsleiding. Voor het totaal aan activiteiten om de openbare orde te handhaven is goed overleg tussen gemeente en politie van belang. Dit vindt plaats op de schaal van het Basisteam IJsselwaarden (de gemeenten Rheden, Doesburg en Rozendaal).
- Crisisbeheersing: de gemeente Rozendaal is zelf verantwoordelijk voor de aanpak en bestrijding van incidenten op het eigen grondgebied. Continue aandacht voor opleiden en oefenen, al dan niet samen met regiogemeenten, blijft daarbij van groot belang. Met de gemeenten Rheden is in 2015 een overeenkomst gesloten die onderlinge hulp en bijstand regelt in het geval van een ramp. Afspraken over aanpak en verantwoordelijkheidsverdeling in geval van crises zijn veelal vastgelegd op het niveau van de VGGM.
- Brandweer: advies-, handhavings- en uitvoeringstaken zijn in handen van de VGGM. Het algemeen bestuur van de VGGM is de verantwoordelijke voor besluiten die in de volle breedte gaan over passende regionale brandweerzorg, preventie en risicobeheersing, waaronder het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, huisvestingsvraagstukken, aanrijtijden en de meldkamerfunctie.
- Een 'buitenbeentje' in dit programma betreft de wettelijke verplichting tot het opvangen van zwerfdieren. We hebben daarvoor afspraken gemaakt met het Dierentehuis Arnhem en omstreken en zijn

in overleg met de participerende gemeenten om de afspraken over de uitvoering van die wettelijke taak ook voor de toekomst te borgen.

Wat mag het kosten?
Naast de hieronder uitgewerkte nieuwe ontwikkelingen zijn er geen noemenswaardige financiële ontwikkelingen binnen dit programma.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

Openbare Orde en Veiligheid
Rozendaal maakt met Rheden en Doesburg onderdeel uit van de basiseenheid IJsselwaarden van de politie. Tussen gemeenten, politie en het openbaar ministerie zijn op basis van het meerjarenplan voor de eenheid voor de periode 2018-2022 de volgende prioriteiten afgesproken:

- overlast van kwetsbare personen / personen met verward gedrag;
- (overlast gevende) jeugd(groepen);
- ondermijning / georganiseerde criminaliteit;
- cybercrime/gedigitaliseerde criminaliteit.

Het nieuwe meerjarenplan voor de basiseenheid stond aanvankelijk voor 2023 gepland. In 2022 is afgesproken dat het huidige MJP met één jaar verlengd wordt. Mede om die reden blijft voor het komende jaar de focus in de basiseenheid op bovenstaande prioriteiten gericht. Voor ons betreft die focus met name ondermijning/georganiseerde criminaliteit en cybercrime/gedigitaliseerde criminaliteit. Van overlast van kwetsbare personen/personen met verward gedrag en overlast gevende jeugdgroepen is in de gemeente niet of nauwelijks sprake.

Wat willen we bereiken?
We zetten in 2023 naast reguliere activiteiten in het bijzonder in op het versterken van de weerbaarheid van onze inwoners, bedrijven en organisaties, zodat zij vormen van ondermijning/georganiseerde criminaliteit enerzijds en cybercrime/gedigitaliseerde criminaliteit anderzijds tijdig herkennen en weten hoe te handelen om te voorkomen dat zij hier zelf in verstrikt raken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bewustwording vergroten bij inwoners op het fenomeen ondermijning en cybercrime en overige digitale criminaliteit, door middel van preventieve activiteiten en algemene voorlichting en communicatie, bijvoorbeeld in In de Roos en op onze website en specifieke activiteiten of communicatie ten behoeve van kwetsbare doelgroepen.
- Daarnaast blijven we natuurlijk aandacht houden voor andere high impact crimes als woninginbraak en autocriminaliteit, waarbij met name de ondersteuning van de WhatsAppgroepen veiligheid van belang is.
- ’Samen maken we de buurt Veilig’ komt als thema aan de orde in de ’Buurt aan tafel’-gesprekken, die in de tweede helft van 2022 wederom plaatsvinden. Eventuele daaruit voortvloeiende acties die veiligheid betreffen worden in 2022 en 2023 uitgevoerd.

Wat mag het kosten?
We voegen aan de post openbare orde en veiligheid een bedrag van € 4.000 toe. We doen dit omdat we de laatste jaren structureel overschrijdingen zien op onderdelen van deze post, met name:

- in de loop van de jaren gestegen kosten voor onze deelname aan Buurtbemiddeling voor Rheden, Rozendaal en Doesburg;
- in de loop van de jaren gestegen kosten voor de opvang van zwerfdieren en een te verwachten verdere kostenstijging (zie voor nadere toelichting onder ‘Opvang zwerfdieren’).

Daarnaast is een deel van de middelen bestemd voor preventieve activiteiten en communicatie op het gebied van weerbaarheid (ondermijning en cybercrime).

Brandweer
In de afgelopen jaren is de Veiligheidsregio geconfronteerd met opeenvolgende crises. De coronacrisis heeft veel van de organisatie gevergd en ook in de crisissituatie betreffende het tekort aan opvangplaatsen voor vluchtelingen wordt door de rijksoverheid veel van de Veiligheidsregio's verwacht. Uit een benchmarkonderzoek (2021) in opdracht van de VGGM is gebleken dat de bedrijfsvoering van de VGGM 'knap en krap' is georganiseerd. De VGGM ziet het als noodzakelijk om de bedrijfsvoering op korte termijn te versterken. Daartoe heeft het AB op 7 september 2022 besloten om structureel het budget op te hogen met een bedrag van € 1,5 mln., te verdelen over de gemeentelijke bijdragen ten behoeve van de Brandweer (en de GGD). Voor onze gemeente betekent dit een kostenuitzetting van € 4.500 structureel. Op basis van de Kadernota is dit bedrag verwerkt in deze begroting. Het betreft een correctie op posten die zowel onder programma 1 als programma 7 vallen.

Met het oog op de aanhoudende droogte en klimaatverandering moet de brandweer, in samenwerking met de deelnemende gemeenten, de Provincie Gelderland én natuurbeherende organisaties en terreineigenaren, veel energie steken in het voorkomen van natuurbrand en de bestrijding daarvan. Eind 2022 vindt een doorstart plaats van het project Natuurbrandpreventie. Binnen deze aanpak is de gemeente verantwoordelijk voor toezicht op preventie en veiligheid van risicovolle objecten.

Wat willen we bereiken?
- De uitvoering van de wettelijke taken in de brandweerzorg door VGGM voor de toekomst kwalitatief en efficiënt borgen.
- In samenwerking met de brandweer en andere partners omstandigheden creëren waarin de kans op natuurbrand zo klein mogelijk wordt en de mogelijkheden tot een effectieve natuurbrandbestrijding worden geoptimaliseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
- Eind 2022/in 2023 vindt bestuurlijk overleg plaats over de ambities en vorm van de VGGM ('wat voor VGGM willen we zijn?'). Er is een samenhang tussen dit traject en de versterking van de bedrijfsvoering. Aangezien onze gemeente door de wijziging van de kosten van de brandweerzorg vorig jaar al te maken kreeg met hogere kosten, zullen we de nadere onderbouwing van de noodzaak tot versterking van bedrijfsvoering en de bijbehorende kostenuitzetting nauwgezet volgen. Ook blijven we alert op de inspanningen van de VGGM om besparingen te realiseren.
- In overleg met de brandweer, provincie, omliggende gemeenten, natuurorganisaties en andere partijen bezien welke specifieke maatregelen er voor ons grondgebied genomen moeten/kunnen worden om het risico op natuurbrand te verkleinen.

Wat mag het kosten?
Vorig jaar is door de deelnemende gemeenten een nieuwe systematiek afgesproken voor de verdeling van de kosten van brandweerzorg. De nieuwe systematiek, die gebaseerd is op de gemeentelijke uitkering voor brandweer en OOV uit het Gemeentefonds, pakt onder andere voor onze gemeente zeer ongunstig uit. Om het effect voor de nadeelgemeenten enigszins te dempen heeft het AB van de VGGM besloten tot een gefaseerde invoering. Ook die gefaseerde invoering leidt al tot een forse kostenstijging in 2023.
Daarnaast blijkt, uit de op 5 juli 2022 aan de raad voorgelegde ontwerpbegroting van VGGM, dat ook de loon/prijscompensatie bijdraagt aan een structurele kostenverhoging. Ten slotte is uit benchmarkonderzoek in opdracht van de VGGM gebleken dat het noodzakelijk is om de bedrijfsvoering binnen VGGM op korte termijn te versterken. Ook deze ontwikkeling werkt door in onze bijdrage aan de VGGM ten behoeve van de brandweer.

Overzicht kostenontwikkeling bijdrage Rozendaal aan VGGM, Cluster OOV en brandweer

	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Bijdrage Rozendaal cluster OOV en brandweer	€ 82.000	€ 95.000	€ 119.000	€ 127.000	€ 177.400

Opvang Zwerfdieren

Wat willen we bereiken?

Op grond van boek 5 van het Burgerlijk wetboek ontfermt de burgemeester zich over de opvang van zwerfdieren. Die wettelijke taak hebben wij uitbesteed aan het Dierentehuis Arnhem en omstreken in Velp.
Het Dierentehuis in Arnhem heeft vergevorderde plannen voor noodzakelijk nieuwbouw. De wettelijke taak met betrekking tot de opvang van zwerfdieren ook voor de toekomst blijven beleggen bij een deskundige organisatie. Het voornemen is om de samenwerking met het Dierentehuis Arnhem en omstreken voort te zetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Afspraken maken met een deskundige organisatie (Dierentehuis Arnhem en omstreken) over de voorwaarden tot het uitvoeren van deze wettelijke taak.

Wat mag het kosten?

Het geraamde bedrag voor opvang zwerfdieren lag de afgelopen jaren rond de € 1.500. In werkelijkheid zijn de kosten daarvan de afgelopen jaren ruim het dubbele. Dit heeft niet zozeer te maken met wijzigingen in dienstverlening of tarieven (behoudens indexatie), maar veeleer met gestegen aantallen opgevangen dieren. In verband met de vergevorderde plannen voor noodzakelijke nieuwbouw van Dierentehuis Arnhem en omstreken is voor 2023 een kostenverhoging betreffende de opvang van zwerfdieren voorzien. Mede in verband hiermee, maar ook vanwege de gestegen kosten van o.a. Buurtbemiddeling en kosten voor preventieve activiteiten/ communicatie rond veiligheidsthema's (zie ook 'Openbare Orde en Veiligheid'), stellen wij voor om de post openbare orde en veiligheid met een bedrag van € 4.000 te verhogen.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	-3.645	-3.730	-3.700	-3.600
Verklaring:				
Openbare orde (o.a. buurtbemiddeling/zwerfdieren)	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Totaal mutaties	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
restantverschil	355	270	300	400

1.3 Financiële consolidatie

Bovenstaande aanpak leidt tot het volgende meerjarige financiële ontwikkeling in Programma 1 Veiligheid

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.958	1.200	500	510	520	530
totaal baten	**4.958**	**1.200**	**500**	**510**	**520**	**530**
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	86.843	100.000	124.425	132.500	182.980	185.725
1.2 Openbare orde en veiligheid	11.762	8.185	12.520	12.705	12.890	13.080
totaal lasten	**98.605**	**108.185**	**136.945**	**145.205**	**195.870**	**198.805**
Saldo van baten en lasten	**-93.647**	**-106.985**	**-136.445**	**-144.695**	**-195.350**	**-198.275**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-93.647**	**-106.985**	**-136.445**	**-144.695**	**-195.350**	**-198.275**

Programma 2: Verkeer en vervoer

2.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma werken we aan resultaatgericht verkeers- en vervoerbeleid gericht op veilig gebruik van de wegen en goede verkeerscirculatie voor alle weggebruikers en een goed openbaar vervoersnet.

Wat gaan we daarvoor doen?
Hieronder vallen de reguliere werkzaamheden van onze gemeente voor het onderhoud van de wegen (inclusief trottoirs) en fietspaden waarvan wij beheerder zijn, het nemen van verkeersbesluiten als noodzakelijk, alsook het volgen van de verkeersveiligheidsbeleving en oriënteren op kansen voor een veiliger en toegankelijker Rozendaal.

Wat mag het kosten?
De kosten binnen dit programma worden geboekt op de taakvelden 2.1 Verkeer, wegen en water en 2.5 Openbaar vervoer.

2.2 Nieuwe ontwikkelingen

Evalueren aanpak Kerklaan-Beekhuizenseweg en parkeren Kerk
Wat willen we bereiken?
Het is van belang dat de verkeerssituatie op de Kerklaan-Beekhuizenseweg voldoet aan de eisen die we daarvoor stellen vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, toegankelijkheid en beleving. Daarnaast willen we met het kerkbestuur van de kerk in Rozendaal het aantal parkeerplaatsen in de nabijheid van de kerk en de serre uitbreiden. Hierdoor kunnen ouderen en minder mobiele personen hun auto tijdens diensten en bijeenkomsten dichter bij de kerk parkeren. Tot de ingreep aan de Kerklaan werd parkeren op het trottoir gedoogd. Die mogelijkheid is vervallen, omdat met het aanbrengen van de versmallingen op de Kerklaan er niet meer voldoende ruimte is.

Wat gaan we daarvoor doen?
De evaluatie van dit project wordt aan de raad op 13 december 2022 aangeboden. Hierin vragen we ook de aanwonenden om te participeren. Indien noodzakelijk wordt een voorstel gedaan ten aanzien van aanvullende maatregelen. Hierbij kan gedacht worden aan het aanpassen van de beplanting om die robuuster te maken, maar ook andere aanpassingen kunnen uit de evaluatie naar voren komen.

Zoals gesteld willen we dit in samenhang bezien met de noodzakelijke aanpak van de parkeergelegenheid rondom de kerk. We willen de bestaande parkeerplaats op De Moestuin aanpassen. Door de aanpassing van de parkeerplaats waarbij de schuine parkeervakken haaks worden gemaakt gaan we van 11 naar 14 parkeervakken. Daarnaast willen we op het terrein van de kerk nog drie extra parkeervakken aanleggen. Hiervoor wordt het huidige trottoir - gelegen langs de parallelweg- omgevormd naar parkeervakken.

Wat mag het kosten?
De evaluatie wordt door een extern bureau uitgevoerd in 2022. Voor aanvullende maatregelen hebben we € 10.000 opgenomen in de begroting, te dekken uit de algemene reserve.

Met het aanpassen van de bestaande parkeerplaats op De Moestuin is een bedrag van circa € 3.500 gemoeid. Het aanleggen van de drie parkeervakken op het terrein van de kerk wordt geraamd op € 10.000. Mogelijk dragen we voor een deel van de kosten bij middels een subsidie om tegemoet te komen aan de parkeeropgave voor de kerk. Deze kosten zijn verwerkt in deze begroting en worden gedekt uit de algemene reserve.

Verkeersveiligheid N785 (Schelmseweg-Ringallee).
Wat willen we bereiken?
De provinciale weg N785 loopt dwars door onze dorpskern en moet dus (verkeers)veilig zijn. We willen als gemeenten Rheden en Rozendaal dat de provincie in gesprek gaat met de aanwonenden over de leefbaarheid en

verkeersveiligheid van de N785. De aanwonenden hebben zich verenigd in de Belangengroep N785 Veilig en Leefbaar. De provincie is heeft toegezegd mee te denken over maatregelen die ook op korte termijn kunnen worden uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
In de komende jaren staat het groot onderhoud van de N785 in de planning van de provincie. Dit is de uitgelezen mogelijkheid om ook te kijken naar het verbeteren van de verkeersveiligheid. Wij gaan erop toezien dat de provincie de aanwonenden laten participeren in het leefbaar en verkeersveilig maken van de N785. Omdat het een provinciale weg betreft verwachten wij als gemeente geen bijdrage in de kosten. Wel is het mogelijk dat wij als gemeenten extra maatregelen gaan voorstellen aan de provincie die de verkeersveiligheid kunnen gaan verhogen. Hierbij kan gedacht worden aan het ophangen van enkele matrixborden.

Wat mag het kosten?
Vooralsnog voorzien we geen kosten voor deze activiteit.

Beheer fietspaden buitengebied
Wat willen we bereiken?
Verduurzamen en veiliger maken van de fietspaden in ons buitengebied.

Wat gaan we daarvoor doen?
Na de renovatie van het fietspad begraafplaats Rosendael, dat aansluit op het beton fietspad van de gemeente Rheden (2,4 kilometer), blijft er nog 3,6 kilometer fietspad over uitgevoerd in asfalt. Het betreft hier twee aparte fietspaden (1,7 km en 1,9 km) in ons buitengebied. Een inventarisatie is gemaakt van de kwaliteit van de resterende fietspaden in het buitengebied als opmaat voor een planmatige verbetering van de resterende deel van de fietspaden in ons buitengebied vanaf 2026. Dit kan gefaseerd worden uitgevoerd. Op dit ogenblik is er geen cofinanciering mogelijk vanuit de provincie of andere instanties. Wellicht ontstaan er mogelijkheden in het kader van de Groene Groei opgave van de GMRAN en een nieuwe Regiodeal van het Rijk. We stellen voor om eventuele cofinanciering de komende tijd af te wachten, voordat we een voorstel aan uw raad voorleggen. Tot het moment dat de asfalt fietspaden gerenoveerd kunnen gaan worden, zullen wij de fietspaden adequaat blijven onderhouden.

Wat mag het kosten?
De inspectie van de fietspaden wordt op basis van ambtelijke inzet (regulier) worden uitgevoerd en kent zodoende geen meerkosten. Wel stellen wij voor om het onderhoudsbudget vanaf 2024 met € 5.000 te verhogen om de twee in asfalt uitgevoerde fietspaden adequaat te kunnen blijven beheren tot aan het moment dat deze gerenoveerd gaan worden. Om de twee asfalt fietspaden te renoveren vanaf 2026 is een investering nodig van circa € 250.000. De cofinanciering vanuit de gemeente moet waarschijnlijk gedekt worden uit de reserves. De afschrijvingslasten worden vanaf 2026 opgenomen in de begroting.

Groot onderhoud wegen 2023
Wat willen we bereiken?
Wij investeren in duurzaam en planmatige onderhoud aan de wegen. Daartoe heeft de raad de ambitie uitgesproken om bij het wegenonderhoud uit te gaan van beklinkering van de wegen. Dit houdt in dat in woonstraten die geen doorgaande verkeersfunctie hebben, het asfalt stapsgewijs vervangen gaat worden door klinkerbestrating op basis van noodzaak tot renovatie.

Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan in 2023 de Petronella van Hoornstraat renoveren en de straat voorzien van gebakken klinkers. Het huidige wegprofiel wordt mogelijk aangepast, waarbij nieuwe betonbanden en trottoirtegels worden aangebracht. Tijdens de renovatie worden er ondergrondse hemelwater reservoirs aangebracht. Klinkerbestrating levert ook een welkome bijdrage aan de infiltratie van regenwater in de bodem. In 2024 gaan we de Steenhoek beklinkeren en in 2026 gaan we de trottoirs in de Johan van Arnhemstraat renoveren.

Wat mag het kosten?
De afschrijving voor de renovatie in 2023 van de Petronella van Hoornstraat vindt plaats over 40 jaar. Daarvoor is € 4.075 opgenomen per jaar. Voor de Steenhoek is vanaf 2025 een afschrijvingslast opgenomen van € 3.225 (investering 2024). Voor de Johan van Arnhemstraat wordt vanaf 2027 een afschrijvingslast van € 975,- opgenomen (investering in 2026). We zien een kostenstijging van meer dan 20% als gevolg van marktontwikkelingen. Daarom hebben we de storting in de voorziening moeten herzien. Dit leidt tot een hogere storting ten bedrage van € 5.980 structureel.

Vervanging armaturen openbare verlichting door LED
Wat willen we bereiken?
Het past bij de huidige ambitie op weg naar een duurzamer Rozendaal om bij deze vervanging van openbare verlichting te kiezen voor energiezuiniger LED-armaturen en mogelijkheden om deze te kunnen dimmen.

Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan de resterende 178 traditionele armaturen vervangen door LED-armaturen. Deze armaturen van de openbare verlichting dienen wegens afschrijving vervangen te worden. Als de vervanging heeft plaatsgevonden zijn alle armaturen in Rozendaal vervangen door LED-armaturen met uitzondering van de Rosendaalselaan. Dit zijn speciale 'sier' armaturen die nu nog niet vervangen hoeven te worden, maar mogelijk vanaf 2028.
De 178 te vervangen armaturen laten wij voorzien van een installatie, zodat de openbare verlichting op nader te bepalen tijdstippen kan worden gedimd. Wij onderzoeken of alle straatverlichting dimbaar uitgevoerd kan worden met het oog op besparing van energie en beleving ('s nachts minder licht) en het natuurlijk nachtleven van veel soorten dieren die leven in onze omgeving te bevorderen.

Wat mag het kosten?
De vervanging van de armaturen betekent een investering die leidt tot een afschrijvingslast ter hoogte van € 3.534 jaarlijks. Wel leidt dit op termijn tot een kostenbesparing doordat de LED-lampen zuiniger zijn en minder storingen hebben. De hoogte van de besparing is op dit moment moeilijk in te schatten in verband met de onzekere energieprijzen. Daarnaast weten we niet exact hoeveel kwh er bespaard wordt op de nieuwe armaturen (type is nog niet bepaald) en of de mogelijkheid tot het dimmen wordt toegepast.

Het onderzoek naar de dimbaarheid van de overige armaturen kunnen binnen de reguliere begroting worden bekostigd. Het onderzoek geeft inzicht welke armaturen al uitgerust zijn met een dimsysteem en welke armaturen hiervoor aangepast dienen te worden. Naar aanleiding hiervan wordt een plan van aanpak opgesteld inclusief kosten. Deze kosten zijn op dit moment niet inzichtelijk en worden naar gelang de hoogte hiervan of uit het reguliere budget bekostigd of er wordt een krediet aangevraagd. De afschrijvingslasten worden vanaf 2024 opgenomen in de begroting.

Onkruidbestrijding
Wat willen we bereiken?
Door verouderde bestrating en met name voor onkruid groeizaam weer is het beheersen van onkruid op de verharding lastig. Door geen gebruik te maken van chemische bestrijdingsmiddelen groeit onkruid op hardnekkige locaties snel terug na mechanische bestrijding.

Wat gaan we daarvoor doen?
Allereerst is in 2022 de huidige uitvoerder meermaals aangesproken op het bereiken van de afgesproken beeldkwaliteit, zowel in de uitvoering als op directieniveau. Indien in 2023 geen verbetering optreedt wordt gezocht naar alternatieve oplossingen. Daarbij denken we aan het zoeken van een andere uitvoerder. Maar ook kijken we naar ander soortige maatregelen. Zoals het deels in eigen beheer nemen van onkruidbestrijding. Of aan het inzetten van opleidingsplekken via Scalabor voor aanvullende onkruidbestrijding.

Wat mag het kosten?
We voorzien geen meerkosten voor de aanpak onkruidbestrijding.

Verkeersborden

Wat willen we bereiken?

In de gemeente zijn er een aantal verkeersborden aan vervanging toe of staan dubbel. Om aan de verkeersveiligheid te voldoen willen wij inzichtelijk krijgen welke borden vervangen of verwijderd dienen te worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2023 willen wij een verkeerskundig bureau advies laten uitbrengen om inzicht te krijgen wat nodig is om de bebording op orde te krijgen. De uitvoering van de werkzaamheden kunnen dan vanaf 2024 plaatsvinden. Daarnaast willen wij onderzoeken of wij over kunnen gaan op een digitaal systeem waar wij ons bordenbeheer kunnen onder brengen.

Wat mag het kosten?

Vanaf 2024 voorzien we een toename in kosten van € 3.125 per jaar voor de vervanging van verkeersborden.

Straatmeubilair

Wat willen we bereiken?

De banken en de prullenbakken in de openbare ruimte beginnen in slechte staat te verkeren. Het aanzicht is ook verouderd, en past niet meer in het huidige straatbeeld.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vanaf 2023 willen we een meerjarige onderhoudsagenda opstellen voor deze zaken in de openbare ruimte. Aan de hand daarvan willen we (voorzien vanaf 2024) jaarlijks een deel van het straatmeubilair gaan vervangen zodat het past bij de gewenst beeldkwaliteit van de openbare ruimte.

Wat mag het kosten?

De structurele kosten zijn € 5.625 per jaar, te begroten vanaf 2024.

Wandelknooppuntennetwerk

Wat willen we bereiken?

Om de Veluwezoom voor wandelaars aantrekkelijker te maken en te houden wordt door het routebureau Veluwezoom gewerkt een de aanleg van een wandelknooppuntenroute.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2021 zijn voorbereidingen getroffen door het routebureau voor het uitrollen van het wandelknooppunten-netwerk in de regio en voor de gehele Veluwe. Inmiddels zijn de concrete werkzaamheden voor Rozendaal in beeld en deze zullen grotendeels in 2023 worden uitgevoerd.

Wat mag het kosten?

De aanleg van het wandelknooppuntennetwerk maakt onderdeel uit van de netwerksamenwerking VeluweAlliantie. Dit betekent dat 50% van de investeringskosten worden gefinancierd door de provincie. Voor Rozendaal resteert een eenmalige investering van € 6.000. Deze wordt in lijn met eerdere besluitvorming uit de reserve onttrokken.

Masterplan Veluwezoom

Wat willen we bereiken?

In het Masterplan Veluwezoom werkt Rozendaal met partijen gemeente Rheden en Natuurmonumenten aan het terugdringen van gemotoriseerd verkeer op de Posbank. In de raad van 31 mei 2022 is besloten een krediet voor een bijdrage aan de uitvoeringskosten ter hoogte van € 218.000 en een jaarlijkse bijdrage in de beheerkosten van € 8.800.te begroten. Dit beheerbudget wordt van kracht na de projectfase, daarmee nemen we het vanaf 2025 in de begroting op.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2023 en 2024 is onze inzet er op gericht om als opdrachtgever te participeren in de projectfase. De ambtelijke investering wordt naar verwachting daarna minder. In de beheerfase ligt het zwaartepunt van de inzet bij Natuurmonumenten.

Wat gaat het kosten?
De kosten zijn verwerkt in lijn met raadsbesluit d.d. 31 mei 2022.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	-20.185	-37.840	-38.160	-39.910
Hogere storting wegen asfalt	-5.980	-5.980	-5.980	-5.980
Verklaring: alg index				
Verkeersborden/straatmeubilair	0	-8.750	-8.750	-8.750
Evaluatie/parkeren Kerklaan	-23.500			
Onttr Evaluatie/parkeren Kerklaan	23.500			
Onderhoud fietspaden		-5.000	-5.000	-5.000
Wandelknooppunt	-6.000			
Onttrekking wandelknooppunt	6.000			
totaal mutaties	-5.980	-19.730	-19.730	-19.730
restantverschil	-14.205	-18.110	-18.430	-20.180

2.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
2.1 Verkeer, wegen en water	0	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten						
2.1 Verkeer, wegen en water	141.982	132.253	173.327	166.841	181.221	182.971
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
totaal lasten	**141.982**	**132.253**	**173.327**	**166.841**	**181.221**	**182.971**
Saldo van baten en lasten	**-141.982**	**-132.253**	**-173.327**	**-166.841**	**-181.221**	**-182.971**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	98.245	16.175	31.670	2.170	2.920	2.920
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	76.872	3.221	9.203	9.203	9.203	9.203
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**21.373**	**12.954**	**22.467**	**-7.033**	**-6.283**	**-6.283**
Geraamd resultaat	**-120.609**	**-119.299**	**-150.860**	**-173.874**	**-187.504**	**-189.254**

Programma 3: Economie

3.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma werken we aan behoud en ontwikkeling van goede randvoorwaarden op het gebied van lokale economie, toerisme en recreatie. Op het vlak van recreatie en toerisme heeft Rozendaal een regionale functie vanwege het aantrekkelijke buitengebied met veel natuur.

Voor Rozendalers en niet-Rozendalers is het van belang dat dit gebied toegankelijk is. Maar ook dat daarbij een optimale balans wordt bewaard tussen exploitatie en natuurontwikkeling. Het belang voor de lokale economie in Rozendaal is beperkt: in ons dorp zijn weinig bedrijven gevestigd en staat de woonfunctie centraal.

Wat gaan we daarvoor doen?
Rozendaal heeft een relatief groot aantal ZZP-ers, met specifieke woon- en werkwensen. We proberen die waar mogelijk te faciliteren. Hiervoor wordt onder meer daartoe een glasvezelverbinding gerealiseerd voor de inwoners van Rozendaal. De aansluitwerkzaamheden hebben deels hun beleg in 2022. Hier zijn geen kosten aan verbonden voor de gemeente.

Wat mag het kosten?
Kosten voor bovengenoemde aanpak worden geboekt onder de taakvelden 3.1 Economische ontwikkeling en 3.4 Economische promotie.

3.2 Nieuwe ontwikkelingen

In 2023 voorzien we geen specifieke aandachtspunten om op te pakken binnen dit programma. Wel werken de aanleg van het Wandelknooppuntenroute (programma 2) en de verdere uitwerking van het Masterplan Veluwzoom (programma 2) een belangrijke bijdrage leveren aan toerisme en recreatie.

Afwijking ten opzichte van Kadernota
Geen afwijkingen.

3.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	2.200	3.700	4.015	4.075	4.135	4.195
totaal lasten	**2.200**	**3.700**	**4.015**	**4.075**	**4.135**	**4.195**
Saldo van baten en lasten	**-2.200**	**-3.700**	**-4.015**	**-4.075**	**-4.135**	**-4.195**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-2.200**	**-3.700**	**-4.015**	**-4.075**	**-4.135**	**-4.195**

De enige kosten die we binnen dit programma boeken zijn die voor economische promotie.

Programma 4: Onderwijs

4.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Het programma Onderwijs gaat over de uitvoering van resultaatgericht en integraal onderwijsbeleid. Hierbij denken we aan onderwijshuisvesting, passend onderwijs, volwasseneneducatie en leerplicht.
Het gemeentelijk beleid is erop gericht om de wettelijke taken op het gebied van bijvoorbeeld huisvesting en leerplicht uit te voeren. En om ons in te zetten voor een zorgeloze ontwikkeling van schoolgaanden. Daarnaast blijft ook het volwassenenonderwijs van belang, als tweede kans of als onderdeel van het levenslang leren.

Wat gaan we daarvoor doen?
- We werken in **2023 een Integraal huisvestingsplan (IHP)** voor onze onderwijsinstellingen uit, in navolging van de wettelijke verplichting daartoe.
- We geven uitvoering aan het **Nationaal Programma Onderwijs (NPO)** is gericht op het inhalen van corona-gerelateerde onderwijsvertragingen. Wij werken samen met de gemeente Rheden bij de besteding van de financiële middelen die wij ontvangen voor het NPO. In 2022 hebben we, vooralsnog geldend t/m 2023, nadere regels opgesteld als beoordelingskader voor aanvragen van scholen en andere samenwerkende partijen. Onze gemeente ontvangt in totaal € 99.566,- aan NPO middelen, te besteden t/m schooljaar 2024-2025. Dit betekent een verlenging met twee jaar in vergelijking met de oorspronkelijke bestedingstermijn. We begroten de daadwerkelijk te ontvangen middelen (€ 29.000) voor het jaar 2023. De daadwerkelijke besteding kan ook in de jaren 2024 en ’25 vallen.
- Met de (landelijke) aanpak van **voor en vroegschoolse educatie/laaggeletterdheid** richten we ons qua onderwijsachterstandenbeleid primair op taalvaardigheid. Wij zoeken ook naar een bredere invulling van achterstanden, waarbij we aandacht hebben voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Deze aanpak is meer toegesneden op de populatie van IKC De Dorpsschool, met een gemiddeld hoge Sociaal Economische Status (SES).
- **Onderwijshuisvesting (primair en voortgezet onderwijs); primair onderwijs**: we hebben voor de exploitatie van IKC Dorpsschool de VVE (Vereniging van Eigenaren) IKC Dorpsschool Rozendaal opgericht. Via het ‘Handboek Exploitatie en beheer VVE IKC Dorpsschool Rozendaal’ zijn de taken en verantwoordelijkheden van de eigenaren (Scholengroep Veluwezoom en gemeente) en gebruikers van het gebouw geregeld. Verder is voorzien in een gebruikersoverleg waarin de school, de kinderopvangorganisatie en de gemeente zijn vertegenwoordigd, om zo de nodige aanvullende afspraken te maken over het dagelijkse gebruik van het gebouw. In 2023 komt de VVE minimaal 2x bij elkaar. Vanaf 1 januari 2023 gaan we een ander bureau mandateren om de activiteiten die passen in het onderhoudsplan voor IKC Dorpsschool uit te laten voeren. Hierdoor willen we het onderhoud efficiënter uitvoeren en de budgetbewaking verbeteren.
- **Onderwijshuisvesting: voortgezet onderwijs:** Op basis van de wettelijke verplichting draagt de gemeente zorg voor een adequate huisvesting van het voortgezet onderwijs. De scholen voor voortgezet onderwijs in regio Arnhem ontwikkelen een nieuw vijfjarig Regionaal Programma Onderwijs (RPO) met name gericht op onderwijshuisvesting. Dit programma heeft geen gevolgen voor Het Rhedens, met uitzondering van een hernieuwde aanvraag voor Het Rhedens Dieren, om onderwijs te kunnen blijven verzorgen binnen het profiel ‘Dienstverlening en producten’. Daarnaast wordt voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 ook met de VO-scholen samengewerkt in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs.

4.2 Nieuwe ontwikkelingen

Vestiging nieuwe school
Wat willen we bereiken?
In 2021 heeft zich een nieuwe school gevestigd in Rozendaal, in het gebouw van de voormalige Torckschool. Het gaat om een particuliere school waar de gemeente geen verantwoordelijkheid voor draagt. De school is in 2022

door de Inspectie van het Onderwijs (onderwijsinspectie) erkend. We willen ook voor deze school de wettelijke taken rondom huisvesting en inspectie op een gedegen wijze oppakken.

Wat gaan we daarvoor doen?
Nu de school door de onderwijsinspectie is erkend, hebben wij haar aangemeld bij het Regionaal Bureau Leerlingzaken (MGR samenwerkingsmodule Onderwijs) vanwege de uitvoering van de leerplichtwet. We zijn betrokken omdat de school op Rozendaals grondgebied gevestigd is. Vanaf 2023 nemen we deze nieuwe school mee in de reguliere aanpak voor onderwijshuisvesting en onderwijsinspectie.

Wat mag het kosten?
Wij verwachten geen extra uitgaven.

Onderwijs aan Oekraïense kinderen
Wat willen we bereiken?
De oorlog in de Oekraïne werkt ook door in de noodzaak onderwijs te bieden aan Oekraïense kinderen. In Rozendaal is sprake van zeer kleine aantallen omdat wij geen grootschalige opvang kennen. Opvang vindt alleen plaats bij onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?
Kinderen in de basisschoolleeftijd kunnen terecht op Het Leerrijk in Dieren, een school vallend onder stichting scholengroep Veluwezoom. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het leerlingenvervoer. Wij vergoeden de kosten van leerlingenvervoer en mogelijk andere voor het onderwijs relevante kosten.

Wat mag het kosten?
We verwachten (ook) voor 2023 aanvullende middelen van het rijk voor de organisatie van onderwijs voor de Oekraïnse kinderen. Bij het opstellen van deze begroting is nog onduidelijk om welk bedrag dit gaan.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	63.479	48.399	36.068	43.194
Kosten NPO (onderwijsachterstanden)	-29.000	0	0	0
Lagere doorbetaling Het Rhedens	72.000	62.000	65.000	69.000
Hogere kosten DRAN/ll-vervoer	-5.000	-10.000	-16.000	-22.000
Opbrengsten NPO Onderwijsachteranden)	29.000	0	0	0
totaal mutaties	67.000	52.000	49.000	47.000
restantverschil	-3.521	-3.601	-12.932	-3.806

Voor de restantbijdrage van het rijk voor het NPO voorzien we in 2023 € 29.000 aan baten en aan lasten. Afhankelijk van uitgaven in 2023 kan dit nog worden benut in 2024 of 2025. De lagere doorbetaling aan het Rhedens is het gevolg van een teruglopende rijksbijdrage in de bekostiging van onderwijshuisvesting via het gemeentefonds. De hogere kosten voor DRAN/leerlingenvervoer zijn het gevolg van de toegenomen vraag naar leerlingenvervoer en de verwachting dat die trend voor Rozendaal de komende jaren doorzet.

4.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	25.443	125.541	57.240	28.630	29.060	29.500
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	56.452	64.000	0	0	0	0
totaal baten	**81.895**	**189.541**	**57.240**	**28.630**	**29.060**	**29.500**
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	24.050	141.533	76.970	48.660	49.390	50.130
4.2 Onderwijshuisvesting	430.256	436.057	368.419	382.223	394.488	380.391
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	85.679	114.051	56.445	64.037	73.024	79.694
totaal lasten	**539.985**	**691.641**	**501.834**	**494.920**	**516.902**	**510.215**
Saldo van baten en lasten	**-458.090**	**-502.100**	**-444.594**	**-466.290**	**-487.842**	**-480.715**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	111.791	111.791	111.791	111.791	111.791	111.791
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**111.791**	**111.791**	**111.791**	**111.791**	**111.791**	**111.791**
Geraamd resultaat	**-346.299**	**-390.309**	**-332.803**	**-354.499**	**-376.051**	**-368.924**

Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

5.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma zijn verschillende thema's gebundeld tot een programmatische aanpak op gemeentelijk niveau en in regionaal verband om te komen tot randvoorwaarden voor een passend sport- en cultuuraanbod voor de inwoners van de gemeente Rozendaal en voor het stimuleren van een gezonde leefstijl. Waar daar de noodzaak toe is, richten we ons op specifieke doelgroepen, zoals jongeren, ouderen en mensen met een beperking. In regionaal verband (o.a. Veluwe op1) werken we samen om toerisme te stimuleren om naar onze regio te komen en daarnaast de juiste balans te vinden tussen recreatie en natuur op de Veluwe. In de opgaven van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zetten we ons in het bijzonder in op de Opgave Ontspannen Regio en de Opgave Groene Groei.

Wat gaan we daarvoor doen?
- We dragen bij aan **lokale initiatieven** zoals het scholenvoetbaltoernooi en het wijkenvoetbaltoernooi in Velp en Rozendaal en een aantal sportverenigingen gesubsidieerd met subsidies. Ook wordt de bibliotheek samen met de partners uit de regio gefinancierd binnen dit programma. De gemeente is, middels een regionaal convenant (2020), aangesloten bij 'Uniek Sporten': sporten en bewegen voor mensen met een beperking. We willen ervoor zorgen dat onze jeugd gebruik kunnen maken van uitdagende en veilige speeltoestellen. Vanaf 2023 ontvangen we geen middelen meer in het kader van het Lokaal Sport- en beweegakkoord. Het Rijk is voornemens een aantal specifieke uitkeringen in het brede welzijnsdomein samen te voegen.
- Door recente subsidies aan de bibliotheek in het kader van Bibliotheek op School wordt extra geïnvesteerd in **laaggeletterdheid** in het bijzonder in begrijpend lezen. Het is duidelijk dat ook ouders hier een rol in spelen, dat er bewustwording en zo nodig gedragsverandering bij ouders wenselijk is. We volgen daarom in reguliere overleggen met de school, kinderopvang en bibliotheek of de huidige inspanningen voldoende resultaat opleveren. Indien nodig maken we, in samenspraak met deze partijen, een aanvullend plan waarbij we vooral inzet van ouders en vrijwilligers nastreven. Bibliotheek op School vraagt nu geen extra investering; in 2023 beoordelen of we de pilot voortzetten.
- Om de binnen onze gemeente aanwezige **monumenten** in stand te houden bieden we ondersteuning bij de instandhouding van monumenten door het verlenen van subsidies. De subsidieverordening gemeentelijke monumenten geeft de raad de mogelijkheid om bij de vaststelling van de begroting een jaarlijks subsidieplafond in te stellen, hiermee wordt de uit te keren subsidie voor dat jaar gemaximaliseerd. Voorgesteld wordt om voor 2023, net als in 2022, weer een subsidieplafond van € 8.000 in te stellen.
- Voor het behoud van het groene en cultuurhistorische karakter van Rozendaal zetten wij ons in voor **kwalitatief hoogwaardig openbaar groen**. In de raad van 31 mei 2022 is de nieuwe groenvisie vastgesteld. De basis van de visie heeft geen meerkosten tot gevolg, maar leidt wel tot een meer planmatige groenaanpak die nodig is vanwege de samenhang tussen de klimaatadaptatie, verbeterde biodiversiteit en het bestaande onderhoud gericht op een hoog niveau van kwaliteit in het Rozendaalse openbare groen. In 2023 wordt de Groenvisie verder aangescherpt op een aantal punten. Wij gaan een kaart opstellen zodat inwoners van onze gemeente kunnen zien waar er wordt gewerkt aan de versterking van de biodiversiteit en hoe. Naast de aandacht voor flora is er ook meer aandacht voor fauna. Zo gaan wij meer nestkasten ophangen voor vogels en vleermuizen. Studenten van Van Hall Larenstein beginnen september 2022 aan een afstudeer project. Gevraagd is of de studenten ons kunnen helpen bij de communicatie rondom biodiversiteit richting bewoners. In 2023 zullen zij hiervoor met een voorstel komen.
- Onze **Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen** heeft een forse verstedelijkingsopgave. Deze opgave vullen we in samen met de regio FoodValley. Het motto van de verstedelijkingsstrategie, ondergebracht in de GMRAN Opgave 'Groene Groei' is 'meer landschap, meer stad'. Niet voor niets staat 'meer landschap' daarbij voorop: de bouw van nieuwe woningen dient hand in hand te gaan met het behouden, verbinden, verbeteren, uitbreiden en versterken van de groene kwaliteiten van onze leefomgeving. Het 'groenblauwe raamwerk', dat is opgesteld vanuit de Opgave Ontspannen Regio, is een belangrijk ondersteunend element om onze groei op groene wijze te realiseren. In 2030 wordt het onderzoek groenblauw raamwerk verder uitgewerkt. Verder Is Rozendaal actief betrokken bij de dialoog over de woondeal en de gebiedsuitwerking

voor de Veluwe. Rozendaal draagt enerzijds het belang van natuurbehoud en -ontwikkeling nadrukkelijk uit in zowel de Opgave Groene Groei als de Opgave Ontspannen Regio. Tegelijkertijd hebben wij oog voor de woonbehoefte en denken we na over de bescheiden bijdrage die wij kunnen leveren binnen de te ontwikkelen woonvisie en omgevingsvisie.

5.2 Nieuwe ontwikkelingen

Fusie bibliotheek Veluwezoom Rheden/Rozendaal met cultuurbedrijf RIQQ

Wat willen we bereiken?

Op grond van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) moet elke gemeente haar inwoners toegang verschaffen tot een bibliotheekvoorziening. Dit gebeurt in Rozendaal door subsidiëring van Bibliotheek Veluwezoom (Rheden, Renkum en Rozendaal). In 2022 is een personele unie tot stand gebracht tussen Bibliotheek Veluwezoom Rheden/Rozendaal met het Rhedense cultuurbedrijf RIQQ. Dit versterkt de relatie tussen RIQQ en onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij blijven betrokken bij dit proces met speciale aandacht voor onze relatie met het Rhedense cultuurbedrijf RIQQ.

Wat mag het kosten?

Beide partijen streven een budgettair neutrale fusie na, er is geen bezuiniging beoogd. Maar well een effectievere en efficiëntere inzet van de bestaande middelen, met meer ruimte voor activiteiten door een vermindering van de overhead.

Bomenplan

Wat willen we bereiken?

Rozendaal heeft een groot aantal bomen waarvoor gezorgd moet worden om ons cultuur-historisch en groene karakter te behouden. Het huidige klimaat en de hoge leeftijd zorgen ervoor dat onze bomen in conditie achter uit lopen. We gaan een meerjarig bomenplan opstellen om het groene karakter van Rozendaal te behouden. De achteruitgang van de bomen leidt er ondertussen toe dat er vaker moet worden ingegrepen vanwege de veiligheid in de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omliggende gemeenten hebben met dezelfde problemen te maken voor wat betreft hun bomenbestand. Met deze gemeenten gaan we op zoek naar samenwerking om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

Wat mag het kosten?

Onze bijdrage aan de initiële advieskosten ramen we op € 5.000 gedekt binnen het algemene inhuur budget. Voor de extra ingrepen aan de verouderende bomen verwachten wij net als in 2002 ca. € 15.000 euro nodig te hebben in 2023. Dat wordt gedekt uit de algemene reserve. In de verdere toekomst zou de uitkomst van het bomenplan hierin richting moeten geven.

Het Rond

Wat willen we bereiken?

In de wijk de Kapellenberg bevindt zich het ‘het Rond’. Door de steile taluds en het huidige klimaat wordt het geheel rommelig en is een gedegen staat van onderhoud moeilijk te realiseren. Een aantal ingrepen van de afgelopen jaren hebben niet gezorgd voor een verbetering. Een grondiger aanpak is gewenst om een stabiele, onderhoudsvriendelijke en aantrekkelijke situatie te bereiken. Daarbij wordt het Rond ook een toevoeging voor de biodiversiteit en een plek waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2022 is er door studenten van het Yuvertha college een enquête opgesteld. De uitkomst van deze enquête wordt meegenomen in het opstellen van een nieuw plan voor het Rond. Biodiversiteit en klimaatbestendige

beplanting zijn hierbij een belangrijk onderdeel. In het najaar van 2023 vindt de uitvoering van het nieuwe plan plaats. Of studenten van het Yuvertha college hierbij een rol gaan spelen wordt nader uitgezocht.

Wat mag het kosten?
De uitwerking van een plan en daarbij komende kosten worden in een afzonderlijk raadsvoorstel ter besluitvorming voorgelegd. Wij denken dit te dekken uit de reserves naar analogie van de plantsoenen op de Steenhoek. Wij voorzien geen andere grote ingrepen de komende jaren.

Vervanging speeltoestellen
Wat willen we bereiken?
We willen bereiken dat onze speelplaatsen voorzien zijn met uitdagende en veilige speeltoestellen.

Wat gaan we daarvoor doen?
We willen de komende jaren een aantal afgeschreven speeltoestellen vervangen om zodoende in te kunnen blijven staan voor de veiligheid van de gebruikers. Ook zal tijdens de vervanging van de speeltoestellen meegenomen worden of deze nog voldoen aan de leeftijdsopbouw in de buurt waar vervanging nodig is. We willen het vervangen van de speeltoestellen op een planmatige wijze gaan aanpakken. In 2023 werken we aan een gedegen plan om de komende jaren een onderhoudsagenda uit te werken.

Wat mag het kosten?
We voorzien voor de vervanging van de speeltoestellen € 7.500 aan meerkosten per jaar. We stellen daarom voor het onderhouds-/vervangingsbudget in de begroting op te hogen vanaf 2024 met € 7.500 per jaar.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	-13.845	-21.600	-22.245	-24.605
Verklaring:				
alg index				
Bomenonderhoud	-15.000			
Onttr kosten bomenonderhoud	15.000			
Speeltoestellen		-7.500	-7.500	-7.500
totaal mutaties	0	-7.500	-7.500	-7.500
restantverschil	-13.845	-14.100	-14.745	-17.105

5.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	42.571	10.000	0	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.065	0	0	0	0	0
totaal baten	**44.636**	**10.000**	**0**	**0**	**0**	**0**

Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	45.466	13.010	3.265	3.315	3.360	3.415
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.093	4.500	4.880	4.955	5.030	5.105
5.5 Cultureel erfgoed	1.000	1.560	1.690	1.715	1.740	1.770
5.6 Media	36.330	36.530	39.635	40.230	40.830	41.445
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	95.323	107.917	121.073	115.113	117.058	118.643
totaal lasten	**181.212**	**163.517**	**170.543**	**165.328**	**168.018**	**170.378**
Saldo van baten en lasten	**-136.576**	**-153.517**	**-170.543**	**-165.328**	**-168.018**	**-170.378**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	2.092	2.092	18.258	3.258	3.258	3.258
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**2.092**	**2.092**	**18.258**	**3.258**	**3.258**	**3.258**
Geraamd resultaat	**-134.484**	**-151.425**	**-152.285**	**-162.070**	**-164.760**	**-167.120**

Programma 6: Sociaal domein

6.1 Reguliere activiteiten

Algemeen

Wat willen we bereiken?

Als gemeente willen we in brede zin mogelijkheden scheppen en randvoorwaarden creëren voor het welzijn en de ontwikkeling van onze inwoners in het algemeen en van specifieke doelgroepen in het bijzonder. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan jongeren die in hun ontwikkeling worden bedreigd en aan kwetsbare ouderen. De kern van het sociaal domein wordt gevormd door de drie gedecentraliseerde wetten: de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. Maar het gaat in dit programma ook om onderwerpen zoals kinderopvang, de huisvesting van statushouders en het verlenen van welzijnssubsidies.

Wat gaan we daarvoor doen?

Regionale samenwerking is de kern van de Rozendaalse aanpak op het brede sociaal domein. In het bijzonder de uitvoering van sociaal-domeintaken, alsook de inkoop en coördinatierol van de MGR zijn essentieel voor het functioneren van het Rozendaalse sociaal domein. Door versterkte regie in de interne organisatie (werving contractmanager), en door aangescherpte samenwerkingsafspraken met de uitvoerende partners werken we opgavegericht toe naar meer grip en regie op dit brede domein.

Wat mag het kosten?

We voorzien overkoepelend dat in het Rozendaalse sociaal domein zowel het voorzieningengebruik als de uitvoeringskosten de afgelopen jaren zijn toegenomen. Beide aanleiding om de begroting hierop te wijzigen. Dit is een nationale trend, waar ook Rozendaal niet aan ontkomt. Deze en overige nieuwe ontwikkelingen worden hieronder nader uitgewerkt.

6.2 Nieuwe ontwikkelingen

Sociale uitkeringen

Wat willen we bereiken?

Sociale uitkeringen, meer in het algemeen inkomensregelingen, zijn gericht op de financiële ondersteuning van inwoners voor de noodzakelijke kosten van bestaan. Meer concreet gaat het over het verstrekken van algemene bijstand (inkomen Participatiewet), IOAW, Bbz, bijzondere bijstand en armoedebeleid. Het armoedebeleid hangt samen met schulddienstverlening; deze heeft echter ook betrekking op hogere inkomens. De uitvoering van genoemde wetten en regelingen is gemandateerd aan de gemeente Rheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

De uitgaven voor sociale uitkeringen nemen in 2022 sterk toe. De kans is reëel dat deze ontwikkeling zich voortzet in 2023. Hier houden wij in de begroting 2023 rekening mee, omdat deze uitgaven samenhangen met maatschappelijke ontwikkelingen. Zoals de naweeën van de coronamaatregelen en de opdracht om statushouders (erkende vluchtelingen) te huisvesten.

Wat mag het kosten?

Omdat de uitgaven aan sociale uitkeringen moeilijk te beïnvloeden zijn, is het mogelijk deze kosten onder voorwaarden deels (boven een risicodrempel) gecompenseerd te krijgen. Gemeenten met een tekort op het budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies, kunnen onder voorwaarden gebruik maken van een zogeheten Vangnetregeling. Gemeenten tot 5.000 inwoners kunnen te allen tijde een ‘basisverzoek’ indienen. Dat verzoek zullen we danook indienen. Voor de verwachte meerkosten aan sociale uitkeringen (Wet werk en bijstand) verhogen we het budget met € 27.000.

Toegang voorzieningen sociaal domein
Wat willen we bereiken?
We willen kwetsbare mensen in onze gemeente op een goede wijze ondersteunen. Daarom is er voor gekozen om de uitvoering van wettelijke taken, in het bijzonder de organisatie van de toegang tot de (wettelijke) voorzieningen met wijkteams te beleggen bij de gemeente Rheden. Het is daarbij zaak dat we bij die samenwerking met Rheden heldere en reële afspraken maken over de taakuitoefening en de bekostiging daarvan.

Wat gaan we daarvoor doen?
We zetten de volgende stap in het professionaliseren van de samenwerking met Rheden. Zo werken we in 2023 verder aan nieuwe afspraken over kwartaalmonitoring. Dat geeft een actueler en daardoor beter inzicht in de resultaten die we bereiken en de kosten die dat met zich meebrengt. We werken daarnaast de bekostigingssystematiek voor de uitvoeringskosten verder uit in voor beide partijen passende en reële afspraken. En we komen tot een nieuw afsprakenkader (DVO), passend bij de nieuwe samenwerkingsafspraken.

We voorzien een kostentoename in de uitvoeringskosten van in totaal € 98.000 ten opzichte van begroting 2022 (en stand kadernota). Deze kostentoename is het gevolg van toenemende programmakosten. In de berekeningssystematiek die tot op heden wordt gehanteerd ligt er namelijk een koppeling tussen de uitvoeringskosten en de programmakosten. Nu de programmakosten sterk toenemen, stijgen de uitvoeringskosten navenant. We zijn in gesprek met Rheden om tot een nieuwe bekostigingssystematiek te komen.

Wat mag het kosten?
We voorzien op dit moment een totale toename aan uitvoeringskosten ten opzichte van begroting 2022 van € 98.000.

Aanpak energiearmoede
Wat willen we bereiken?
Onder energiearmoede verstaan we een situatie waarin ‘een substantieel deel (als richtsnoer: meer dan 10%) van het besteedbaar inkomen wordt uitgegeven aan het adequaat warm houden van de woning’. Door stijgende energieprijzen wordt dit een maatschappelijk probleem. De bestrijding van energiearmoede gaat, waar deze leidt tot besparingsmaatregelen, goed samen met de energietransitie, een andere gewenste ontwikkeling. Zie Programma 7 Volksgezondheid en milieu. Bij de aanpak van energiearmoede is naast de facilitering van besparingsmaatregelen, ook sprake van een eenmalige energietoeslag. Deze regeling heeft betrekking op 2022 en laten wij hier verder buiten beschouwing.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om de energierekening op korte termijn te kunnen verlagen of het energieverbruik in de woning te verminderen, hebben we een aanpak ontwikkeld. Samen met gemeente Rheden en woningstichting Portaal hebben we maatregelen gekozen en de doelgroep benaderd.

Wat mag het kosten?
We ontvangen een Specifieke Uitkering (SPUK) ‘Aanpak energiearmoede’ ad € 20.464, met een looptijd van twee jaar (2022 en 2023). Hiermee kunnen kwetsbare huishoudens in huur- en koopwoningen worden ondersteund bij het nemen van maatregelen om de energierekening op korte termijn te kunnen verlagen of het energieverbruik in de woning te verminderen. Ook kunnen uit dit budget gemeentelijke uitvoeringskosten betaald worden. Uitvoering budgettair neutraal.

Beschermd Wonen
Wat willen we bereiken?
Met de doordecentralisatie is de taak voor het Beschermd Wonen (en Maatschappelijke Opvang) niet meer bij 43 centrumgemeenten maar bij elke gemeente afzonderlijk belegd (ingang woonplaatsbeginsel 1 januari 2023). Praktisch gezien blijft de uitvoering van Maatschappelijke Opvang (opvang van kwetsbare groepen zoals dak- of

thuislozen) wel bij Arnhem belegd. Rozendaal participeert in de regionale samenwerking Centraal Gelderland voor beschermd wonen voor mensen met een lichte verstandelijke beperking en met psychische problematiek. Vooralsnog zijn er geen inwoners van Rozendaal die hiervoor in aanmerking komen.

Wat gaan we daarvoor doen?
De financiële decentralisatie dit Beschermd Wonen (BW) is met een jaar uitgesteld tot 2024. Gemeenten zijn dan verplicht BW in regionaal verband uit te voeren. De raad heeft zich gecommitteerd aan de regionale uitvoering door in de eerste plaats in te stemmen met de regionale Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) die is uitgewerkt in de Regiovisie 'Samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo en Beschermd Wonen' (vastgesteld in de raad van 8 februari 2022). In de tweede plaats heeft onze gemeente zich gecommitteerd aan de Regionale kadernota 'Samen aan zet 2022', vastgesteld in de raad van 19 april 2022. In 2022 is voor het eerst een regionale begroting BW opgesteld. Behalve middelen voor de uitvoering van de nieuwe (doorgedecentraliseerde taak) beschermd wonen zijn hier ook de zogeheten ambulantiseringsmiddelen in verwerkt. Dit akkoord moet leiden tot een beperking van de intramurale GGZ ('beddenreductie'), waarbij gemeenten aanvullende middelen ontvangen voor zorg en ondersteuning.

Wat mag het kosten?
Het is nog onduidelijk welke inkomsten (rijksbijdragen) of lasten over 2023 verwacht worden voor de inrichting van de opgave Beschermd wonen.

Jeugdhulp incl. geëscaleerde zorg
Wat willen we bereiken?
Om kinderen zo gezond, kansrijk en veilig mogelijk op te laten groeien, is het voor sommige kinderen nodig om hen passende jeugdhulp te bieden.

Wat gaan we daarvoor doen?
- **Herzien beleidskader.** De gemeente Rheden is voornemens om in 2023 het Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein te herzien in een nieuw beleidskader voor het Sociaal Domein. Dit leidt ook tot een heroverweging van het Rozendaalse beleidskader met bijbehorende bestuurlijke besluitvorming.
- **Grip op toename jeugdhulp.** De afgelopen jaren is het aantal jeugdigen dat een beroep deed op jeugdhulp landelijk en ook in Rozendaal toegenomen. Waar het jeugdzorggebruik voor Rozendaal in 2015 nog 7,1% was, is dit in 2021 10,0%. (bron: waarstaatjegemeente.nl). Deze toename ging gepaard met stijgende uitgaven, waarvoor de gemeenten vanuit het Rijk niet voldoende middelen toegekend kregen. In 2021 is door Rijk en VNG overeengekomen dat er structureel meer geld naar de gemeenten gaat, om de tekorten op de uitgaven te dekken. De coronapandemie heeft de problematiek van kwetsbare jeugdigen verscherpt. We zien dat de afgelopen jaren terug in zwaardere en langere trajecten en daarmee hogere uitgaven. De verscherpte problematiek zal bij een aantal kwetsbare jongeren mogelijk nog enkele jaren doorwerken. We zullen met Rheden in gesprek blijven over de impact van deze ontwikkeling en de wijze waarop we daar greep op kunnen houden. Vanwege het open einde-karakter van de regelingen voorzien we meerkosten voor jeugdhulp en verhogen we het budget jeugdhulp met € 50.000 en het budget PGB jeugd met € 8.000. Landelijk zal – onder meer via de K80 – blijvend aandacht worden gevraagd voor deze ontwikkeling. In het bijzonder in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd, waar rijk met VNG en markt aan werkt.
- **Implementatie wetsvoorstel 'Verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen'.** Naar verwachting wordt deze wet in het najaar aan de Tweede Kamer aangeboden voor behandeling. Het voorstel gaat onder andere over regionale samenwerking bij inkoop en meer centrale organisatie van specifieke vormen van specialistische zorg (bijv. jeugdbescherming of gesloten jeugdzorg). Afhankelijk van Haagse besluitvorming zullen voor Rozendaal implementatiemaatregelen genomen moeten worden, in overleg met Rheden en/of de MGR SDCG.
- **Voorzetting Regionaal Transformatieplan jeugdhulp.** Vanaf 2015 werken de gemeenten in Centraal Gelderland samen op het gebied van jeugdhulp. Met het Regionaal Transformatieplan jeugdhulp 2018-2021 en de daarbij behorende landelijke vrijgegeven stimuleringsmiddelen, is er gewerkt aan de transformatie in de regio. Ook de komende jaren blijft een intensieve samenwerking voor de transformatie van de jeugdhulp van belang. Een aantal onderdelen van het transformatieplan krijgen

vervolg, zoals verblijf, jeugdzorg+, scheidingsproblematiek en bescherming en veiligheid (o.a. Gelderse Verbeteragenda jeugdbescherming). Hiervoor hebben de gemeenten een regiobudget jeugdhulp ingericht. Daarnaast verwachten we ook dat de implementatie van de landelijke hervormingsagenda Jeugd regionale afstemming en aanpak vraagt.

- **Lokale ontwikkelingen Jeugdhulp.** In 2021 is de opdracht 'lokaal maatwerkdiensten jeugdhulp' gestart (uitvoering door acht jeugdhulporganisaties voor begeleiding en behandeling). Daarnaast bieden de ondersteuners Jeugd en Gezin (POH: Praktijkondersteuners Huisartsen) laagdrempelige hulp en vormt een voorliggende voorziening. Deze brengt kosten met zich mee (onderdeel van € 50.000 ophoging budget jeugdhulp). Naar verwachting levert het op termijn echter een besparing op, met name op uitgaven Jeugd GGz. Als resultaten voor de begroting 2023 beogen wij:
  - Een afname met vijf van het aantal jeugdigen dat een beroep doet op jeugdhulp.
  - Een afname met vijf van het aantal doorverwijzingen door huisartsen.
  - Een afname van de uitgaven aan individuele (niet vrij toegankelijke) voorzieningen Jeugdhulp.

Wat mag het kosten?
De extra rijksmiddelen voor Jeugd zijn in deze begroting verwerkt onder programma 0. In de risicoparagraaf zijn de risico's die het gevolg kunnen zijn van toename in zorggebruik (bijvoorbeeld als gevolg van zwaardere trajecten) opgenomen. Verder is het globale budget voor programmakosten fors opgehoogd met € 58.000 vanwege de verwachte meerkosten ten opzichte van voorgaande begroting.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	-199.438	-141.084	-141.044	-154.208
Verklaring:				
Hogere uitvoeringskosten sociaal domein	-98.000	-98.000	-98.000	-98.000
Verhoging kwijtschelding	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Hogere kosten PGB jeugd	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Hogere kosten dure jeugdtrajecten	-50.000	0	0	0
Hogere rijksbijdrage WWB	11.000	20.000	25.000	25.000
Hogere eigen bijdrage Wmo	6.000	6.000	6.000	6.000
Hogere kosten WWB	-27.000	-27.000	-28.000	-29.000
alg index				
totaal aantal mutaties	-167.000	-108.000	-104.000	-105.000
restant	-32.438	-33.084	-37.044	-49.208

De € 32.438 restantpost is een totaal van kleine afwijkingen en inflatie. In deze tabel is afzonderlijk in beeld gebracht welk bedrag we voorzien aan meerkosten voor kwijtscheldingen in 2023 als gevolg van armoedebeleid. De eigen bijdrage Wmo leidt tot een verwacht meeropbrengst van € 6.000. De geraamde kosten en baten voor de Wet werk en bijstand (Wwb) zijn vooral het gevolg van mutaties voor opvang asielzoekers en statushouders.

6.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.044	0	0	0	0	0
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	186.720	50.000	61.000	70.000	75.950	77.090
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.839	3.000	9.000	9.100	9.200	9.300
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	7.429	0	0	0	0	0

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**200.032**	**53.000**	**70.000**	**79.100**	**85.150**	**86.390**
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	264.811	49.500	54.423	55.103	55.793	56.493
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	239.220	81.250	121.900	123.780	125.615	127.425
6.4 Begeleide participatie	58.052	57.500	68.177	66.110	64.060	65.020
6.5 Arbeidsparticipatie	205	1.000	1.085	1.100	1.115	1.130
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	244.211	94.661	220.998	226.132	231.044	235.923
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	95.874	141.617	155.579	158.920	161.315	163.720
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	346.176	202.150	285.940	239.475	243.065	246.700
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
totaal lasten	**1.248.549**	**627.678**	**908.102**	**870.620**	**882.007**	**896.411**
Saldo van baten en lasten	**-1.048.517**	**-574.678**	**-838.102**	**-791.520**	**-796.857**	**-810.021**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	430.370	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**430.370**	**7.000**	**7.000**	**7.000**	**7.000**	**7.000**
Geraamd resultaat	**-618.147**	**-567.678**	**-831.102**	**-784.520**	**-789.857**	**-803.021**

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

7.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma werken we aan de gemeentelijke opgaven rondom het brede begrip duurzaamheid en publieke gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?
Gedurende de periode 2021-2023 committeert Rozendaal zich aan het Lokaal Preventieakkoord Rheden-Rozendaal, met als speerpunten gezonde leefstijl, financiële gezondheid en de aanpak van eenzaamheid. Verder betreft het taken in het kader van een klimaatadaptatie en energietransitie, een leefbaar milieu en afvalverwerking, alsook waterberging. Zodoende geven we niet alleen vorm en inhoud aan (wettelijke) taken uit onder meer de Wet publieke gezondheid, de Wet geluidhinder, of de wet Bodemverontreiniging. Maar werken we ook aan gedegen mitigerende maatregelen, zoals de aanpak voor de energietransitie, om een bijdrage te leveren aan de globale klimaatopgave. Waar nodig stellen we lokale kaders, bijvoorbeeld in de Algemene Plaatselijke verordening (APV) en de Afvalstoffenverordening.

Wat mag het kosten?
We voorzien de komende jaren binnen dit programma een forse stijging aan zowel baten als lastenkant voor de opgaven energie-transitie en klimaatadaptatie. De aanpak die we nu voorstaan past binnen de ons nu beschikbare middelen. Noodzakelijke investeringen (zoals voor de bomen, of regievoering op de energietransitie) worden gedekt uit reserves.

7.2 Nieuwe ontwikkelingen

Begraafplaats
Wat willen we bereiken?
Onder meer op grond van de Wet op de lijkbezorging hebben gemeenten een zorg voor de organisatie van begraafplaatsen. In Rozendaal geven we vorm en inhoud aan die verplichting door de begraafplaats Roosendael te beheren en onderhouden, alsook door uitvaarten te faciliteren (onder meer grafgraven). De begraafplaats is een onderdeel van de historische buitenplaats Roosendael. Het beheer en onderhoud behoort tot de wettelijke gemeentelijke taken. We beogen deze plaats duurzaam in stand te houden en het unieke karakter van de begraafplaats te behouden.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om het huidige (unieke) karakter van de begraafplaats te behouden gaan we het onderhoud intensiveren met ondergronds bemesten waardoor de levensduur van bomen wordt verlengd en de noodzakelijke nieuwe aanplant beter kan groeien. Bovendien vindt onderhoud van de paden plaats, zodat deze begaanbaar blijven en beter bestand zijn tegen heftige regenbuien.

Wat mag het kosten?
Het geïntensiveerde onderhoud van de begraafplaats is kostenneutraal wegens financiering vanuit de Provincie. Wel wordt op basis van hogere opbrengsten van de laatste jaren de begrote opbrengst van de begraafplaats bijgesteld met € 13.701.

Grafmonumenten
Wat willen we bereiken?
Een aantal monumentale grafkelders en graven begint in vervallen staat te verkeren. Bij merendeel van deze graven is er voor het laatst begraven in het begin van de 20ste eeuw. Rechthebbende van deze graven zijn moeilijk te traceren. Gebleken is, dat bij het ontbreken van een rechthebbende, de eigenaar van de ondergrond verantwoordelijk wordt voor het onderhoud. In 2023 willen wij inzichtelijk krijgen wat de financiële consequenties zijn voor de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2023 willen wij een externe adviseur vragen onderzoek te doen zodat wij als gemeente weten wat onze financiële verantwoordelijkheden zijn omtrent de monumentale graven en grafkelders, en of hier subsidie mogelijkheden voor zijn.

Wat mag het kosten?
De initiële kosten die we voorzien voor dit onderzoek bedragen €5.000 euro welke gedekt worden uit de post inhuur algemeen (programma 0).

Klimaatverandering; afremmen en aanpassen
Wat willen we bereiken?
Klimaatverandering is in toenemende mate een zorg. Enerzijds kan Rozendaal een bijdrage leveren door opwarming te helpen afremmen en anderzijds, omdat opwarming niet geheel kan worden voorkomen, het rekening houden met de nadelige effecten (aanpassen). Wij gaan hiervoor een nieuw programma opstellen dat kosten met zich mee gaat brengen. In dit verband noemen wij ook hittestress. Hitte veroorzaakt gezondheidsproblemen, waarbij ouderen, chronisch zieken en jongeren als risicogroepen gelden. In 2019 zijn hittekaarten van Rozendaal opgesteld met informatie over hittestress overdag en ’s nachts. Op zich scoort Rozendaal als groene gemeente relatief goed. De provincie stimuleert gemeenten om in 2023 een lokaal hitteplan gereed te hebben, met maatregelen om inwoners te beschermen tegen langdurige hitte. Ze stelt daar ook budget voor beschikbaar. Dit nemen wij op in onze lokale Nota Publieke gezondheid (zie verderop in deze paragraaf).

Wat gaan we daarvoor doen?
Wij stellen in 2023 een lokaal hitteplan op: een communicatieplan dat eenvoudige voorzorgsmaatregelen onder de aandacht brengt van risicogroepen.

Wat mag het kosten?
In hoeverre hier aanvullende kosten mee gemoeid zijn (die een eventuele provinciale bijdrage overstijgen), hebben we op dit moment niet in beeld. We voorzien extra rijksmiddelen voor klimaatadaptatie en energietransitie. Echter is bij het aanbieden van dit stuk nog onvoldoende in beeld om welke bijdrage het gaat. Deze bijdrage zal betrokken worden bij de algehele financieringsopgave voor zowel klimaat als energietransitie.

Energietransitie
Wat willen we bereiken?
In 2023 zetten we de ingezette (beleids)koers richting een energieneutraal Rozendaal in 2050 voort. Voor alle bestaande gebouwen in Rozendaal moeten we uiterlijk in 2050 een alternatief voor aardgas vinden. Voor 2030 zetten we al de eerste stappen. Daartoe heeft de gemeenteraad oktober 2021 de eerste Transitievisie Warmte vastgesteld.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2023 wordt invulling gegeven aan de door de raad vastgestelde meerjaren Uitvoeringsagenda Energietransitie (2023-2026) en wordt het buurtuitvoeringsplan in samenspraak met bewoners van de Leermolensenk, omgeving Delhoevelaan en de Moestuin opgeleverd. Daarnaast wordt in 2023 ook een actieplan voor de overige buurten opgeleverd, zodat ook in deze buurten de eerste stappen kunnen worden gezet naar aardgasvrije oplossingen.

We ontwikkelen een verduurzamingssubsidie voor alle inwoners van Rozendaal om een volgende stap te maken in het direct verminderen van aardgasgebruik en het verbeteren van een gezond binnenklimaat. Uitgangspunt bij het ontwikkelen van het subsidiebeleid, is om aan te sluiten bij het verschil in financiële draagkracht van inwoners.

Wat mag het kosten?
Op 27 september 2022 heeft uw raad ingestemd met de Uitvoeringsagenda Energietransitie. Daarbij zijn besluiten genomen over de onttrekking van de benodigde middelen uit de reserve energietransitie. We gebruiken voor de verduurzamingssubsidie in ieder geval de middelen die nog beschikbaar zijn in de bestemmingsreserve voor

energietransitie. Daarbij betrekken wij de middelen die terugvloeien in de bestemmingsreserve als gevolg van eerdere onderbestedingen. We voorzien extra rijksmiddelen voor klimaatadaptatie en energietransitie. Echter is bij het aanbieden van dit stuk nog onvoldoende in beeld om welke bijdrage het gaat. Deze bijdrage zal betrokken worden bij de algehele financieringsopgave voor zowel klimaat als energietransitie.

Nieuwe nota Publieke Gezondheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen vanaf 2023 vanuit een nieuwe, binnen regioverband lokaal ingekleurde, gezondheidsvisie gaan werken. Waarbij we op onderdelen afstemmen met Rheden. Deze nota (verplicht vanuit de Wet publieke gezondheid) bevat een raamwerk voor een aantal door de raad gewenste maatregelen, zoals de aanpak van eenzaamheid onder ouderen, vermindering van overlast door houtstook en het tegengaan van de gevolgen van langdurige hitte. Tevens leggen wij een verband met de gezondheidsaspecten uit de Omgevingswet, met aandacht voor gezonde mobiliteit en gezonde lucht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een nieuwe Nota Publieke Gezondheid wordt in het voorjaar aan uw raad voorgelegd.
We beoogden dit al in 2022 te doen, maar door wijzigingen in prioriteitsstelling en capaciteitsinzet is dat niet gelukt. De maatregelen uit de nieuwe nota krijgen vanaf 2023 hun beslag.

Wat mag het kosten?

We voorzien vooralsnog geen meerkosten. Mocht de nota voorstellen bevatten met grote financiële gevolgen, dan wordt hier een afzonderlijk besluit over genomen.

Afvalbeleid

Wat willen we bereiken?

In 2023 willen we ons beleid ten aanzien van de hoeveelheid hergebruik grondstoffen doorzetten en daarmee het aantal kilo's restafval per huishouden doen afnemen. Ook willen wij een goede service blijven leveren aan onze bewoners door voorzieningen aan te bieden waardoor onze bewoners hun grondstoffen / restafval op een doelmatige wijze kunnen aanbieden. Hierin worden ook de resultaten van het lopende onderzoek naar de huidige functionaliteit van onze gemeentewerf meegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2023 gaan we een ondergrondse container plaatsen op de hoek De Genestetlaan / Rosendaalselaan voor de inzameling van luiers en incontinentiemateriaal. Deze ondergrondse container kan de huidige twee rolcontainers vervangen. Deze nieuwe container zal altijd bereikbaar zijn en de inworpopening is gemakkelijk hanteerbaar.
De nieuwe ondergrondse container veroorzaakt minder geluidsoverlast, stank e.d..

In 2024 of 2025 willen we onderzoeken of er een extra ondergrondse container voor luiers en incontinentiemateriaal gewenst is en op welke locatie. In 2024 is er een evaluatie gepland of de voorgenomen doelen voor het verminderen van restafval per bewoner per jaar gehaald gaan worden. Om het verbeterd inzamelen van grondstoffen een extra impuls te geven willen we in 2023 hier meer aandacht aan besteden via een campagne.

Wat mag het kosten?

De kosten voor de levering en plaatsing van de ondergrondse container in 2023 bedragen € 7.200. De afschrijvingslast hiervan is conform Kadernota verwerkt. De kosten voor de campagne in 2023 bedragen € 5.000, wat gedekt wordt uit de inkomsten afvalstoffenheffing. Voor de extra ondergrondse container is mogelijk een bedrag van rond de € 8.000 nodig in het begrotingsjaar 2024 of 2025. Dit verwerken we bij de begroting 2024 (na afronding onderzoek).

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Wat willen we bereiken?

We willen in het beheer van ons gemeentelijk vastgoed (in het bijzonder het gemeentehuis) een bijdrage leveren aan vermindering CO2-uitstoot en energiebesparing.

Wat gaan we daar voor doen?
Om te beoordelen welke acties nodig zijn om te voldoen aan de nieuwe normen en ambitie voor het verduurzamen van ons gemeentehuis, is een onderzoek gestart met ondersteuning van de provincie naar een mogelijke aanpak en bijbehorende financieringsmogelijkheden. Wanneer de uitkomsten van het onderzoek beschikbaar komen is nog onzeker.

Wat mag het kosten?
Op basis van het rapport van de provincie werken we een plan uit waarin ook inzichtelijk wordt welke kosten hiermee gemoeid zijn en hoe we die kosten kunnen dekken. Hierover zal als nodig nadere besluitvorming worden voorgelegd aan de raad. Dat zal in samenhang worden bezien met overige opgaven in het kader van de energietransitie. Vooralsnog nemen wij hiervoor geen kosten op in 2023 t/m 2026.

Verminderen wateroverlast omgeving Kapellenberglaan
Wat willen we bereiken?
In het kader van de DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) willen we de wateroverlast in de omgeving van de Kapellenberglaan samen met de gemeente Rheden (componistenbuurt) verminderen.

Wat gaan we daar voor doen?
In opdracht van de gemeente Rheden wordt er in 2023 een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor het verminderen van wateroverlast in genoemde wijken. De start voorbereiding is gepland in 2025 en de uitvoering in 2026. Dit gezamenlijke project komt in aanmerking voor de impulsregeling klimaatadaptatie. Het bedrag kan gebruikt worden om adaptatiemaatregelen versneld uit te voeren, om al geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptiemaatregelen, of om nieuwe adaptiemaatregelen op te pakken.

Wat mag het kosten?
Op het moment van schrijven is nog onduidelijk wat de hoogte van de gemeentelijke bijdrage wordt in 2025 en 2026. Voor de voorbereiding en uitvoering voor het verminderen van de wateroverlast in genoemde wijken stellen we voor een pm post op te nemen in de begroting 2025 en 2026.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Verschil kadernota - begroting	18.983	11.734	-36.218	-34.429
Verklaring:				
Hogere kosten begraafplaats (uit subsidie)	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
Hogere kosten grafdelven	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Subsidie begraafplaats	13.000	13.000	13.000	13.000
Hogere leges begraafplaats	9.000	9.000	9.000	11.000
Aanpassing storting riolering	0	0	-50.000	-50.000
Totaal mutaties	7.000	7.000	-43.000	-41.000
Restantverschil	11.983	4.734	6.782	6.571

Voor de storting riolering zijn de cijfers uit het GRP 2019 – 2022 verwerkt. We voorzien geen noodzakelijke wijzigingen als gevolg van het aan de raad aangeboden nieuwe GRP 2023-2027.

7.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
7.1 Volksgezondheid	10.000	10.000	10.000	0	0	0
7.2 Riolering	157.115	159.975	158.655	161.035	163.450	165.902
7.3 Afval	185.311	202.569	232.457	232.877	236.189	239.754
7.4 Milieubeheer	27.860	0	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	95.974	80.000	103.304	104.499	105.714	106.943
totaal baten	**476.260**	**452.544**	**504.416**	**498.411**	**505.354**	**512.599**
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	66.015	67.500	71.634	64.255	65.215	66.195
7.2 Riolering	109.491	135.763	135.137	140.922	136.727	137.547
7.3 Afval	215.642	188.000	183.561	175.677	178.268	180.889
7.4 Milieubeheer	170.983	170.000	52.115	52.900	53.690	53.970
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	39.282	21.255	37.474	37.724	37.979	38.234
totaal lasten	**601.413**	**582.518**	**479.920**	**471.478**	**471.879**	**476.835**
Saldo van baten en lasten	**-125.153**	**-129.974**	**24.496**	**26.933**	**33.475**	**35.765**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	121.292	166.733	34.590	19.590	19.590	19.590
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**121.292**	**166.733**	**34.590**	**19.590**	**19.590**	**19.590**
Geraamd resultaat	**-3.861**	**36.759**	**59.085**	**46.523**	**53.065**	**55.354**

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing

8.1 Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma geven we uitvoering aan wettelijke taken op het terrein van Volkshuisvesting, bouw- en woningtoezicht en ruimtelijke ordening. Het beleid is erop gericht om het prettige woon- en leefklimaat te behouden. Dit programma spreekt zich uit over ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Rozendaal. Binnen dit programma worden afwegingen gemaakt voor initiatieven met inachtneming van de aanwezige kwaliteiten in zowel het groen als de (historische) bebouwing.

Wat gaan we daarvoor doen?
We borgen gedegen vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiervoor werken we samen met onder meer de gemeente Rheden als het gaat om bouwtoezicht. De Omgevingsdienst Arnhem (ODRA) is binnen de gemeenschappelijke regeling voor Rozendaal, en andere gemeenten in de regio, de partner op het gebied van milieu. Op het vlak van volkshuisvesting, maar breder ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkelingen is samenwerking in de regio, vooral in de Groene Metropoolregio een belangrijk onderdeel van de reguliere aanpak binnen dit programma.

We werken – ook in regionaal verband – onder meer aan de volgende opgaven:
In de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley (Groene Metropoolregio) ligt voor de komende jaren een enorme bouwopgave. Hierbij heeft de regio zichzelf als doel gesteld om de invulling van deze opgave zó vorm te geven dat het meerwaarde oplevert voor alle inwoners. Om deze opgave in goede banen te leiden is de verstedelijkingsstrategie opgesteld. Deze verstedelijkingsstrategie is onderdeel van de opgave Groene Groei opgave van de agenda van de Groene Metropoolregio. De strategie die is ontwikkeld laat zien wat het kostbare groene raamwerk van de regio is: de landschappen, de fijne uitloopgebieden en de groene dorpen en steden. De Verstedelijkingsstrategie is van een hoog abstractieniveau en raakt vooralsnog Rozendaal nauwelijks in directe zin. In het najaar van 2022 wordt de gebiedsuitwerking Veluwe (waar Rozendaal onderdeel van is) verder uitgewerkt. Dit regionale beleid vertalen we in een omgevingsvisie en zoals ook al in de coalitieovereenkomst is aangegeven ,worden (onder meer) de woonvisie en de groenvisie in dezelfde omgevingsvisie geïntegreerd. Hierbij wordt dan ok duidelijk op welke wijze Rozendaal op passende wijze bij kan dragen aan de nationale ambities op het gebied van wonen.

Binnen dit programma vallen ook de activiteiten en komen de kosten tot uitdrukking die voortvloeien uit een actieve grondexploitatie. In Rozendaal betreft dat De Del. We voeren een passief grondbeleid. Voor de locatie de Del wordt sinds 2013 jaarlijks een grondexploitatie vastgesteld. Op 23 maart 2021 is de grondexploitatie de Del vastgesteld met een bijgesteld geprognotiseerd eindresultaat van 4,43 miljoen euro. In het voorjaar van 2022 is de laatste kavel verkocht, we sluiten de grondexploitatie in 2022 af. Voor 2023 en verder zijn vooralsnog geen vergelijkbare ontwikkelingen voorzien.

Wat mag het kosten?
We voorzien de komende jaren geen kostentoename.

8.2 Nieuwe ontwikkelingen

Invoering omgevingswet
Wat willen we bereiken?
Voorbereiding op en implementatie van de Omgevingswet. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is beoogd per 1 januari 2023. Het betreft een bijzonder omvangrijke operatie. In november 2022 wordt duidelijk of deze datum gehandhaafd blijft. De Omgevingswet vereist dat de gemeente optreedt als één overheid en zorgdraagt voor een inhoudelijk integrale afweging met alle betrokken overheden. Samenwerking met verschillende ketenpartners zoals provincie en ODRA is hierin essentieel en deze samenwerking wordt in 2023 voortgezet.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om de Omgevingswet tijdig te implementeren werken we eraan om:

1. Het beleidsinstrumentarium (o.a. omgevingsvisie, verordeningen en omgevingsplan) conform de wet vorm te geven. Hierbij is ook de veranderde verhouding overheid-burger leidend bij onder meer nieuw inspraakbeleid en participatieprocessen;
2. De processen voor het afhandelen van initiatieven, conform de nieuwe wettelijke standaarden af te handelen. Hierbij is het digital stelsel Omgevingswet (DSO) van wezenlijk belang.

Voor de concrete aanpak die we hanteren om in het gewenste tempo de Omgevingswet te implementeren wordt verwezen naar eerdere raadsbesluitvorming hieromtrent en de raadsinformatiebrief van september 2021. Een bijgewerkte stand van zaken wordt nog in 2022 aan de raad gestuurd.

Gelijktijdig met de Omgevingswet is ook de (stapsgewijze) inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) voorzien. Onder de Wkb blijft de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op de bestaande bouw en omgevingsveiligheid. De vergunninghouder legt onder de Wkb inhoudelijk verantwoording af aan het bevoegd gezag (gemeente) voor de start van de bouw. Het bevoegd gezag beoordeelt de aangeleverde gegevens bij het uitvoeren van de toezichthoudende en eventueel handhavende taak. Doordat de toezichthoudende taak voor de gemeente Rozendaal door de toezichthouders van de gemeente Rheden wordt uitgevoerd wordt de invoering van de Wkb in samenwerking met Rheden voorbereid.

Wat mag het kosten?
Met betrekking tot de invoering van de Omgevingswet is voor het opstellen van de omgevingsvisie een krediet beschikbaar gesteld. Daarnaast is voor eventuele meerkosten in 2022 een bedrag van € 15.000 gereserveerd voor onder meer de omgang met de zogenoemde bruidsschat, het opstellen van toepasbare regels, en het ontwikkelen van VTH-beleid. Voor het overige worden de hiervoor opgegeven activiteiten binnen de reguliere uren uitgevoerd.

In het verlengde van de wens van de raad de leges voor o.a. bouwvergunningen kostendekkend te krijgen hebben wij de leges afgestemd op de geraamde kosten. Hiermee hebben we een 100% kostendekkendheid begroot. Hiertoe dienen de leges met een hoger percentage dan alleen inflatie te worden verhoogd. De effecten van de verwachte invoering van de Omgevingswet zijn nog niet meegenomen. Wij verwachten dat de invoering van de Omgevingswet uiteindelijk tot lagere kosten en navenant lagere opbrengsten leidt.

Het Rijk heeft aangegeven bij te dragen in de kosten van de transitie die gemeenten hebben gemaakt vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet. Het rijk heeft een indicatie afgegeven van de hoogte van deze vergoedingen per gemeente. Voor Rozendaal is dat een bedrag van € 105.414 voor het jaar 2022 (te verwerken bij jaarrekening 2022). Voor de jaren 2023 t/m 2025 wordt in een latere circulaire meer duidelijkheid gegeven.

Planschade
Wat willen we bereiken?
De behandeling van planschadeverzoeken behoort tot het reguliere werk (en capaciteit) binnen dit programma. Op het moment dat een bestemmingsplan een verandering in de bouw- of gebruiksmogelijkheden met zich meebrengt kan er planschade ontstaan. Als inwoners schade ondervinden door noodzakelijk geachte planvorming kan er sprake zijn van een recht op schadevergoeding.

Wat gaan we daarvoor doen?
De herziening van het bestemmingsplan die de bouw van IKC Dorpsschool Rozendaal planologisch mogelijk maakt is aanleiding geweest voor een aantal omwonenden om een verzoek om planschade in te dienen. Deze verzoeken worden op grond van de wettelijke kaders afgehandeld. Op basis van deze afhandeling is duidelijk dat er sprake is van planschade voor een aantal omwonenden als gevolg van planvorming van de IKC Dorpsschool. In het restant van 2022 en in de loop van 2023 zal inzet nodig zijn op de afwikkeling van de planschadeprocedures. Waar nodig zal externe ondersteuning worden ingezet.

Wat mag het kosten?
We werken verzoeken om planschade binnen de daarvoor geldende kaders af. Omdat we nog niet op alle verzoeken hebben besloten en voor een aantal verzoeken het besluit tot vaststelling nog niet onherroepelijk is, is nog niet duidelijk wat de definitieve hoogte van de planschade is en wanneer deze definitief wordt vastgesteld. Dit is mede afhankelijk van juridische procedures. Kosten voor de eventueel te vergoeden planschade en daarbij horende kosten voor onder meer juridische ondersteuning worden in lijn met staande kaders gedekt uit de algemene reserve. In de risicoparagraaf is rekening gehouden met de meest actuele inzichten bij de afwikkeling van de verzoeken om planschade.

Afwijking ten opzichte van Kadernota

	2023	2024	2025	2026
Verschil kadernota - begroting	-1.040	3.865	4.360	3.955
Verklaring:				
Kosten multisignalering	-4.000			
Hogere opbrengst bouwvergunningen	6.000	9.000	10.000	10.000
Totaal mutaties	2.000	9.000	10.000	10.000
Restantverschil	-3.040	-5.135	-5.640	-6.045

De hogere kosten voor multisignalering komen voort uit een eenmalig project voor alle deelnemende partijen van De Connectie (uitvoering Basisregistraties), verricht om de gegevensbestanden van objecten (zoals dakkapellen en uitbouwen) in beeld te krijgen.

8.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
8.1 Ruimtelijke Ordening	1.800	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.661.036	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	19.782	50.000	51.510	49.000	49.750	50.500
totaal baten	**1.682.618**	**50.000**	**51.510**	**49.000**	**49.750**	**50.500**
Lasten						
8.1 Ruimtelijke Ordening	33.640	24.860	13.200	13.395	13.590	13.775
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	377.149	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	59.972	60.120	69.220	63.500	64.450	65.420
totaal lasten	**470.761**	**84.980**	**82.420**	**76.895**	**78.040**	**79.195**
Saldo van baten en lasten	**1.211.857**	**-34.980**	**-30.910**	**-27.895**	**-28.290**	**-28.695**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	23.553	15.000	4.000	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**23.553**	**15.000**	**4.000**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**1.235.410**	**-19.980**	**-26.910**	**-27.895**	**-28.290**	**-28.695**

Bijlage wettelijke beleidsindicatoren

Per programma worden de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. Om deze iets meer in perspectief te plaatsen is ook de indicator zoals die in de begroting van 2020 was opgenomen weergegeven en het gemiddelde van gemeenten < 25.000 inwoners.

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

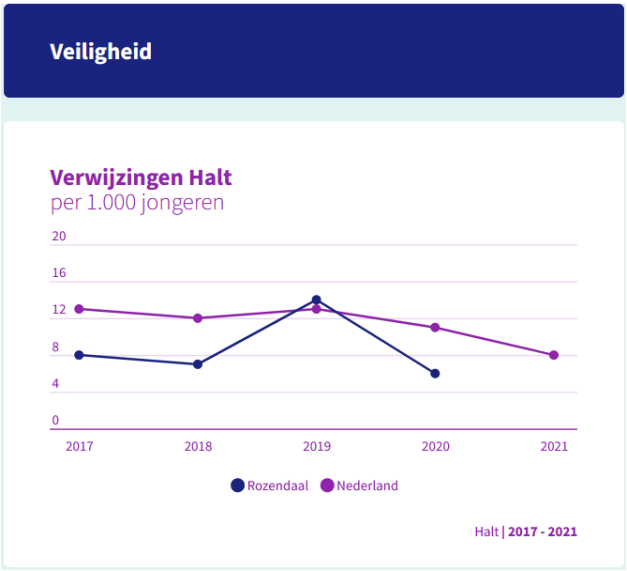
Indicator	Begroting Rozendaal 2023	Begroting Rozendaal 2022
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7,0	7,0
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7,0	7,0
Apparaatskosten (€ per inwoner)	1.092	955
Externe inhuur (% van de totale loonsom)	10%	13%
Externe inhuur (de totale kosten inhuur externen)	96.120	146.596
Overhead (% van totale lasten)	39%	36%

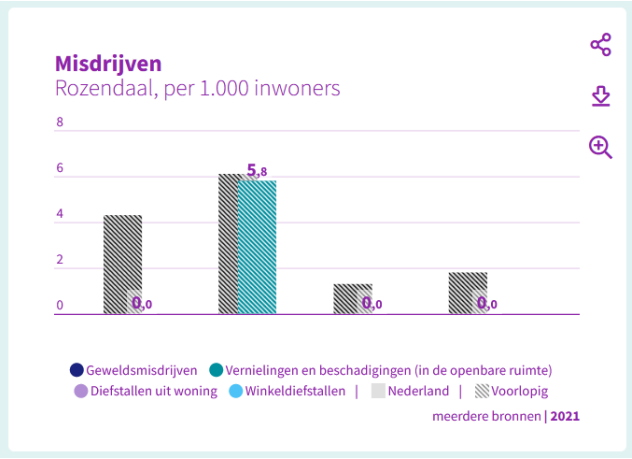
Toelichting: Voor deze indicatoren zijn geen landelijke cijfers bekend. Een vergelijking met bijvoorbeeld gemeenten < 25.000 is dan ook niet op basis van deze informatie te maken. Zie voor meer informatie de paragraaf Bedrijfsvoering.

Programma 1 Veiligheid

De landelijk beschikbare informatie onderschrijft het beeld van Rozendaal als zeer veilige gemeente. Van het relatief hoge aantal inbraken per 1000 woningen was in 2021 geen sprake, zo

Toelichting: In de door het CBS aangeleverde data zijn geen recentere cijfers beschikbaar dan tot 2021.

Programma 2 Verkeer en vervoer

Er zijn geen voorgeschreven beleidsindicatoren die betrekking hebben op dit programma.

Programma 3 Economie

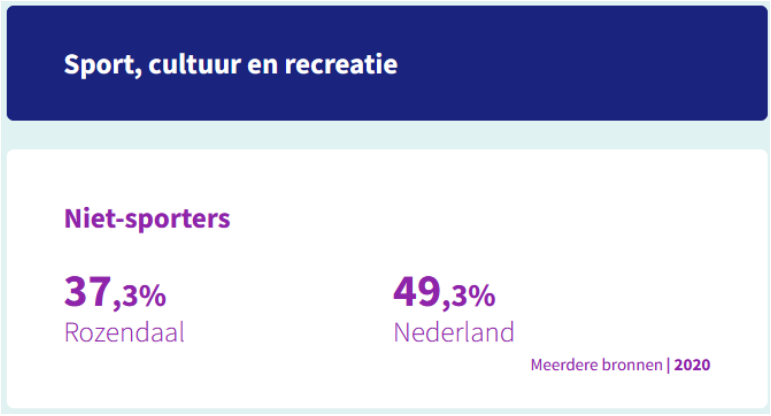

Programma 4 Onderwijs

Programma 5 Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

Programma 6

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 1…

Rozendaal	Nederland
362,2	805,5

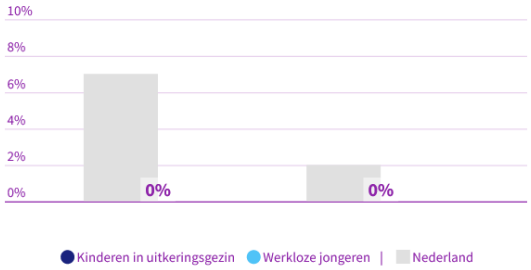
Meerdere bronnen | 2021

Jongeren met een delict voor de rechter

1%	1%
Rozendaal	Nederland

CBS | 2015

Achterstand onder jeugd
Rozendaal

CBS | 2015

Netto arbeidsparticipatie

73,4%	70,4%
Rozendaal	Nederland

CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

0,0	202,0
Rozendaal	Nederland

CBS | 2020

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2021

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2021

Jongeren met jeugdbescherming

Geen data	1,2%
Rozendaal	Nederland

CBS | 2021

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data	0,3%
Rozendaal	Nederland

CBS | 2021

Cliënten met een maatwer…
per 10.000 inwoners

Rozendaal	Nederland
260	x

CBS MSD WMO | 2021

Programma 7

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS statistiek Huishoudelijk afval | **2020**

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

21,8%
Rozendaal

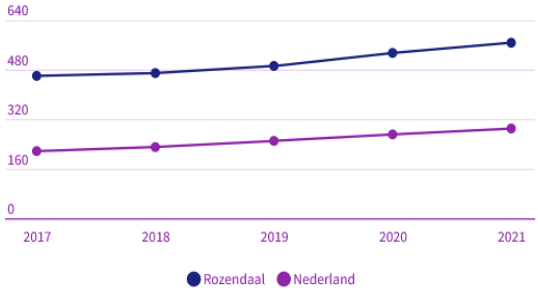
26,9%
Nederland

berekening | **2020**

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde
x €1.000

CBS - WOZ | **2017 - 2021**

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

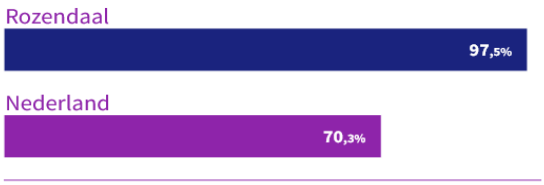
4,3
Rozendaal

8,9
Nederland

BAG/ABF | **2021**

Meer info

Demografische druk

CBS | **2022**

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 1.052
Rozendaal

Geen data
Nederland

COELO | **2022**

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 1.084
Rozendaal

Geen data
Nederland

COELO | **2022**

Financieel meerjarig perspectief

Recapitulatiestaat en overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand overzicht bevat de totalen zoals deze in de afzonderlijke programma's zijn opgenomen. Het betreft dan per programma zowel de baten en de lasten, als de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

	Programma	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	Baten						
0	Bestuur en ondersteuning	3.384.332	3.505.786	4.090.914	4.345.997	4.569.989	4.319.056
1	Veiligheid	4.958	1.200	500	510	520	530
2	Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0
3	Economie	0	0	0	0	0	0
4	Onderwijs	81.895	189.541	57.240	28.630	29.060	29.500
5	Sport, cultuur en recreatie	44.636	10.000	0	0	0	0
6	Sociaal domein	200.032	53.000	70.000	79.100	85.150	86.390
7	Volksgezondheid en milieu	476.260	452.544	504.416	498.411	505.354	512.599
8	VHROSV	1.682.618	50.000	51.510	49.000	49.750	50.500
	subtotaal baten programma's	*5.874.731*	*4.262.071*	*4.774.580*	*5.001.649*	*5.239.822*	*4.998.576*
	Onttrekkingen aan reserves						
0	Bestuur en ondersteuning	96.404	28.589	5.022	4.494	4.494	4.494
1	Veiligheid	0	0	0	0	0	0
2	Verkeer en vervoer	98.245	16.175	31.670	2.170	2.920	2.920
3	Economie	0	0	0	0	0	0
4	Onderwijs	111.791	111.791	111.791	111.791	111.791	111.791
5	Sport, cultuur en recreatie	2.092	2.092	18.258	3.258	3.258	3.258
6	Sociaal domein	430.370	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
7	Volksgezondheid en milieu	121.292	166.733	19.590	19.590	19.590	19.590
8	VHROSV	23.553	15.000	4.000	0	0	0
	subtotaal onttrekkingen	*883.747*	*347.380*	*197.331*	*148.303*	*149.053*	*149.053*
	Lasten						
0	Bestuur en ondersteuning	2.240.494	2.153.501	2.489.682	2.590.596	2.635.480	2.708.222
1	Veiligheid	98.605	108.185	136.945	145.205	195.870	198.805
2	Verkeer en vervoer	141.982	132.253	173.327	166.841	181.221	182.971
3	Economie	2.200	3.700	4.015	4.075	4.135	4.195
4	Onderwijs	539.985	691.641	501.834	494.920	516.902	510.215
5	Sport, cultuur en recreatie	181.212	163.517	170.543	165.328	168.018	170.378
6	Sociaal domein	1.248.549	627.678	908.102	870.620	882.007	896.411
7	Volksgezondheid en milieu	601.413	582.518	479.920	471.478	471.879	476.835
8	VHROSV	470.761	84.980	82.420	76.895	78.040	79.195
	subtotaal lasten programma's	*5.525.201*	*4.547.972*	*4.946.789*	*4.985.959*	*5.133.552*	*5.227.227*
	Toevoegingen aan reserves						
0	Bestuur en ondersteuning	49.686	6.686	6.686	6.686	6.686	6.686
1	Veiligheid	0	0	0	0	0	0
2	Verkeer en vervoer	76.872	3.221	9.203	9.203	9.203	9.203
3	Economie	0	0	0	0	0	0
4	Onderwijs	0	0	0	0	0	0
5	Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0	0	0
6	Sociaal domein	0	0	0	0	0	0
7	Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0
8	VHROSV	0	0	0	0	0	0
	subtotaal toevoegingen	*126.558*	*9.907*	*15.889*	*15.889*	*15.889*	*15.889*
	Saldo baten en lasten	349.530	-285.901	-172.209	15.690	106.271	-228.652
	Saldo onttrekkingen en toevoegingen	757.189	337.473	181.442	132.414	133.164	133.164
	Totaal saldo	**1.106.719**	**51.572**	**9.233**	**148.104**	**239.435**	**-95.488**

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Met de begrotingscirculaire 2019 heeft de provincie voor gemeenten een eenduidige opzet geadviseerd ten aanzien ervan het structurele begrotingssaldo. Met ingang van de begroting 2019 treft u deze hierbij aan. Op basis van het structurele begrotingssaldo komt de provincie tot haar oordeel over repressief dan wel preventief financieel toezicht. Het verschil met het “reguliere” begrotingssaldo komt tot uitdrukking door de incidentele lasten en baten buiten beschouwing te laten.

Programma		Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0	Bestuur en ondersteuning	-486.014	-489.980	-506.832	-522.160
1	Veiligheid	-136.445	-144.695	-195.350	-198.275
2	Verkeer en vervoer	-173.327	-166.841	-181.221	-182.971
3	Economie	-4.015	-4.075	-4.135	-4.195
4	Onderwijs	-444.594	-466.290	-487.842	-480.715
5	Sport, cultuur en recreatie	-170.543	-165.328	-168.018	-170.378
6	Sociaal domein	-838.102	-791.520	-796.857	-810.021
7	Volksgezondheid en milieu	24.496	26.933	33.475	35.765
8	VHROSV	-30.910	-27.895	-28.290	-28.695
		-	-	-	-
	Totaal van de programma's	**2.259.455**	**2.229.691**	**2.335.069**	**2.361.647**
	Algemene dekkingsmiddelen	4.007.732	4.238.785	4.460.817	4.204.904
	Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0
		-	-	-	-
	Overhead	1.910.486	1.983.404	2.009.476	2.061.910
	Onvoorzien	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
	Subtotaal programma's inclusief algemene dekkingsmiddelen, VPB, overhead en onvoorzien	-172.209	15.690	106.271	-228.652
	Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	181.442	132.414	133.164	133.164
	Geraamd resultaat	**9.233**	**148.104**	**239.435**	**-95.488**
	Incidentele baten en lasten	53.800	24.300	0	0
	Structureel begrotingssaldo	**63.033**	**172.404**	**239.435**	**-95.488**

	2023	2024	2025	2026
Primitieve begroting	9.233	148.104	239.435	-95.488

Paragrafen

Inleiding

Naast programma's zijn er in de begroting ook financiële paragrafen opgenomen. Waar programma's direct gericht zijn op de burger, geven de paragrafen een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld in een overzicht, waardoor de raad een goed inzicht krijgt. Gezien de raad in een gedualiseerd stelsel kaders stelt en controleert, is het van belang dat de raad inzicht heeft in en overzicht heeft over deze onderwerpen. De raad legt in de paragrafen de beleidslijnen vast met betrekking tot de beheersmatige aspecten.

Daarnaast zijn de verplichte paragrafen bedoeld om de raad en het college de financiële positie van de gemeente beter te laten beheersen. De volgende zeven paragrafen zijn voorgeschreven:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen (externe samenwerking);
7. Grondbeleid.

Daarnaast hebben wij nog een paragraaf over Informatieveiligheid (8) opgenomen.

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn inkomsten die verkregen worden op grond van publiekrechtelijke regels, voornamelijk belastingen en leges. De belangrijkste heffingen in Rozendaal zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hieronder wordt een beeld gegeven van de tarieven en de kwijtschelding.

Uitgangspunten:
- de tarieven voor rioolheffing moeten kostendekkend zijn;
- de tarieven voor afvalstoffenheffing moeten kostendekkend zijn;
- de OZB en overige tarieven worden in principe jaarlijks aangepast met het inflatiepercentage (2023: 8,5%).

Rioolheffing
Uitgangspunt is een kostendekkend tarief wat een uitvloeisel is van de in het rioleringsplan (vGRP) opgenomen kosten en investeringen. Het tarief rioolheffing wordt vastgesteld aan de hand van het laatst vastgestelde vGRP (27 september 2022). De uitkomsten hiervan bepalen het rioolrecht voor de komende jaren en dat is vastgesteld op € 220 voor de huidige planperiode.

	2020	2021	2022	2023
Rioolheffing	€ 220,00	€ 220,00	€ 220,00	€ 220,00

Afvalstoffenheffing
Uitgangspunt is een kostendekkend tarief. De kosten voor zowel inzameling als verwerking zijn de afgelopen jaren bij alle gemeenten sterk gestegen. Ondanks het positieve effect van de gescheiden afvalinzameling zal de tariefsverhoging 9% bedragen voor 2023. Voornaamste oorzaak hiervan is de hoge inflatie.

	2020	2021	2022	2023
1-2 persoonshuishouden	€ 226,00	€ 244,00	€ 251,00	€ 274,00
3 of meerpersoonshuishouden	€ 255,00	€ 275,00	€ 283,00	€ 309,00

OZB
Uitgangspunt voor de tarieven OZB is toename met het inflatiepercentage van 8,5%. Daarnaast is de totale WOZ-waarde gestegen door een stijging van de huizenprijzen en uitbreiding van het aantal woningen. Voor het bepalen van de nieuwe OZB-percentages is de geraamde opbrengst uit de begroting (vermeerderd met de opbrengst van extra woningen en verschuiving tussen woning en niet-woning) het uitgangspunt. De nieuwe percentages worden daarna aangepast aan de verwachte waardestijgingen als gevolg van de marktontwikkelingen.

	2020	2021	2022	2023
OZB eigenaar woningen	0,1000%	9,5800%	0,0899%	0,0790%
OZB eigenaar niet-woningen	13,6600%	13,7900%	0,1430%	0,1536%
OZB gebruiker niet-woningen	10,9800%	11,0900%	0,1150%	0,1235%

Omdat de waardering van de onroerende zaken het gehele jaar doorloopt is bovenstaande berekening een eerste indicatie van de tarieven. In december zijn, bij het vaststellen van de verschillende belastingverordeningen, de definitieve tarieven bekend.

De bijbehorende opbrengst ziet er als volgt uit:

	2023
OZB eigenaar woningen	428.644
OZB eigenaar niet-woningen	36.032
OZB gebruiker niet-woningen	28.342

Kwijtschelding
Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de invorderingswet is voldaan.

Lastendruk
Door bovenstaande tariefswijzigingen zal de belastingdruk voor de inwoners van Rozendaal voor een gemiddeld gezin stijgen met 4,6%.

Overige belastingen en leges
Hieronder vallen bijvoorbeeld:
- producten van burgerzaken;
- vergunningen;
- grafrechten.

In principe worden alle tarieven aangepast met de inflatiecorrectie, voor 2023 bedraagt deze 8,5%.
Met betrekking tot burgerzaken zijn er voor o.a. de paspoorten en rijbewijzen door het Rijk maximumtarieven vastgesteld. Deze wijken daarom af van de basisregel dat inflatiecorrectie wordt toegepast.

Kostendekkendheid tarieven
In onderstaande tabel is het kostendekkingspercentage van de afzonderlijke producten en het geheel opgenomen:

Soort leges	Kosten incl. overhead en btw	Geraamde opbrengst	Dekkings-percentage
Burgerlijke stand	81.220	8.850	11%
Huwelijken	23.758	23.800	100%
APV-vergunningen	6.044	500	8%
Reinigingsrecht	217.847	218.457	100%
Rioolrecht	158.060	158.655	100%
Grafleges/rechten	103.304	103.304	100%
Omgevingsvergunning bouwen	51.362	51.510	100%
Totaal	641.596	565.076	88%

Rioolrecht
Door schommelingen in kosten heeft het kostendekkingspercentage jaarlijks een lichte afwijking van 100%. Over elke planperiode komt dit jaarlijkse gemiddeld uit op 100%. Omdat de afwijkingen (zowel begroting als jaarrekening) gering zijn, worden deze verrekend met het exploitatiesaldo.

Door de kleine schaal van Rozendaal is een aantal leges c.q. producten niet kostendekkend te krijgen.
Voor rijbewijzen en reisdocumenten gelden voorgeschreven maximumtarieven terwijl de vaste kosten relatief hoog zijn.

Voor overige vergunningen (waaronder APV) en producten is de legesplicht gedeeltelijk afgeschaft omdat de kosten die met de heffing en invordering daarvan te maken hebben hoger zijn dan de (reëel in rekening te brengen) opbrengsten. Dit geldt niet voor rioolrecht, afvalstoffenheffing en in mindere mate de grafleges/rechten en omgevingsvergunningen. De wijze van kostentoerekening is opgenomen in de financiële verordening die door de raad is vastgesteld.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding
Het weerstandsvermogen geeft antwoord op de vraag in hoeverre een gemeente in staat is om niet afgedekte risico's op te vangen met gereserveerde financiële middelen (weerstandscapaciteit). Voldoende weerstandsvermogen zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven. Voldoende weerstandsvermogen gaat over twee vragen:

1. Welke risico's lopen we?
2. Wat is de beschikbare weerstandscapaciteit?

Risico's
Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente. Een gemeente loopt tal van risico's die we in meer of mindere mate kunnen inschatten en beheersen. Gemeentelijke risico's kunnen voortkomen uit de politiek, de aansprakelijkheid, de strategie, financiële samenwerking, het bedrijfsproces en het milieu. Daarnaast zijn zaken als verbonden partijen, openeinderegelingen en grondexploitaties bekende onderwerpen waar de gemeente belangrijke risico's loopt.

Risicoprofiel
Er zijn meer methoden om een gekwantificeerd risicoprofiel op te stellen, uiteenlopend van meer wetenschappelijke methoden tot meer praktische modellen. Voor alle methoden geldt dat ze geen 100% garantie bieden op volledigheid. Het gaat er immers om risico's zo goed mogelijk te benoemen waar nog niet op één of andere manier in is voorzien. De eigenschap van een risico is echter dat men niet weet wat, wanneer of hoe het zich aandient. Voor deze paragraaf kiezen we voor een pragmatische aanpak. Basis voor het risicoprofiel is een organisatiebrede inventarisatie van risico's die twee maal per jaar plaatsvindt (begroting en rekening). Deze hebben we zo goed mogelijk gekwantificeerd en voorzien van een risicoscore (kans x impact), op basis van de volgende tabellen.

Kans	***Score***
Gering (minder dan 1 x per 4 jaar)	1
Gemiddeld (ongeveer 1 x per 4 jaar)	3
Hoog (minimaal 1 x per jaar)	5

Financieel gevolg	***Score***
Gering (< 0,1% omzet = < € 5.000	1
Beperkt (> 0,1% omzet < 0,5 % omzet = tussen € 5.000 en € 25.000)	2
Groot (> 0,5 % omzet = > € 25.000)	3

Omzet: lasten programma's Rozendaal (begroting 2023: afgerond € 4,6 miljoen)

De risicoscore komt tot stand door de kans te vermenigvuldigen met de impact. Hoe hoger de score hoe groter het risico. De uitkomst zetten we af tegen de volgende tabel:

Ranking	***Gevolg***
Scores >= 10	Hoog risico. Als het een financieel risico betreft dient weerstandsvermogen aanwezig te zijn.
5 < Scores < 10	Beperkt risico. Als het een structureel financieel risico betreft wordt deze voor 25% meegeteld voor het aanhouden van een weerstandsvermogen (spreiding over 4 jaar). Een incidenteel risico wordt voor 50% meegenomen.
Scores < 5	Gering risico. Voor zover het financiële gevolgen betreft worden die geacht binnen de reguliere bedrijfsvoering gedragen te kunnen worden.

De risicoscore houdt ook rekening met het feit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. Wanneer hiermee geen rekening wordt gehouden is de kans groot dat een behoorlijk deel van het vermogen (ofwel algemene reserve) onnodig geblokkeerd wordt.

Structureel of incidenteel
Van belang is onderscheid te maken tussen risico's met structurele en incidentele effecten, in het profiel is dit onderscheid ook aangebracht. Risico's met structurele effecten hangen meestal samen met de bedrijfsvoering zoals rente of hogere kosten vanwege een hoger aantal bijstandontvangers. Wanneer dit soort risico's zich voordoen dienen ook structurele maatregelen genomen te worden door ze mee te nemen in het financieel meerjarig perspectief. Het kan zijn dat het perspectief hiervoor op korte termijn geen ruimte biedt en dat moet worden omgebogen binnen de begroting. Om die reden wordt het risico voor 100% meegenomen wanneer het hoog is en voor 25% wanneer het beperkt is om het eerste jaar eventueel te overbruggen met behulp van het weerstandsvermogen. Wanneer zich een incidenteel risico voordoet dient deze in principe ineens ten laste van de weerstandscapaciteit gebracht te worden, wanneer deze niet kan worden opgevangen in het rekeningresultaat.

Weerstandscapaciteit
Voor een oordeel over ons weerstandsvermogen is naast het risicoprofiel ook een inschatting van onze weerstandscapaciteit nodig. Ook hierbij wordt in principe onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele middelen. Bronnen van weerstandscapaciteit zijn de algemene reserve, vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorziene uitgaven.

Stille reserves kunnen hierbij ook een rol spelen. Het betreft eigendommen die lager zijn gewaardeerd (boekwaarde) dan de waarde in het economisch verkeer (bij gebouwen is uitgegaan van de WOZ-waarde). Omdat deze niet onmiddellijk in een feitelijk dekkingsmiddel kunnen worden omgezet, laten we deze voortaan bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing. We benoemen deze wel zoals voorheen.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2021	Economische/ woz-waarde	Stille reserve
Kerklaan 1 en 3	0	1.224.000	1.224.000
Werf	0	147.000	147.000
Obligaties	142.941	155.148	12.207
Totaal			**1.383.207**

Structureel
Dit wordt vooral gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit (en dan vooral OZB aangezien er al voor 100% dekking is gekozen voor afval en riool) en het bedrag voor onvoorzien. De onbenutte belastingcapaciteit kan berekend worden door aansluiting te zoeken bij artikel 12 van de financiële verhoudingswet.

Artikel 12
Bij een eventuele 'artikel 12-aanvraag' geldt ook een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde. Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rozendaal ongeveer € 275.000.

Echter, de feitelijke hoogte van de onbenutte belastingcapaciteit (met uitzondering van een artikel 12-aanvraag) is vooral een politieke keuze. Op basis van het gewenste financiële beleid is er feitelijk geen onbenutte belastingcapaciteit, uitgezonderd een inflatieverhoging. Om die reden is in onderstaand overzicht alleen € 10.000 voor onvoorziene uitgaven opgenomen voor de structurele weerstandscapaciteit.

Incidenteel
De incidentele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de som van alle reserves waaraan nog geen specifieke bestemming is gegeven en eventuele bestemmingsreserves zonder concrete verplichting die daardoor her-bestemd kunnen worden. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit beperken we ons tot de algemene reserve. De overige reserves hebben in principe allemaal een bestemming waarvan het niet wenselijk is om deze opnieuw te bestemmen. Het genoemde bedrag betreft de geraamde stand per 1-1-2022.

Structureel	
Onbenutte belastingcapaciteit	0
Onvoorzien (gemiddeld obv meerjarenbegroting)	10.000
subtotaal structureel	10.000
Incidenteel	
Algemene reserve	3.746.496
Totale weerstandscapaciteit	3.756.496

Risicoprofiel

Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	K	I	Bedrag	Risico score	%	Bedrag
Open einde regelingen								
WWB	Meer aanvragen	Geen, conjunctuurgevoelig	3	2	15.000	6	25%	3.750
WMO	Meer aanvragen	Geen, wel optie om beleid aan te passen	3	2	30.000	6	25%	7.500
Jeugdzorg	Meer aanvragen	Geen, wel optie om beleid (gedeeltelijk) aan te passen	3	3	50.000	9	100%	50.000
Kinderopvang	Meer aanvragen SMI	Geen	3	2	5.000	6	25%	1.250
Leerlingenvervoer	Meer aanvragen	Geen	3	3	15.000	9	25%	3.750
Overige risico's met structureel effect								
Algemene uitkering	Samen trap af	Geen	3	3	100.000	9	25%	25.000
Renterisico (uitgaven)	Schommelingen op de geld- en kapitaalmarkt	Op dit moment geen lening en anders wordt dit risico afgedekt via de renterisiconorm	1	1	0	1	0%	0
Renterisico (inkomsten)	Daling van rentevergoeding over uitgezette eigen middelen	Feitelijk geen gezien de verplichting tot schatkistbankieren. Momenteel lage rentevergoeding	1	1	0	1	0%	0
Kapitaalgoederen	Onvoorzien en onverwacht onderhoud aan gebouwen of wegen	Actuele beheerplannen en periodiek inspectie	3	3	50.000	9	25%	12.500
Verduurzaming vastgoed/tractie	Verplichtingen tot verduurzaming kunnen aanzienlijke kosten veroorzaken	Anticiperen op regelgeving en ontwikkelingen meenemen in de begroting	3	3	50.000	9	25%	12.500
Klimaat/droogte	Door veranderend klimaat ontstaan er problemen met vegetatie, riool en water	Anticiperen op wetgeving en ontwikkelingen en meenemen in de begroting	3	3	100.000	9	25%	25.000
Kortleven pensioen wethouders	Het vroegtijdig overlijden van een (ex) bestuurder kan financiële consequenties hebben (verzekerbaar)	Verzekeren of opvangen binnen weerstandsvermogen	1	3	50.000	3	0%	0

Wachtgeldverplichtingen bestuurders	Bij mutaties in het college kunnen wachtgeldverplichtingen ontstaan	Verzekeren of opvangen binnen weerstandsvermogen	2	3	90.000	6	25%	22.500
Juridische procedures	Bewaren en rechtszaken bij projecten en/of beslissingen	Binnen projectplannen en besluitvorming aandacht voor hebben	3	2	15.000	6	25%	3.750
Gemeenschappelijke regelingen	Het algemeen bestuur kan besluiten nemen met financiële consequenties waaraan de gemeente vanwege de constructie gehouden is	Feitelijk niet aanwezig	5	3	50.000	15	100%	50.000
Personeel	Lastig vervulbare vacatures waardoor externe inhuur noodzakelijk is	Aantrekkelijke werkgever blijven	3	3	50.000	9	25%	12.500
Veranderende wetgeving	Aanpassing in wetgeving leveren kosten op die niet altijd voldoende worden gecompenseerd	Anticiperen op ontwikkelingen	3	3	50.000	9	25%	12.500
							subtotaal structureel	**242.500**
Risico's met incidenteel effect								
Ramp c.q. groot incident	Gemeente wordt door bijvoorbeeld het ministerie niet volledig gecompenseerd voor de kosten die gemaakt zijn	Feitelijk niet aanwezig	3	3	50.000	9	50%	25.000
Rechtspositionele consequenties	Binnen elk bedrijf kunnen situaties aan de orde zijn waarbij er kosten optreden voor besluiten met rechtspostionele consequenties. De gemeente is hiervoor eigen-risico-drager.	Voorziening voor treffen dan wel opvangen binnen weerstandsvermogen	3	3	75.000	9	50%	37.500
Personeel	Langdurige uitval door ziekte	Goede begeleiding zieke werknemers	3	3	50.000	9	25%	12.500
ICT	Hacks, privacyissues, uitval systemen	Beveiliging op orde, bewustwording	3	3	100.000	9	25%	25.000
Schades	Schade door eigendommen van de gemeente (bijvoorbeeld door bomen)	In principe geldt hiervoor de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente, echter er is altijd een risico dat het niet past binnen de voorwaarden, bijvoorbeeld het niet uitvoeren van inspecties	2	3	30.000	6	50%	15.000
Planschade	Niet binnen de exploitatieovereenkomst af te dekken planschaden	Feitelijk niet aanwezig	2	3	475.000	6	50%	237.500
							subtotaal incidenteel	**352.500**
							Totaal	**595.000**

Weerstandsratio
De confrontatie van risicoprofiel en weerstandscapaciteit is opgenomen in de volgende tabel.

Weerstandsvermogen		Beschikbaar		Benodigd
Structureel	A	10.000	B	242.500
Incidenteel	C	3.746.496	D	352.500
Totaal	E	3.756.496	F	595.000
Structureel (A/B)		0,04		
Incidenteel (C/D)		10,63		
Totaal (E/F)		6,31		

Ratio	Waardering
> 2,0	uitstekend
1,5 - 2,0	ruim voldoende
1,0 - 1,5	voldoende
0,8 - 1,0	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Conclusie
Ten opzichte van de jaarrekening 2021 is het weerstandsvermogen gedaald. Reden hiervoor is de actualisatie van de risico's. De weerstandsratio is onverminderd meer dan uitstekend, waarbij de stille reserves niet in de berekening zijn meegenomen.

De gemeente Rozendaal is hiermee uitstekend in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het voorzieningenniveau in gevaar uitkomt. Bij materiële tegenvallers van structurele aard is er zodoende ook voldoende tijd om de maatregelen in kaart te brengen die nodig zijn om een structureel evenwicht tot stand te brengen.

Meerjarig overzicht van Reserves en Voorzieningen

	Begroot 1-1-2023	Begroot 1-1-2024	Begroot 1-1-2025	Begroot 1-1-2026	Begroot 1-1-2027
A. Algemene reserve					
Mobiel	3.746.496	3.672.496	3.672.496	3.672.496	3.672.496
subtotaal A	**3.746.496**	**3.672.496**	**3.672.496**	**3.672.496**	**3.672.496**
B. Bestemmingsreserves					
Reserve monumenten	25.959	25.959	25.959	25.959	25.959
Reserve sociaal domein	287.644	280.644	273.644	266.644	259.644
Vervangingsreserve inventaris gemeentehuis	95.939	102.625	109.311	115.997	122.683
Reserve digitalisering	39.608	39.608	39.608	39.608	39.608
Reserve fietspaden	0	0	0	0	0
Reserve wegen	95.408	98.629	107.832	117.035	126.238
Reserve begraafplaats	18.913	18.913	18.913	18.913	18.913
Reserve Energietransitie	0	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Reserve dekking kapitaallasten	4.618.635	4.476.804	4.335.501	4.193.449	4.051.396
subtotaal B	**5.182.107**	**5.028.183**	**4.895.769**	**4.762.605**	**4.629.441**
C. Voorzieningen					
Voorziening riolering	1.009.000	1.083.000	1.153.000	1.228.000	1.248.000
Voorziening wachtgeld/pensioen wethouders	377.793	392.793	407.793	422.793	437.793
subtotaal C	**1.386.793**	**1.475.793**	**1.560.793**	**1.650.793**	**1.685.793**
Totaal	**10.315.396**	**10.176.472**	**10.129.058**	**10.085.894**	**9.987.730**

Bij het vermelden van de stand van de reserves en voorzieningen gaat het altijd om een momentopname. De cijfers in de eerste kolom zijn gebaseerd op de laatst formeel vastgestelde cijfers van de jaarrekening 2021 en aangevuld met de verwachte mutaties (claims) in 2022.

In de overige jaren zijn de vaste en bekende toevoegingen en onttrekkingen verwerkt.

Overige financiële kengetallen
Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten met ingang van het begrotingsjaar 2016 een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen. Doel is om in één oogopslag de gemeenteraad meer inzicht te bieden in de financiële positie van de gemeente.

Financiële kengetallen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	-109%	-138%	-100%	-99%	-95%	-102%
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	-109%	-138%	-100%	-99%	-95%	-102%
Solvabiliteitsratio	79%	83%	77%	77%	76%	75%
Kengetal grondexploitatie	-3%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	-6,8%	0,0%	0,2%	3,3%	4,4%	-2,1%
Belastingcapaciteit	135%	120%	127%	128%	130%	131%

Betekenis van de kengetallen
Net als bij het weerstandsvermogen gelden ook voor deze kengetallen geen harde normen. Wel zijn er algemene bandbreedtes waarmee een indruk kan worden verkregen over de waarde van het kengetal.

	Categorie A Voldoende	Categorie B Matig	Categorie C Onvoldoende
Netto schuldquote	< 90%	90%-130%	>130%
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	< 90%	90%-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20%-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	< 20%	20%-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	Begr en Mrj >0%	Begr of Mrj >0%	Begr en Mrj <0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95%-105%	>105%

Netto schuldquote inclusief alle verstrekte leningen
Beide zijn voor Rozendaal gelijk omdat er geen doorverstrekte geldleningen aan bijvoorbeeld woningcorporaties zijn. De netto schuldquote geeft het niveau aan van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen. (Bron: VNG -website).

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Rozendaal in staat is op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Kengetal grondexploitatie
De grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie voor Rozendaal. Het percentage is de waarde van bouwgronden in relatie tot de totale baten exclusief de reserves. In het kengetal is nu rekening gehouden met de voortgang van De Del waarbij er vanuit wordt gegaan dat de boekwaarde met de jaarrekening wordt afgeboekt met de verkopen van De Del. De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie geeft overigens een concreter beeld van het verwachte verloop van grondexploitaties.

Structurele exploitatieruimte
Aan de hand van dit kengetal kan het structurele en reële evenwicht van de begroting beoordeeld worden. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er begrotingsruimte is. In dit geval biedt het financieel meerjarig perspectief bij de begroting dan ook een betere indicatie.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen kan worden gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten worden bepaald aan de hand van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in Rozendaal. De gemiddelde WOZ-waarde in Nederland bedroeg in 2021 € 290.000 en in Rozendaal € 568.000. Dat is dan ook de reden voor het hoge percentage. Dit zegt echter niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze.

	Kengetal	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	1A Netto Schuldquote (incl. verstrekte leningen)						
A	Vaste schulden (cf art 46 BBV)	0	0	0	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf art 48 BBV)	926.035	700.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
C	Overlopende passiva (cf art.49 BBV)	639.126	10.000	75.000	75.000	75.000	75.000
D	Financiële activa (cf. art 36 lid d, e en f)	1.583.804	1.638.866	1.606.008	1.662.008	1.718.508	1.773.708
E	Uitzettingen < 1 jaar	5.972.814	4.242.687	4.168.174	4.269.871	4.256.657	4.329.742
F	Liquide middelen (cf. art 40 BBV)	23.972	50.000	25.000	25.000	25.000	5.000
G	Overlopende activa (cf art. 40a BBV)	67.334	250.000	50.000	50.000	50.000	50.000
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV excl mut.reserves)	5.576.296	3.973.368	4.774.580	5.001.649	5.239.822	4.998.576
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-109%**	**-138%**	**-100%**	**-99%**	**-95%**	**-102%**
	2. Solvabiliteitsratio						
A	Eigen vermogen (cf art 42 BBV)	10.182.998	9.730.160	8.715.679	8.583.265	8.450.101	8.316.937
B	Balanstotaal	12.970.622	11.745.823	11.266.472	11.219.058	11.175.894	11.077.730
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**79%**	**83%**	**77%**	**77%**	**76%**	**75%**
	Kengetal grondexploitatie						
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf art 38 lid a punt 1 BBV)	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	-173.714	0	0	0	0	0
C	Totale baten cf art 17 lid c BBV (excl mut.reserves)	5.579.296	3.973.368	4.774.580	5.001.649	5.239.822	4.998.576
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**-3%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**
	Structurele exploitatieruimte						
A	Structurele lasten	4.850.392	3.949.095	4.849.959	4.961.659	5.133.552	5.227.227
B	Structurele baten	4.301.296	3.813.348	4.731.550	5.001.649	5.239.822	4.998.576
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	96.742	9.907	15.889	15.889	15.889	15.889
D	Totale structurele onttrekkingen aan reserves	265.718	144.337	141.831	141.303	142.053	142.053
E	Totaal baten	5.576.296	3.973.368	4.774.580	5.001.649	5.239.822	4.998.576
	Structurele exploitatieruimte (((B-A)+(D-C))/E x 100%	**-6,8%**	**0,0%**	**0,2%**	**3,3%**	**4,4%**	**-2,1%**
	Belastingcapaciteit, woonlast meerpersoonshuishouden						
A	OZB lasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	572	513	549	557	566	574
B	Rioolheffing voor een gezin	220	220	220	220	220	220
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	244	275	309	314	318	323
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E	Totaal woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	1.036	1.008	1.078	1.091	1.104	1.117
F	Woonlasten gemidd voor gezin in 2020 (gem <25K)*	766	839	852	852	852	852
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	**135%**	**120%**	**127%**	**128%**	**130%**	**131%**

* bron: Coelo

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding
De gemeente Rozendaal beslaat een oppervlakte van 2.795 hectare. Hier wonen, werken en recreëren mensen waarvoor veel kapitaalgoederen nodig zijn. In deze paragraaf geven we inzicht in de onderhoudstoestand en de kosten van onze belangrijkste groepen kapitaalgoederen (wegen, riolering/water, openbare verlichting, groen en gebouwen). Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting. Een goed overzicht is daarom van belang voor een juist inzicht in de financiële consequenties ervan. De lasten hiervan komen in verschillende programma's tot uitdrukking.

Beleid voor beheer kapitaalgoederen
Voor het onderhoud hanteren we de volgende plannen:

Nota	Jaar van vaststelling/beoordeling
Onderhoudsinventarisatie wegen (2015-2024)	2018
Onderhoudsplan riolering (2019 - 2023)	2022
Groenvisie (2022-2026)	2022

Wegbeheer
Bij de begroting 2019 is besloten om bij groot onderhoud van een aantal binnenwegen het asfalt te vervangen door klinkers. In de meerjarenbegroting is met de kapitaallasten van die investeringen rekening gehouden. Voor een klein deel van de wegen geldt onderhoud met asfalt waarvoor een reserve wordt aangehouden.

Voordat tot daadwerkelijke uitvoering van het wegbeheer wordt overgegaan wordt ook het riool geïnspecteerd om te beoordelen of er 'werk met werk' gemaakt kan worden en we voorkomen dat niet veel later diezelfde weg weer open moet voor periodiek onderhoud aan het riool.

Investeringsschema

Straat	2023	2024	2025	2026
P. van Hoornstraat	163.000			
LED-verlichting	53.000			
Steenhoek		129.000		
Mercedes bedrijfswagen			82.000	
Iseki trekker			38.000	
J. van Arnhemstraat				39000
Totaal	**216.000**	**129.000**	**120.000**	**39.000**

Riolering
In 2022 is een nieuw verbreed rioleringsplan (vGRP) ter vaststelling aangeboden. Dit plan is de uitvoering van de wettelijke verplichting dat de gemeente een rioleringsplan moet hebben. In dit plan zijn de normen bepaald voor de kwaliteit van het onderhoud en milieu. In dit plan wordt aangegeven welke investeringen er jaarlijks nodig zijn om aan de gestelde voorwaarden uit het plan te voldoen. We voorzien geen noodzakelijke wijzigingen in de begroting. Als blijkt dat investeringen niet direct noodzakelijk zijn, dan zullen deze investeringen worden uitgesteld.

Verder hebben metingen uitgewezen dat wij voldoen aan de basisinspanning (afkoppelen) zoals deze is opgelegd door de Provincie. Dit is vastgelegd in het BRP (Basis rioleringsplan) en getoetst door het waterschap Rijn&IJssel. Door de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de ruimtelijke inpassing van maatregelen die de waterbeheerder betreffen. Daarnaast kent de wet drie zorgplichten toe aan gemeenten: afvalwater, hemelwater en grondwater. In het vGRP wordt met deze nieuwe zorgplichten rekening gehouden.

Naast het opstellen en periodiek herzien van het vGRP (vooral ook bedoeld om tijdig de kosten voor riolering in beeld te hebben) wordt er jaarlijks ongeveer 1.500 meter riolering geïnspecteerd. Daaruit volgen aanbevelingen voor onderhoud dan wel herstel/vervanging zodat die activiteiten op het juiste moment worden uitgevoerd en er ook geen onnodige kosten worden gemaakt.

Gemeentegebouwen
Om het benodigde onderhoud uit te kunnen voeren is jaarlijks per gebouw een budget in de begroting opgenomen. Om deze budgetten te kunnen bepalen is een onderhoudsplanning gemaakt waarbij gebruik is gemaakt van ervaringscijfers. De budgetten in de begroting zijn toereikend voor het noodzakelijke onderhoud. Voor onderhoud aan het dak van het gemeentehuis is voor 2024 een bedrag van € 20.000 opgenomen.

Voor het onderhoud van de nieuwe school is in 2019 een contract afgesloten. Het deel voor de gemeente (gymzaal) wordt via de VVE verrekend en hiermee is in de begroting rekening gehouden.

Groenvisie 2022-2026
In mei 2022 is een nieuwe Groenvisie vastgesteld. In dit plan is voor de lange termijn aangegeven waar het openbaar groen verbeterd of aangepast kan worden. In dit plan wordt beschreven hoe Rozendaal met het openbaar groen om wil gaan. Bij het opstellen van de begroting wordt rekening gehouden met de kosten voor onderhoud van de hierin beschreven zaken. Hieraan wordt gevolg gegeven door uitvoering van een groot aantal zaken, in het bijzonder (prioritair) door opstellen van een bomenplan.

Paragraaf 4 Financiering

De paragraaf financiering geeft jaarlijks inzicht in de ontwikkelingen rond de meerjarenfinanciering, het te voeren beleid op dit gebied en in de risico's die de gemeente daarbij loopt. Zoals wettelijk voorgeschreven hanteren we hiervoor een treasurystatuut dat door de raad is vastgesteld. In het treasurystatuut staat aan welke partijen en onder welke condities de gemeente geld mag uitlenen en bij welke partijen en onder welke condities beleggingen en financieringen kunnen plaatsvinden. De uitgangspunten zijn gebaseerd op een risicomijdend treasurybeleid. De gemeente verricht geen 'near banking'- of 'banking'-activiteiten omdat dit niet tot de kernactiviteiten van de gemeente behoort.

Risicobeheer
In deze paragraaf wordt, via een aantal tabellen, inzicht gegeven in de risico's met betrekking tot de vlottende schuld (kasgeldlimiet) en de risico's op de vaste schuld (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is bedoeld om het renterisico op opgenomen kortlopende geldleningen tot een acceptabel maximum te beperken. Kortlopende leningen zijn immers 'goedkoper' dan langlopende leningen. Een risico hierbij is echter dat het lagere rentepercentage ook voor een korte periode van toepassing is. Om te voorkomen dat gemeenten met omvangrijke kortlopende leningen bij forse rentestijgingen in de problemen komen is er een landelijke kasgeldlimiet vastgesteld. In Rozendaal is dit voorlopig niet aan de orde, omdat er sprake is van een hoog bedrag aan eigen liquide middelen.

Kasgeldlimiet

	Begroting 2023
Omvang begroting per 1 januari (afgerond)	4.946.789
1. Toegestane kasgeldlimiet (8,5% begroting)	420.477
2. Omvang vlottende korte schuld (rekening-courant Gemeente)	1.000.000
3. Vlottende middelen (kortlopende vorderingen)	4.228.174
4. Totaal kasgeld (2) – (3)	-3.228.174
5. Toegestaan kasgeldlimiet (1)	420.477
6. Overschrijding kasgeldlimiet (4-5)	-3.648.651

Het negatieve bedrag bij de overschrijding van de kasgeldlimiet betekent in dit geval dus een overschot op de kasgeldlimiet en ruimschoots binnen de norm.

Renterisiconorm
Eventuele renterisico's op de langere termijn worden beheerst door de toepassing van de zogenaamde renterisiconorm. In de kern komt deze erop neer dat niet op eenzelfde moment een omvangrijke herfinanciering van langlopende leningen plaatsvindt tegen op dat moment bijvoorbeeld fors hogere rentepercentages. Met het toepassen van een renterisiconorm worden de renterisico's gespreid.

De gemeente Rozendaal kent momenteel (en dat is ook niet voorzien) geen langlopende leningen, daarom is berekening van de norm niet aan de orde.

Uitgezette middelen
De gemeente Rozendaal heeft een goede liquiditeitspositie, in 2022 voorzien we dat we gemiddeld een bedrag van ongeveer € 5,0 miljoen aanhouden bij de schatkist. Gezien de recente ontwikkelingen is het mogelijk hier weer enigszins rendement op te behalen. Momenteel (22 september) loopt de rente nog steeds hard op. In de begroting hebben wij hiervoor een bedrag opgenomen van € 40.000.

Garanties op leningen aan derden
Er zijn op dit moment geen garanties op leningen aan derden verstrekt.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF)
De wet is in 2013 aangenomen. De decentrale overheden hebben door deze wet nog eens nadrukkelijk de zelfde verantwoordelijkheid opgelegd gekregen voor een gedegen begrotingsbeleid. Doel is om samen het Nederlandse begrotingstekort binnen de perken te houden. Er wordt gewerkt met het zogenaamde EMU-saldo en Europese normeringen hiervoor. Ook is bepaald dat overtollige kasmiddelen belegd dienen te worden bij het Rijk. Dat geldt dus ook voor de gemeente Rozendaal.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding
Onze bedrijfsvoering richt zich op de ondersteunende diensten die nodig zijn om de beoogde resultaten en effecten uit de programma's te bereiken. Bedrijfsvoering omvat Personeel en Organisatie, Informatievoorziening, automatisering en digitalisering, Juridische zaken, Communicatie en Huisvesting. Bedrijfsvoering is primair een verantwoordelijkheid van het college. Deze paragraaf vertoont overlap met Programma 0, Bestuur en Ondersteuning. Deze paragraaf behandelt die aspecten van de bedrijfsvoering die niet onder programma 0 zijn behandeld. Daarbij gaan we in op de onderdelen Planning en Control (paragraaf 5.1), Organisatieontwikkeling en P&O (paragraaf 5.2), Informatievoorziening en digitalisering (paragraaf 5.3), en kosten van de diverse bedrijfsvoeringsonderdelen (personeel, huisvesting e.d.) (paragraaf 5.4).

5.1 Planning en control
Planning en controlcyclus
Het primaire doel van de P&C-cyclus is om het beleid en de bedrijfsvoering in beeld te krijgen en te houden. De P&C-cyclus moet inzicht geven in hoeverre de gemeente haar doelstellingen bereikt en welke (financiële) middelen daarbij nodig zijn. De ambtelijke organisatie legt daarbij verantwoording af aan het college van burgemeester en wethouders. Het college doet dat op zijn beurt richting de gemeenteraad. De P&C-cyclus bestaat in Rozendaal ieder jaar uit respectievelijk de kadernota, de begroting, tussentijdse (financiële) verantwoordingsrapportages (Turaps) en de Jaarstukken. Kadernota en begroting blikken vooruit op het komend begrotingsjaar en gaan dus over het 'plannen'. De Turaps en de jaarstukken blikken terug op (een gedeelte van) een jaar en ondersteunen de raad in de controlerende rol. Begroting en jaarstukken zijn verplicht. Ook hoe die eruit moeten zien is voor het grootste deel voorgeschreven. Andere momenten van plannen en verantwoorden zijn vrij.

Van Kadernota 2023-2026 naar Begroting 2023-2026
De kadernota had dit jaar een bijzonder karakter. Omdat wij vlak voor de deadline van de kadernota onverwacht meer inkomsten uit het Gemeentefonds (tot en met 2025) bleken te ontvangen dan verwacht, was er geen directe noodzaak van belastingverhoging om de meerjarenbegroting rond te krijgen. Eens te meer bleek dat we sterk afhankelijk zijn van het Rijk voor onze inkomsten. De grote mate van (financiële meerjarige) onzekerheid maakte bovendien dat er relatief veel posten op 'PM' stonden in de kadernota. Het merendeel van deze posten hebben we nu, enkele maanden later, ingevuld in de begroting. Net zoals het voorgaande jaar staan wij in deze begroting stil bij de sturende vragen wat we willen bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten. Hierbij willen wij als college zo scherp mogelijk beschrijven wat de opdracht van de raad is voor 2023. Hiermee willen wij de raad in staat stellen om de kaders helder vorm te geven, prioriteiten te stellen en uiteindelijk ook om effectiever de controlerende taak uit te oefenen. Wij werken deze begroting uit in ambtelijke werkprogramma's.

Sturen op risico's
Om grip te houden op doeltreffendheid en doelmatigheid is het van belang om financiële en operationele risico's in beeld te hebben, en om daarop als organisatie te kunnen sturen. Dat doen we onder meer door het bijhouden van de Paragraaf Weerstandsvermogen. Daarin geven we (op basis van een tweejaarlijkse herijking) een risico-indicatie. Door een nog altijd stevige reservepositie kunnen we de geschetste risico's goed opvangen. We streven er naar om de weerstandsratio niet lager te laten uitkomen dan 4 en we geven in de jaarstukken aan welke impact inzet van de reserve heeft op dit getal.

Sturen op rechtmatigheid
Op grond van een voorziene wijziging van de Gemeentewet krijgt het college de verplichting om zélf te verklaren in hoeverre de bestedingen rechtmatig tot stand zijn gekomen. Deze rechtmatigheidscontrole wordt nu verricht door de accountant, maar dient binnen de organisatie belegd te worden. De wetgever heeft in de loop van 2022 aangegeven dat deze ontwikkeling relevant is vanaf boekjaar 2023. Dit betekent dat we hier vanaf eind 2022, begin 2023 verder gevolg aan geven.

In het vervolg is het zaak dat het college in de jaarrekening een verklaring opneemt waarin zij zich uitspreekt over de rechtmatigheid van gemeentelijke uitgaven. Daarbij dient het college ook aan te geven op grond waarvan zij

tot die bewering komt. Om aan deze (wettelijke) verplichting te voldoen, moeten wij een aantal zaken nader uitwerken:

- ontwikkeling van de (verdere) aanpak voor interne controle die voorziet in de noodzakelijke onderbouwing van de rechtmatigheidsverklaring;
- passende (control)organisatie: om bovenstaande aan te sturen, maar zeker ook om de structurele uitvoering te coördineren, is aan de vraag aan de orde welke organisatie daarbij hoort;
- herziene kaderstelling door de raad is vereist. Het gaat bijvoorbeeld om het herzien van het normen- en toetsingskader rechtmatigheid, het vaststelling materialiteitsgrens, aanpassing van het controleprotocol, het herzien van opdracht aan accountant en college, en zo nodig wijzigen van de Financiële Verordening.

Financiële functie
Voor de financiële functie van de gemeente zijn vastgesteld een Financiële Verordening, voorgeschreven in artikel 212 Gemeentewet en een controleverordening voorgeschreven in artikel 213 Gemeentewet. Vanaf de jaarrekening 2016 is Stolwijk Kelderman door de raad als accountant benoemd. De opdracht voor Stolwijk Kelderman is recentelijk verlengd tot de behandeling van de jaarrekening van 2023. Eind 2023 of begin 2024 zal daarom een aanbesteding plaats moeten vinden van deze opdracht. Kosten hiervoor zijn nog niet in beeld.

Administratieve organisatie
Voor een groot aantal processen zijn procesbeschrijvingen vereist. De digitale transitie, onder meer de implementatie van het DMS (document management systeem) versterkt de nut en noodzaak hiervan. Daarnaast zijn in het kader van de functiebeschrijvingen globale taakbeschrijvingen opgesteld. Op tal van terreinen dient de gemeente (verplichte) controles, audits en zelfevaluaties uit te voeren. Voor bijvoorbeeld burgerzaken betreft het de jaarlijkse zelfevaluaties voor de Basisregistratie Personen (BRP) en voor de reisdocumenten. Jaarlijks dienen daarvoor echter ook controlewerkzaamheden plaats te vinden. Met de inrichting van DigiD per 1 januari 2023 bij de nieuwe website (live per oktober 2022) komen daar nieuwe auditverplichtingen bij.

De handhaving van allerlei wet- en regelgeving met name op het gebied van brandveiligheid, bouw- en woningzicht en milieu vraagt voortdurend aandacht voor procesinrichting en benodigde kaders zoals mandaatregeling. We richten ons bij het maken van passende afspraken over dienstverlening daarom op verantwoordingsinformatie en controle informatie over passende uitvoering en kloppende procesinformatie op de gebieden Informatiebeveiliging, archiefregels, privacyregels en bevoegdheidsregels zoals mandaten.

Naast deze bedrijfsbrede verantwoording over de risicobeheersing en beheersmaatregelen zijn de volgende ontwikkelingen relevant voor gedegen risicobeheersing:

- Frauderisico-analyse: periodiek evalueren we het risico op fraude binnen de processen. De belangrijkste beheersmaatregel op het vlak van fraudebestrijding is het up-to-date houden van de budgetverantwoordelijkheid waarbij het 4-ogenprincipe uitgangspunt is.
- Projectmatig werken: door op specifieke grotere ontwikkeling meer projectmatig te sturen worden risico's beter ingekaderd en inzichtelijk gemaakt.
- Inkoop en aanbesteding: zoals alle gemeenten merken ook wij dat de Europese aanbestedingsregels zo nu en dan knellen met onze bedrijfsvoering. Het gaat daarbij niet alleen om het beleidsmatige inkoopkader, maar zeker ook over de processtappen die per inkoop doorgelopen moeten worden. In 2022 hebben we ten behoeve van de implementatie van het DMS de focus gelegd op de inrichting van het inkoopproces. De evaluatie van dit proces en met name het eventueel herzien van het beleidskader wordt in de loop van 2023 uitgevoerd.
- Contractmanagement: om goed op risico's te kunnen sturen en daarop tijdig in te springen is het voor Rozendaal van belang om het contractmanagement goed vorm te geven. Dat heeft betrekking op het updaten van afspraken met leveranciers en samenwerkingspartners. Maar raakt ook het gedegen administreren van de lopende contractafspraken. In 2023 werken we aan beide verder.

5.2 Organisatieontwikkeling en P&O
De doelstellingen van de organisatieontwikkeling en het P&O-beleid zijn onveranderd:

1. mens en organisatie verder ontwikkelen met als kernwaarden klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerkingsgerichtheid;

2. bouwen aan een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie;
3. goed werkgeverschap waarbij wij medewerkers weten te boeien en te binden.

Wij blijven werken aan een lerende organisatie, waarin fouten gemaakt mogen worden en waarin van fouten geleerd wordt. Daarnaast willen wij ons P&O-beleid blijven ontwikkelen in samenspraak met onze medewerkers: hoe kan de organisatie medewerkers ondersteunen om hun werk zo goed mogelijk te doen.

In 2022 zijn wij gaan werken met een werkprogramma met resultaten die voortvloeien uit de begroting. Hierdoor heeft het college meer overzicht en meer mogelijkheden om bij te sturen. In de in 2022 ingevoerde ontwikkelgesprekken met medewerkers zijn individuele afspraken gemaakt over hun ontwikkeling en over resultaten. Dit zetten we in 2023 voort.

In het najaar van 2022 hebben we een gesprek met de raad over de verwachtingen over en randvoorwaarden voor een toekomstbestendige organisatie voor een zelfstandig Rozendaal. Een toekomstbestendige organisatie betekent dat we bouwen aan een robuuste organisatie die er 'staat' in 2026.

Verder gaan wij – net als in 2022 – het personeel ondersteunen in hun professionele ontwikkeling met bijvoorbeeld trainingen, intervisie en coaching. Dit is des te meer van belang gelet op krappe arbeidsmarkt, waarin voldoende gekwalificeerd personeel schaars is. Daarom blijven we in gesprek met medewerkers over P&O-vraagstukken, zodat we hen kunnen blijven boeien en binden.

Kengetallen P&O

Omschrijving	**Werkelijk 2021**	**Begroot 2022**	**Begroot 2023**
Formatieplaatsen (fte)	11,9	11,8	12,3
Medewerkers (aantal)	13	13	14
Mannen (%)	58%	69%	64%
Vrouwen (%)	42%	31%	36%
Ziekteverzuim (%)	6,81%	2,00%	2,00%
Instroom (%)	8%	0%	0%
Uitstroom (%)	0%	0%	0%
Deeltijders (%)	46%	46%	57%
Leeftijd (gemiddeld)	51,1	51	52,4
Maximum Salarisschaal (%)	85%	92%	86%
Budget opleidingen (% loonsom)	0,84%	0,74%	1,21%

Het aantal formatieplaatsen is met 0,4 fte toegenomen, omdat we in het sociaal domein een adviseur in dienst hebben genomen. De omvang van het personeelsbestand blijft kwetsbaar gelet op de opgaven waarvoor wij als gemeente aan de lat staan (sociaal domein, informatiedomein).

In 2023 maken we gebruik van externe inhuur voor ondersteuning op in ieder geval privacy, informatieveiligheid, informatievoorziening, archiefbeheer, P&O. De gemeente maakt verder gedurende het hele jaar gebruik van medewerkers van Scalabor voor werkzaamheden in de buitendienst en schoonmaakdiensten.

Ziekteverzuim

	2020	**2021**	**2022**
Verzuimpercentage	5,60%	6,80%	5,00%
Kort (0-8 dagen)	1,90%	0,30%	1,00%
Middellang (8-43 dagen)	0,00%	0,70%	0,00%
Lang (>43 dagen)	3,70%	5,80%	4,00%

Mede door (de na-effecten van) corona is het verzuimpercentage in Rozendaal hoger dan gebruikelijk. Het actuele ziekteverzuimpercentage is 5% en dat is dan ook als inschatting voor 2023 aangehouden.

Integriteit
In de gemeente Rozendaal is zowel voor de bestuurders van de gemeente als voor de ambtenaren een gedragscode vastgesteld. In de wet is bepaald dat het college over het gevoerde integriteitbeleid voor de ambtenaren jaarlijks verantwoording dient af te leggen aan de gemeenteraad.

In de Ambtenarenwet is de bepaling opgenomen dat ambtenaren een eed of belofte moeten afleggen dat hij of zij zich als een goed ambtenaar zal gedragen en als een goed ambtenaar zal handelen. Het zittende personeel heeft hiertoe een schriftelijke verklaring getekend die in het personeelsdossier is opgeborgen.

Het is inmiddels een goede gewoonte dat we alle medewerkers uitnodigen als nieuwe medewerkers de ambtseed of belofte afleggen ten overstaan van de burgemeester en in aanwezigheid van de gemeentesecretaris. Hierdoor houden we het thema integriteit op de agenda in de organisatie. Inhuurkrachten leggen geen eed of belofte af, maar ondertekenen een integriteits- en geheimhoudingsverklaring.

Behalve de gedragscode voor de ambtenaren heeft Rozendaal al sinds 2002 een zogenaamde klokkenluidersregeling. Daarin is bepaald dat ambtenaren (desgewenst anoniem) misstanden kunnen melden. Van deze klokkenluidersregeling is in Rozendaal nog nooit gebruik gemaakt.

5.3 Informatievoorziening en digitalisering
De zorg voor een goede (digitale) informatievoorziening is een vitaal onderdeel binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Vrijwel alle processen zijn in enige mate afhankelijk van digitale informatievoorziening.

In 2023 werken we langs twee globale lijnen verder in professionalisering van de organisatie:
- restant acties Digitale Agenda 2022-2023;
- reguliere aanpak.

1. *Restant acties Digitale Agenda*
   Het zwaartepunt van de Digitale Agenda lag in 2022 met enkele significante en tijdrovende zaken zoals aanschaf en implementatie DMS/RMA, nieuwe kantoorautomatisering (Office 365) en een nieuwe website. Voor 2023 ligt de nadruk op het normaliseren van de nieuwe werkwijzen en waar nodig verder professionaliseren van de organisatie (opleiding en ondersteuning).

   Met de inzet in 2022-2023 zijn randvoorwaarden gecreëerd om te (gaan) voldoen aan wettelijke eisen. We richten ons in 2023 dan ook vooral op om de laatste stappen te zetten op de wettelijke implementaties. Ten aanzien van de Wet open overheid (Woo) wordt vooral (projectmatig) aandacht besteed aan het actief publiceren van elf voorgeschreven informatiecategorieën. De Wet elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) vergt nadere besluitvorming in 2023 (door het college) over de wijzen waarop inwoners en bedrijven met ons kunnen communiceren. Voor de Omgevingswet ligt in 2023 de nadruk op aansluiting van de Rozendaalse informatievoorziening aan het Digitaal stelsel omgevingswet (DSO). We anticiperen daarnaast op de verwachte implementatie van nieuwe digi-toegankelijkheidseisen uit de Wet digitale overheid (Wdo). We verwachten deze zaken binnen de beschikbare budgetten, de kredieten Digitale Agenda, of reguliere ICT-budget te kunnen realiseren.

   Van werken op papier naar digitaal werken vraagt een omslag in de archiefprocessen. Dat doen we aan de hand van een begin 2023 op te stellen ‘handboek vervanging’. Vervolgens is dit basis voor het uitfaseren van de papieren werkwijze. Daar horen nog niet begrootte kosten bij in termen van capaciteit. De aanpak voor het uitfaseren van het werken met papier wordt na implementatie DMS/RMA (eind 2022) nader uitgewerkt en leidt – indien noodzakelijk – tot nadere besluitvorming. De kosten hiervoor zijn op het moment van opstellen nog onvoldoende in beeld.

2. *Reguliere aanpak*
In 2022 is een groot gedeelte van de geplande activiteiten Digitale Agenda uitgevoerd. Hiermee ligt er een basis voor een gestructureerde en planmatigere aanpak van de reguliere uitdagingen in het i-domein. Heldere rollen en verantwoordelijkheden zorgen er daarbij voor dat alle spelers (voor Rozendaal gaat het gauw om 45 rollen) op het juiste moment de juiste dingen doen (regievoering).

Daarbij is een belangrijk winstpunt van de Digitale Agenda dat we met een opgeschoond budget kunnen werken. Daarin is vanaf 2023 niet langer sprake van een (begrotings)post ICT, maar van een post Informatievoorziening, waarin alle zaken die onder brede aansturing van Informatievoorziening vallen zijn samengebracht. Kosten die qua inhoud en aansturing betrekking hebben op specifieke domeinen (zoals het sociaal domein, ruimtelijke ontwikkeling, of burgerzaken en publiekszaken) zijn toebedeeld aan die betreffende posten. Zaken die onder de regie horen te vallen van de brede aanpak in het I-domein zijn onder gebracht in de nieuwe post Informatievoorziening.

Het gaat daarbij om kosten die betrekking hebben op Informatievoorzieningsvraagstukken die voor de brede bedrijfsvoering van de Rozendaalse kernorganisatie van belang zijn, zoals:
- (digitaal) informatiebeheer en het DMS/RMA;
- kantoorautomatisering en werkplekken;
- connectiviteit, zoals de glasvezelkabel;
- uitvoering wettelijke taken zoals Wet open overheid en de Archiefwet;
- informatiebeveiliging en privacy-vraagstukken.

Het gaat dus niet om kosten die bijvoorbeeld gemoeid zijn met de komst van de Omgevingswet (Digitaal Stelsel Omgevingswet/DSO), of kosten die gericht zijn op de publieksdienstverlening, zoals die voor de website. Deze kosten zijn terug te vinden in het betreffende begrotingsprogramma.

De oude begrotingspost ICT bedroeg in 2022 € 173.000. De nieuwe post Informatievoorziening bedraagt als gevolg van de diverse budgetverplaatsingen € 234.622. Deze stijging is voor het merendeel verklaarbaar door verplaatste posten, en voor een kleiner deel door meerkosten op het vlak van Informatievoorziening. Deze meerkosten ten opzichte van de begroting 2022 bedragen € 28.000. Oorzaken zijn de nieuwe structurele kosten voor regie-capaciteit (Informatiemanagement en CISO-rol), als uitwerking van de Digitale Agenda 2022-2023. We informeren in het laatste kwartaal van 2022 de raad over de voortgang van de Digitale Agenda via een raadsinformatiebrief. Daarin komt ook een nadere onderbouwing van deze meerkosten aan de orde.

Onderdeel	Werkelijk ICT 2021	Begroot ICT 2022	Begroot Informatievoorziening 2023
Kosten Informatievoorziening	160.604	173.233	234.622

5.4 Kosten bedrijfsvoering

Bij programma 0 is het taakveld Overhead opgenomen. In deze paragraaf zijn de kosten daarvan per onderdeel nader toegelicht. We zien voor wat betreft de totale overhead een stijging in de kosten ten opzichte van 2022. De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn toegenomen kosten in de personeelslasten (€ 156.000), informatievoorziening (meerkosten € 28.000) en voor verbeterde (digitale) dienstverlening onder post overige kosten organisatie.

Onderdeel	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Personeelslasten	1.263.528	1.097.427	1.253.652
Overige personeelslasten	23.535	25.065	35.425
ICT-kosten	160.604	173.233	234.622
Huisvesting	29.609	34.080	49.476

Overige kosten organisatie	228.736	221.974	260.912
Tractie	42.182	43.832	45.593
Totaal	**1.748.194**	**1.595.611**	**1.879.679**

Personeelslasten
In het volgende overzicht staan de personeelsbudgetten voor de normale bedrijfsvoering (exclusief bestuur). We hanteren dit overzicht voor een afweging bij inhuur. In de tabel staan de reguliere personeelsbudgetten (gebaseerd op de bestaande formatie) en het inhuurbudget voor de structurele taken waar altijd al voor wordt ingehuurd.

Onderdeel	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Kernorganisatie	936.400	950.831	1.157.532
Inhuurbudget	327.128	146.596	96.120
Totaal	1.263.528	1.097.427	1.253.652

We zien in de kostenontwikkeling enerzijds een toename in kosten binnen de reguliere organisatie van ongeveer € 207.000. Daar staat een afname bij externe inhuur tegenover. Een belangrijke verklaring hiervoor is het versterken van de kernorganisatie op het vlak van Ruimtelijke Ontwikkeling, capaciteit die voorheen werd ingehuurd. Andere verklaringen zijn : een gewijzigde CAO en een salarisstijging zijn samen goed voor € 64.000 aan meerkosten en de aanvulling van sociaal domein-capaciteit in de kernorganisatie (regie en contractmanagement, niet zijnde beleid). Een correctie in een foutief doorgevoerde jaarschijf verklaart € 30.000.

Inhuur personeel voor projecten
Naast de inzet van extern personeel voor onze normale bedrijfsvoering zetten we extern personeel in voor projecten, of domeinspecifieke ontwikkelingen, bijvoorbeeld voor DMS of de energietransitie. De kosten daarvan worden binnen de betreffende projecten gedekt.

Overige personeelslasten

Onderdeel	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Overige personeelslasten (reis- en verblijfkosten, opleidingskosten, etc.)	23.535	25.065	35.425

Het budget voor opleidingskosten is verhoogd naar een bedrag van € 1.000 per medewerker. Daarnaast is het budget voor Arbo-kosten verhoogd.

Huisvestingslasten
Het gemeentehuis aan de Kerklaan volstaat voor de huisvesting voor het gemeentelijk personeel. Wel vraagt om een reeks samenlopende opgaven om een integrale afweging over een investeringsbehoefte. Het gaat daarbij om groot onderhoud, verduurzaming, toegankelijkheid en dienstverlening en digitaal werken. Mogelijke kosten die hieruit voortvloeien zijn niet begroot.

Alle personeelsleden hebben een goede werkplek, qua vergaderruimten is het gemeentehuis niet ruim bedeeld. Een deel van het gemeentehuis is langjarig verhuurd aan ‘t Regthuys, die opbrengst is in onderstaande tabel verdisconteerd in de cijfers.

Onderdeel	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Huisvesting (energie, water, aankoop niet duurzame goederen en diensten, specifieke verbruiksgoederen, huren, verzekeringen, afschrijving), per saldo	29.609	34.080	49.476

De hogere kosten worden veroorzaakt door de hogere energielasten. Daarnaast blijkt het lastig te zijn om een gemeentehuis te verzekeren en zijn de premies hiervoor fors verhoogd. De renovatie van de lift zorgt voor hogere afschrijvingslasten.

Overige kosten organisatie (o.a. facilitaire zaken)

Onderdeel	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Overige organisatiekosten (zoals website inventaris, tijdschriften en abonnementen, algemene benodigdheden, contributies, verzekeringen etc.), per saldo	228.736	221.974	260.912

De hogere kosten worden veroorzaakt door een verdergaande digitalisering van de dienstverlening. De website is hierdoor duurder geworden (o.a. beveiligingseisen en audits) en tevens is een afsprakensysteem en een app voor meldingen in de openbare ruimte begroot waarin burgers laagdrempelig meldingen in de openbare ruimte kunnen doen. Opschoning van het ICT-budget verklaart ook deels de veranderingen in de cijfers, doordat kosten die eerder op het ICT-budget drukten, nu worden toegerekend aan dienstverlening.

Tractie

De kostenplaats tractie heeft betrekking op het materiaal dat in gebruik is voor onze buitendienst. De lichte kostentoename voorzien we met name door een inflatie-effect op bijvoorbeeld brandstof.

Onderdeel	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Brandstof, onderhoud, belastingen, verzekeringen, etc. per saldo	42.182	43.832	45.593

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding
Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In artikel 1 lid b BBV wordt het als volgt gedefinieerd: *"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."*

Wat is ons beleid?
Rozendaal is als kleine gemeente sterk afhankelijk van goede samenwerking met de partners in de omgeving om aan haar doelstellingen te bereiken. Het focus in de samenwerkingen ligt op het degelijk en deugdelijk organiseren van de uitvoering van de wettelijke taken en het daartoe reduceren van kwetsbaarheden in de uitvoering. Dit speelt in het bijzonder in de samenwerking met de partners Rheden en De Connectie. Maar ook andere samenwerkingsrelaties zijn essentieel voor het voldoen aan wettelijke taken. Denk aan de BVO DRAN, waar de uitvoering van het doelgroepenvervoer is belegd en de Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein. Deelname aan een verbonden partij wordt dan ook bepaald door doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering van de taak.

Daarnaast is een aanleiding om te participeren in een verbonden partij als dit gestimuleerd, of voorgeschreven wordt door een hogere overheid. Een ander voorbeeld is de wettelijk verplichte Omgevingsdienst. Ook de deelname in een Veiligheidsregio en een GGD is geregionaliseerd, in ons geval de Veiligheids- en Gezondheidsdienst Gelderland Midden (VGGM).

Wat is het belang voor de gemeenteraad?
Deze paragraaf is om twee redenen van belang voor de raad. Allereerst voeren de verbonden partijen vaak beleid uit dat de gemeenten in principe ook zelf kan uitvoeren. We dragen weliswaar taken op, of over aan de verbonden partijen. Daarbij houden we veelal zelf de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Voor de gemeente en daarmee voor de raad blijft er dus nog steeds een kaderstellende en controlerende taak over bij die programma's. Daarnaast zijn er de financiële risico's die we met verbonden partijen kunnen lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. Bij het aangaan en onderhouden van contacten met verbonden partijen is van belang om:

- af te wegen wat de meest doelmatige manier is om een taak uit te voeren;
- te bekijken welke manier de beste garantie geeft dat de taak wordt uitgevoerd zoals we voor ogen hebben;
- te zorgen dat we voldoende inhoudelijk en financieel inzicht hebben en houden in het uitvoeren van een taak.

Bestuur en toezicht
De meeste verbonden partijen van de gemeente zijn gemeenschappelijke regelingen, deze zijn gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Als publiekrechtelijke lichamen zijn bepalingen van Gemeentewet, Provinciewet of Waterschapswet ook voor de gemeenschappelijke regelingen van toepassing. Via vertegenwoordiging in dagelijks en/of algemeen bestuur is het toezicht (governance) geregeld. Voor de privaatrechtelijke rechtspersonen (de vennootschappen) hebben we minder instrumenten in handen. Hier maken we gebruik van de beschikbare wettelijke mogelijkheden als het stemrecht van de aandeelhouder en toezicht door raden van commissarissen.

Invloed
Per 1 juli 2022 is de Wgr gewijzigd, met het doel om gemeentebesturen meer grip te laten krijgen op de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen. Het gaat te meer om mogelijkheden om de democratische legitimatie van de besluitvorming binnen zo'n samenwerkingsverband te vergroten. Voorbeelden zijn het recht een zienswijze in te dienen (onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten), het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en afspraken hoe om te gaan met burgerparticipatie.

Zodoende draagt de wetgeving bij aan een versterkte rol van het gemeentebestuur. Maar een nuancering van de Rozendaalse invloed op regionale besluitvorming is op zijn plaats. Over het algemeen is de invloed van de

gemeente Rozendaal, gering vanwege de omvang en het belang. Van belang is voortdurend af te wegen welke bestuurlijke en ambtelijke capaciteit dan geïnvesteerd wordt in de betreffende verbonden partij gegeven dat belang. Het is ook niet altijd noodzakelijk omdat de deelname van meerdere gemeenten in gemeenschappelijke regelingen ook voor een soort natuurlijke 'checks en balances' zorgt waar het gaat over bestuur en toezicht.

Overzicht verbonden partijen
Verbonden partijen worden onderscheiden in drie groepen:
- Gemeenschappelijke regelingen;
- Stichtingen en verenigingen;
- Coöperaties en vennootschappen.

Gemeenschappelijke regelingen
Deelname in een gemeenschappelijke regeling gebeurt in de gevallen waarin de gemeente, taken waar zij verantwoordelijk voor is, niet anders dan in samenwerking met anderen kan uitvoeren, of indien die samenwerking bijdraagt aan een doelmatige aanpak. De Wgr regelt deze samenwerkingsvorm. Het bestuur van de gemeenschappelijke regelingen wordt meestal gevormd door een afvaardiging van de deelnemers en de besluitvorming vindt plaats op basis van meerderheidsbesluiten. In hoeverre er sprake is van overdracht van taken en daarmee van autonomie hangt sterk af van het type regeling. Voor Rozendaal geldt dat voornamelijk wordt deelgenomen in relatief lichte samenwerkingsvormen waarbij het type bevoegdheid dat wordt overgedragen (voor zover überhaupt sprake is van taakoverdracht) een uitvoerend karakter heeft.

De door de gemeente aangewezen vertegenwoordigers in de besturen informeren college en raad over relevante ontwikkelingen. De betreffende organen leggen hun begroting, rekening en andere beleidsplannen voor aan de gemeente.

Onderstaande informatie wordt gepresenteerd in lijn met de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)	
Vestigingsplaats	Arnhem
Programma	Programma 1 Veiligheid en Programma 7 Volksgezondheid en Milieu
Openbaar belang	De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: a. Brandweerzorg; b. Publieke gezondheid; c. GHOR; d. Rampenbestrijding en crisisbeheersing; e. Gemeenschappelijke meldkamer.
Ontwikkelingen	In 2022 zijn afspraken gemaakt over een uitzetting van de begroting i.r.t. het versterken van de bedrijfsvoering voor zowel brandweer als publieke gezondheid (zie programma 1 en 7).
Financiële bijdrage	2023: € 119.000 (brandweer) en € 60.334 (publieke gezondheid)
Risico	Als gevolg van inflatie kunnen de lasten de komende periode toenemen. We voorzien geen andere (financiële) risico's.
Financieel belang	Ja.
Bestuurlijk belang	De burgemeester en de wethouder sociaal domein zijn lid van het algemeen bestuur.

Financiële gegevens	**1-1-2021** Eigen vermogen € 6.772.000 Vreemd vermogen € 49.662.000 Resultaat 2020 € 3.112.000	**31-12-2021** Eigen vermogen € 7.885.000 Vreemd vermogen € 63.229.000 Resultaat 2021 € 1.730.000

Gelders Archief		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning	
Openbaar belang	Hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de archiefstukken en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland.	
Ontwikkelingen	Het Gelders Archief werkt aan de ontwikkeling van een e-depot (een digitale voorziening waarin archiefinformatie wordt bewaard, beheerd en voor de lange termijn toegankelijk wordt gehouden). Dit werkt ook door op het Rozendaalse archiefbeheer. Daarnaast blijft het Gelders Archief (adviserend en als toezichthouder) betrokken bij de verdere implementatie van het DMS. Het resultaat is negatief (€ 114.410), met name vanwege de dotatie aan de voorziening e-depot. Indien dit niet het geval zou zijn, was er een positief resultaat van bijna € 300 welke met name wordt veroorzaakt door de eerder genoemde openstaande vacatures. De lumpsum is dekkend voor de huidige opdracht.	
Financiële bijdrage	2023: € 12.037	
Risico	Als gevolg van inflatie kunnen de lasten de komende periode toenemen. In navolgende jaren kan de implementatie van het e-depot invloed hebben op de gemeentelijke bijdragen.	
Financieel belang	Ja.	
Bestuurlijk belang	Namens Rheden, Renkum en Rozendaal is de burgemeester van Renkum lid van het algemeen bestuur.	
Financiële gegevens	**1-1-2021** Eigen vermogen € 368.453 Vreemd vermogen € 19.106.131 Resultaat 2020 €	**31-12-2021** Eigen vermogen € 254.043 Vreemd vermogen € 19.262.481 Resultaat 2021 - € 114.410

Omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA)	
Vestigingsplaats	Arnhem
Programma	Programma 7 Volksgezondheid en Milieu en programma 8 (VHROSV)
Openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers in van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Tevens het belang van goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.
Ontwikkelingen	De omgevingsdiensten zijn landelijk geïnspecteerd. Dat heeft geleid tot een evaluatie bij de ODRA van de kwaliteit van de taakuitoefening en ontwikkeling.
Financiële bijdrage	Basistaken worden uitgevoerd tegen uurtarief op basis van jaarlijks te sluiten overeenkomsten, 2023: naar verwachting € 31.000.
Risico	Als gevolg van inflatie kunnen de lasten de komende periode toenemen. We voorzien daarnaast geen andere (financiële) risico's. Wel speelt binnen de ODRA de vraag in hoeverre de huidige bekostigingsstuctuur (outputfinanciering) toekomstbestendig is. Planning van evaluatie van de tariefstelling is nog niet bekend.

Financieel belang	Ja.	
Bestuurlijk belang	Eén lid algemeen bestuur uit Rozendaal. Eén lid dagelijks bestuur (wethouder Renkum) namens Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal.	
Financiële gegevens	**1-1-2021** Eigen vermogen € 762.700 Vreemd vermogen € 4.838.000 Resultaat 2020 € 169.700	**31-12-2021** Eigen vermogen € 950.200 Vreemd vermogen € 6.510.300 Resultaat dec. 2021 € 82.100

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 4 Onderwijs en programma 6 Sociaal domein	
Openbaar belang	Adequaat en efficiënt vervoer van diverse doelgroepen.	
Ontwikkelingen	In zowel het leerlingenvervoer als het Wmo-vervoer zien we een stijging in de gebruik van vervoersvoorzieningen, wat ook leidt tot een toename in de Rozendaalse bijdrage voor de komende jaren.	
Financiële bijdrage	2023: € 60.226 (bedrijfsvoeringsorganisatie DRAN plus de vervoerskosten)	
Risico	Als gevolg van inflatie kunnen de lasten de komende periode toenemen. We voorzien geen andere (financiële) risico's.	
Financieel belang	Ja.	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het bestuur (portefeuillehouder sociaal domein).	
Financiële gegevens	**1-1-2021** Eigen vermogen € 0 Vreemd vermogen € 13.000.867 Resultaat 2020 € 0	**31-12-2021** Eigen vermogen € 0 Vreemd vermogen € 10.607.584Resultaat 2021 0

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 6 Sociaal domein	
Openbaar belang	Regio Centraal Gelderland is een samenwerkingsverband van 12 gemeenten in het sociaal domein. Via de module Inkoop koopt de regio gezamenlijk diensten in op het gebied van Wmo en Jeugdhulp. Gezamenlijk wordt de transformatie in het sociaal domein zo goed mogelijk vorm gegeven met als doel optimale dienstverlening voor de inwoners.	
Ontwikkelingen	Januari 2022 zijn de gemeenschappelijke regeling en de onderliggende dienstverleningsovereenkomsten herzien voor een wijziging van governance van de MGR, wat moet leiden tot een vereenvoudigde structuur, meer gericht op dwarsverbanden. De kostenimplicaties hiervan voor de komende jaren zijn verwerkt in deze begroting.	
Financiële bijdrage	Bijdrage van Rozendaal in 2023 plm. € 26.854	
Risico	Als gevolg van inflatie kunnen de lasten de komende periode toenemen.	
Financieel belang	Ja.	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het algemeen bestuur, deze heeft één stem.	
Financiële gegevens	**1-1-2021** Eigen vermogen € 724.000 Vreemd vermogen € 7.288.000 Resultaat 2020 € 0	**31-12-2021** Eigen vermogen € 699.000 Vreemd vermogen € 4.362.000 Resultaat 2021 € 0

Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen		
Vestigingsplaats	Nijmegen	
Programma	Divers	
Openbaar belang	De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN) is de opvolger van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen en is op 1 januari 2021 van start gegaan. De GMRAN is een samenwerkingsverband van 18 gemeenten. De uitdaging van deze GR is hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: groene groei. We participeren in alle 5 opgaven.	
Ontwikkelingen	Na de start in 2021 werken we met een Regionale Agenda en 5 opgaven. Als Rozendaal nemen we deel aan alle 5 opgaven. In het bijzonder de opgave 'Ontspannen regio' heeft onze aandacht. Hier leveren wij bestuurlijke inzet voor het groenblauwe raamwerk, als 'tegenwicht' tegen de vanzelfsprekende aandacht voor groei en verstedelijking.	
Financiële bijdrage	Op basis van inwoneraantal is de Rozendaalse bijdrage aan de GMRAN ongeveer € 13.000 (inclusief bijdragen aan de 5 opgaven, exclusief bijdrage aan de stichting The Economic Board).	
Risico	We voorzien geen (financiële) risico's. De inwonerbijdrage is een vaste bijdrage; als er (elders) financiering ontbreekt, leidt dat in een bijstelling van ambities of planning/tempo, en niet in een bijstelling van de financiële bijdrage per gemeente.	
Financieel belang	Ja.	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het algemeen bestuur, deze heeft één stem.	
Financiële gegevens	Omdat de GMRAN in 2021 gestart is, zijn er geen gegevens over 2020	**31-12-2021** Eigen vermogen € 331.012 Vreemd vermogen € 1.364.396 Resultaat 2021 € 331.012

Overig waaronder stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning
Openbaar belang	De drie pijlers kennisdeling, belangenbehartiging en dienstverlening vormen de basis van de vereniging. De vereniging werkt voor en namens alle gemeenten in Nederland (en de gewesten en bijzondere gemeenten overzee).
Ontwikkelingen	In 2024 stelt de VNG een nieuwe verenigingsstrategie Gemeenten vast.
Financiële bijdrage	2023: € 10.000 (contributie + fonds GGU)
Risico	Geen specifieke (financiële) risico's voorzien.
Financieel belang	Ja.
Bestuurlijk belang	Stemrecht o.b.v. lidmaatschap

K80	
Vestigingsplaats	N.v.t. (netwerksamenwerking)
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning
Openbaar belang	Belangenbehartiging richting rijk, provincies, VNG en andere netwerken vanuit de positie van kleine gemeenten; kennisdeling en vergroten samenwerking tussen kleine gemeenten in Nederland.

Ontwikkelingen	In 2022 opgericht als netwerksamenwerking. Rozendaal heeft als kartrekker zowel bestuurlijk als ambtelijk bijgedragen aan de oprichting van deze netwerksamenwerking.
Financiële bijdrage	2023: € 2.200
Risico	Geen specifieke (financiële) risico's voorzien.
Financieel belang	Ja.
Bestuurlijk belang	Stemrecht o.b.v. lidmaatschap

Stichting Veilig Thuis (zelfstandige stichting onder verantwoordelijkheid van de GR VGGM)	
Vestigingsplaats	Arnhem
Programma	Programma 6 Sociaal Domein
Openbaar belang	Een autonome, slagvaardige organisatie met als opdracht het uitvoeren van de wettelijke en overige taken van het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) voor de zestien gemeenten van Gelderland-Midden
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële bijdrage	2023: € 12.512
Risico	Geen specifieke (financiële) risico's voorzien.
Financieel belang	Ja.
Bestuurlijk belang	Er is een Raad van Toezicht bestaande uit ten minste vijf leden, onder wie leden van het college van deelnemende gemeenten, die benoemd worden door het AB van de VGGM.

Bestuurlijk Partner Overleg VeluweAlliantie	
Vestigingsplaats	n.v.t.
Programma	Programma 5 Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie
Openbaar belang	Een netwerkorganisatie die is gericht op promotie van de Veluwe ten behoeve van toerisme, recreatie en werkgelegenheid
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële bijdrage	€ 380
Risico	N.v.t.
Financieel belang	Ja.
Bestuurlijk belang	Eén vertegenwoordiger van iedere partij neemt deel in de VeluweAlliantie.

Stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen (stichting)	
Vestigingsplaats	Arnhem
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning en programma 3 Economie
Openbaar belang	The Economic Board is een regionale samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven. De belangrijkste opgave voor deze Triple Helix samenwerking is het stimuleren van duurzame economische groei en innovatie in de regio.
Ontwikkelingen	De stichting is in de tweede helft van 2015 gestart. Ook onder de vernieuwde regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio blijft de stichting (op basis van een gemeentelijke bijdrage) actief.
Financiële bijdrage	De gemeente heeft een bijdrage ad € 1 per inwoner per jaar gedurende 5 jaar gegarandeerd, is onderdeel van de € 1,88 voor het gemeenschappelijk orgaan
Risico	N.v.t.
Financieel belang	Ja.
Bestuurlijk belang	De samenwerkende gemeenten wijzen één lid aan in de geleding 'overheden'.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding
Grondbeleid is een belangrijk instrument in het kader van het ruimtelijke beleid. In Rozendaal is er één grondexploitatie, de Del. Deze ontwikkeling voorziet in woningbouw op de percelen de Del 6 en 10. Het perceel de Del 6 bestond uit twee voormalige voetbalvelden, de Del 10 is een voormalig tennis- en squashpark.

Voor de ontwikkeling van de Del is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met projectontwikkelaar Credo. In deze overeenkomst is bepaald dat Credo de gemeente een financiële kostenverhaalsbijdrage zal betalen.
De totale ontwikkeling bestaat uit 63 woningen, waarvan 44 woningen door Credo zijn gerealiseerd, de gemeente geeft de overige kavels uit waar door de kopers een eigen woning ontworpen en gerealiseerd kan worden.
Op grond van de meest actuele grondexploitatie (maart 2021) is het geprognosticeerde positieve saldo van het plan De Del € 4,43 miljoen. De gemeenteraad heeft in het verleden aangegeven dat de opbrengsten van de Del ingezet worden ten behoeve van de financiering van de nieuwe Dorpsschool.

Actuele ontwikkelingen
De lasten en baten in de begroting worden gebaseerd op de jaarschijf zoals opgenomen in de grondexploitatie die door de gemeenteraad is vastgesteld. In principe is dit vooral ten behoeve van de formele begrotingsrechtmatigheid van de uitgaven.
Ten aanzien van de baten kan gemeld worden dat in 2022 de laatste kavel is overgedragen.

Paragraaf 8 Informatieveiligheid

Doelstelling
We zijn in onze organisatie bij vele werkprocessen afhankelijk van de (digitale) beschikbaarheid van betrouwbare informatie en worden daarbij ook blootgesteld aan risico's. Burgers verwachten een betrouwbare overheid die zorgvuldig met informatie omgaat. Het gaat daarbij om het waarborgen van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie(systemen). Dat zorgt ook voor een goede kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoerings- en dienstverleningsprocessen.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geeft de wettelijke kaders aan en eist dat organisaties aantonen dat zij de juiste organisatorische en technische maatregelen hebben genomen voor de verwerking van persoonsgegevens. Doel daarvan is de privacy van personen die in onze informatiesystemen zijn opgenomen te beschermen. De AVG richt zich vooral op de bescherming en een juist gebruik van persoonsgegevens (vertrouwelijkheid). Dit geldt ook voor organisaties die namens Rozendaal persoonsgegevens verwerken.

Informatiebeveiliging moet de primaire bedrijfsprocessen ondersteunen en de veilige en verantwoorde uitvoering daarvan mogelijk maken. Daarnaast moet informatiebeveiliging via passende technische en organisatorische maatregelen de privacy van personen die in onze informatiesystemen beschreven zijn beschermen.

Wetgeving en normenkaders
AVG
Op het terrein van privacy is de AVG sinds 2018 het wettelijk kader. Deze wet heeft gezorgd voor een versterking en uitbreiding van privacyrechten van burgers in de hele EU. En meer en strakker vastgelegde verantwoordelijkheden voor organisaties en dezelfde, uitgebreidere, bevoegdheden voor alle toezichthouders in de EU, in Nederland zorgt de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) hiervoor.

BIO
Vanaf 2020 geldt voor de gehele Nederlandse overheid één uniform normenkader voor informatiebeveiliging, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO is opgesteld door de IBD (Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten). Informatiebeveiliging vormt een belangrijk kwaliteitsaspect van de informatievoorziening van de overheid. Het beveiligen van informatie is echter geen eenmalige zaak, maar een proces waarbij steeds de Plan-Do-Check-Act cyclus wordt doorlopen.

Om te voorkomen dat informatie en informatiesystemen te licht of te zwaar worden beveiligd, vormt risicomanagement een belangrijk onderdeel in dit proces. De BIO is opgezet om gemeentes vanuit een meer risico-gebaseerde denkwijze de voor hen relevante beheersmaatregelen te laten treffen. De beheersmaatregelen die in de BIO zijn opgenomen, zijn verplicht voor alle overheden. De BIO is gebaseerd op de meest actuele ISO 27002 norm.

Uiteraard heeft ook de gemeente Rozendaal de ambitie om te voldoen aan de BIO. De BIO is echter geen doel op zich, het gaat om:
- zorgvuldig omgaan met gevoelige informatie;
- betrouwbare en continue dienstverlening;
- voldoen aan wet- en regelgeving (o.a. privacy);
- beheersen van risico's.

ENSIA
ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) vloeit voort uit en is gebaseerd op de BIO. Uit het proces ENSIA volgt een beeld van de mate waarin aan de BIO wordt voldaan. Bij deze audit gaat het vooral om de beveiliging van overheidsinformatie in brede zin (waaronder persoonsgegevens). ENSIA is het instrument waarmee intern aan het college van B&W en extern aan de toezichthouders van de verschillende stelsels verantwoording wordt afgelegd. Dit gebeurt door middel van een zelfevaluatie op basis van vragenlijsten die door de stelselhouders zijn opgesteld. Daarnaast verantwoordt de gemeente zich ook horizontaal aan de gemeenteraad via de jaarrekening. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke planning en control-cyclus. Zo krijgt het

gemeentebestuur meer overzicht over de informatieveiligheid van hun gemeente. In 2023 volgt de verantwoording over het jaar 2022.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
Vanaf 2023 krijgen we te maken met de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV). Deze wet regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. Zij krijgen daarmee het recht om officiële berichten, zoals aanvragen voor vergunningen en bezwaarschriften, elektronisch aan het bestuursorgaan te zenden. Gemeenten zijn verplicht hun communicatiekanalen digitaal toegankelijk te maken voor iedereen, dus ook voor mensen met een beperking of met minder digitale vaardigheden. Gemeenten dienen hiervoor te voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen.

Om dit te kunnen doen en om de veiligheid van o.a. persoonsgegevens te kunnen waarborgen, zijn er in 2022 de nodige stappen gezet, vanuit onze Digitale Agenda, waarvoor de raad middelen beschikbaar heeft gesteld. In 2023 zal het DMS (document management systeem) zijn geïmplementeerd, zijn de werkplekken voorzien van nieuwe apparatuur en wordt er gewerkt vanuit de Cloud. Bij de inrichting van onze nieuwe website (laatste kwartaal 2022 gereed) houden we reeds rekening met de digitale dienstverlening aan onze burgers en de servicenormen, wat o.a. inhoudt dat gebruik gemaakt kan worden van formulieren, DigiD, een voorleesfunctie en er kan voortaan een afspraak worden gemaakt om de gemeente te bezoeken. De digitale toegankelijkheid speelt hierbij een belangrijke rol. Gemeenten dienen aan te tonen dat aan alle gestelde eisen wordt voldaan of verklaart in de toegankelijkheidsverklaring hoe de gemeente hier op (een vooraf gestelde) termijn aan zal voldoen. Om de gemeente te kunnen toetsen aan de digitale toegankelijkheidseisen, zal gebruik worden gemaakt van speciale software. De meerkosten hiervoor zullen ca. € 1.000 per jaar zijn.

Beleid
We hebben de doelen uitgewerkt en maatregelen vastgelegd in beleid. Het Strategisch Informatiebeveiligingsplan is voor het laatste geactualiseerd in 2020; het Privacybeleid in 2022. Het college van B&W is het besluitvormend orgaan voor beide (samenhangende) onderwerpen. Het Strategisch Informatiebeveiligingsplan herijken we eens per drie jaar. In 2023 wordt het Informatieveiligheidsbeleid opnieuw tegen het licht gehouden en aangepast aan organisatorische veranderingen en/of technologische ontwikkelingen. Het Privacybeleid actualiseren we jaarlijks, indien nodig. Het beleid vormt de basis voor actieplannen en jaarverslagen. We werken continu in een cyclus van plan-do-check-act (PDCA-cyclus).

In het vervolg van deze paragraaf werken we de lijnen privacy en informatieveiligheid separaat uit. In de praktijk zijn er vele dwarsverbanden tussen beide onderwerpen.

Privacy
Actieplan Privacy 2023
Om er voor te zorgen dat de privacy gewaarborgd blijft, wordt jaarlijks een actieplan privacy opgesteld. De uitvoering gebeurd voornamelijk door onze Privacy Officer (PO). Monitoring vindt plaats door de (wettelijk verplichte) functionaris gegevensbescherming (FG). Daarnaast wordt jaarlijks o.a. gekeken naar de actualisering en borging van (privacy)processen, het actualiseren van het verwerkingsregister, processen rondom o.a. de meldplicht datalekken, bewustwording en afspraken met derden. Jaarlijks wordt, in het 1e kwartaal, door de FG verslag uitgebracht van de stand van zaken rondom privacy op basis van het Privacybeleid en het actieplan.

Voor de functie van FG (Functionaris gegevensbescherming) blijven we gebruik maken van een extern bureau. De functie van PO (Privacy Officer) word vanaf 2022 intern ingevuld.

Informatieveiligheid
Actieplan Informatiebeveiliging
Net als bij privacy, werken we gestructureerd aan informatiebeveiliging, dit doen we met een jaarlijks actieplan. Risico-gestuurd werken is een drijfveer in de aanpak. Ook voor een kleine gemeente als Rozendaal is het essentieel dat risico's goed worden ingeschat.

Rollen en taken
Om zowel de grote lijnen te bewaken, de risico's te bepalen, uitvoering te geven aan de BIO, het beleid te formuleren en uit te (laten) voeren, heeft de gemeente nogmaals gekeken naar de rollen die hierbij van belang zijn. Voor de rol van de CISO zijn wij een samenwerking aangegaan met de gemeente Arnhem. Arnhem heeft twee fulltime CISO's in dienst. De CISO adviseert over het ontwikkelen, uitvoeren en handhaven van beleidsterreinen en beleidsprocessen (ICT-beveiligingsmanager). Daarnaast is er gekeken naar de rol van de (interne) ISO (Information Security Officer). De ISO zorgt voor het opstellen, bijstellen, vernieuwen en herzien van het informatiebeveiligingsbeleid en de daaruit voortvloeiende informatie(beveiligings)plannen en zorgt voor de afstemming van de werkzaamheden binnen de organisatie.

Bewustwording
Ook in 2023 wordt aandacht besteedt aan bewustwording. Waarschijnlijk ook weer door het inzetten van een ethisch hacker. Daarnaast houden de CISO en de ISO de organisatie alert door mails en memo's te sturen over veilig werken en middels het doorsturen van meldingen van bijvoorbeeld de IBD (over phishing-emails en andere dreigingen) aan alle medewerkers en het bestuur om zo aandacht te vragen voor veilig werken.

Informatieveiligheid en samenwerking met derden
(Be)veilig(d) samenwerken met leveranciers en andere samenwerkingspartners is van groot belang. Om o.a. de kwaliteit van de ICT-dienstverlening te garanderen en dat samenwerkingspartijen voldoen aan vooraf bepaalde normen, wordt vanaf eind 2022 gewerkt met Third Party Memorandums (TPM's). Een TPM is een verklaring door een onafhankelijke audit partij over de kwaliteit van de ICT-dienstverlening en beheersing van een organisatie. De kosten die gemoeid zijn met de verstrekking van de benodigde TPM's zijn reeds in de begroting opgenomen.

Audit beveiliging politiegegevens (WPG)
Vóór eind 2022 moet er een WPG-audit plaatsvinden. In de WPG-audit wordt inhoudelijk onderzoek gedaan naar de wijze waarop het verwerken van politiegegevens is georganiseerd (opzet), de maatregelen en procedures die daarop van toepassing zijn en die in de borging van de wettelijke eisen voorzien (bestaan) en de werking van de getroffen maatregelen en procedures. De externe audit moet elke vier jaar plaatsvinden en jaarlijks moet er een interne audit worden doorlopen. Dit zal voor Rozendaal niet veel omvattend zijn qua werkzaamheden, omdat handhaving is uitbesteed aan de gemeente Rheden. Er moet wel rekening gehouden worden met extra ureninzet (i.v.m. de interne audit) en kosten die vanuit Rheden aan ons doorberekend zullen worden. Dit is nog niet opgenomen in de begroting.

Inzet in 2022-2023
Samengevat focust de inzet in 2022/2023 op:
- de samenwerking met de gemeente Arnhem i.v.m. de CISO-rol. Arnhem heeft twee fulltime CISO's in dienst. Zij zullen zorgdragen voor de taken die hiermee gemoeid zijn in samenwerking met de ISO (intern);
- de inzet van een ethisch hacker;
- digitale dienstverlening en de mogelijkheid voor burgers en bedrijven om digitale aanvragen te doen (via DigiD) via de nieuwe website;
- het herzien van het informatieveiligheidsbeleid;
- het opstellen van een nieuw Actieplan Privacy;
- het opstellen van een nieuw Actieplan Informatiebeveiliging;
- de afronding van de invulling van de rollen en taken m.b.t. informatiebeveiliging;
- het gebruik van TPM's voor o.a. SUWI en DigiD (belastingen en burgerzaken);
- de implementatie van de Wmevb en de (in- en externe audits) onder de WPG.

Tot slot: beleid ten aanzien van incidenten
De CISO (Chief Information Security Officer) wordt door de medewerkers geïnformeerd over beveiligingsincidenten en legt deze vast ten behoeve van rapportages. Hieronder vallen o.a. inbreuken op en (ver)storingen in de informatietechnologie, datacommunicatie of andere infrastructurele voorzieningen die gevolgen kunnen hebben voor de continuïteit en integriteit van de bedrijfsprocessen evenals signaleringen dat het informatieveiligheidsbeleid niet wordt nageleefd. Eventuele incidenten of datalekken worden bijgehouden in

een afzonderlijk register en wanneer van toepassing gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Voor grote incidenten, zoals bijvoorbeeld een hack, zijn geen kosten geraamd in de begroting.

De activiteiten die de gemeente onderneemt om zowel aan de BIO als de AVG te voldoen zijn talrijk en hebben veelal een technisch karakter. Ondanks alle fysieke, technische en digitale maatregelen blijft de mens (vaak onbewust) een zwakke schakel waar het gaat om informatieveiligheid. Incidenten vallen dan ook niet uit te sluiten. Het is van belang dat er sprake is van een veilige omgeving (dus niet direct afrekenen) waarin dergelijke incidenten gemeld kunnen worden om van te leren.

Financiële overzichten

Geprognosticeerde balans

Activa	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	5.417.290	5.212.179	5.125.729	4.919.280
Financiële vaste activa	1.606.008	1.662.008	1.718.508	1.773.708
Totaal vaste activa	7.023.298	6.874.187	6.844.237	6.692.988
Vlottende activa				
Voorraden	0	0	0	0
Uitzettingen met een met een rentetypische looptijd < 1 jaar	4.168.174	4.269.871	4.256.657	4.329.742
Liquide middelen	25.000	25.000	25.000	5.000
Overlopende activa	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal vlottende activa	4.243.174	4.344.871	4.331.657	4.384.742
Totaal Activa	**11.266.472**	**11.219.058**	**11.175.894**	**11.077.730**

Passiva	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste passiva				
Eigen vermogen	8.715.679	8.583.265	8.450.101	8.316.937
Voorzieningen	1.475.793	1.560.793	1.650.793	1.685.793
Vaste schulden met een met een rentetypische looptijd > 1 jaar	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	10.191.472	10.144.058	10.100.894	10.002.730
Vlottende passiva				
Vlottende schulden met een met een rentetypische looptijd < 1 jaar	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Overlopende passiva	75.000	75.000	75.000	75.000
Totaal vlottende passiva	1.075.000	1.075.000	1.075.000	1.075.000
Totaal Passiva	**11.266.472**	**11.219.058**	**11.175.894**	**11.077.730**

Investeringsstaat

Voor 2022 en verder voorzien we vooralsnog onderstaande investeringen, met de kapitaallasten hiervan is in deze begroting rekening gehouden. Wanneer de raad besluit tot het vervangen van asfalt door klinkers, komen hier de investeringen in wegen bij (zie paragraaf Kapitaalgoederen).

Straat	2023	2024	2025	2026
P. van Hoornstraat	163.000			
LED-verlichting	53.000			
Steenhoek		129.000		
Mercedes bedrijfswagen			82.000	
Iseki trekker			38.000	
J. van Arnhemstraat				39.000
Totaal	**216.000**	**129.000**	**120.000**	**39.000**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Programma	Reserve	2022	2023	2024	2025	2026
Toevoegingen						
0	Inventaris gemeentehuis	6.686	6.686	6.686	6.686	6.686
2	Wegen	3.221	9.203	9.203	9.203	9.203
		9.907	**15.889**	**15.889**	**15.889**	**15.889**
Onttrekkingen						
0	Dekking kapitaallasten	9.195	5.022	4.494	4.494	4.494
2	Dekking kapitaallasten	375	2.170	2.170	2.920	2.920
4	Dekking kapitaallasten	111.791	111.791	111.791	111.791	111.791
5	Dekking kapitaallasten	3.258	3.258	3.258	3.258	3.258
7	Dekking kapitaallasten	19.718	19.590	19.590	19.590	19.590
		144.337	**141.831**	**141.303**	**142.053**	**142.053**

Inventaris gemeentehuis
Dit betreft de jaarlijkse reservering voor toekomstig (groot) schilderwerk aan het gemeentehuis.

Wegen
Dit betreft de jaarlijkse reservering voor toekomstig onderhoud aan de asfaltwegen.

Dekking kapitaallasten
Deze reserve heeft een financieel-technisch karakter. Investeringen waar in het verleden voor gespaard is, mogen niet ineens ten laste van de betreffende reserve gebracht worden, maar dienen te worden geactiveerd waardoor er kapitaallasten in de begroting worden opgenomen. Deze reserve wordt vervolgens ingezet om die kapitaallasten te dekken.

EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Rozendaal is positief. Het betekent dat in EMU-termen de inkomsten groter zijn dan de uitgaven.

EMU-saldo	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Resultaat voor bestemming	9.233	148.104	239.435	-95.488	
Afschrijvingen tlv exploitatie	209.255	217.144	221.708	221.708	+
Bruto dotaties aan voorzieningen	89.000	85.000	90.000	35.000	+
Investeringen vaste activa	216.000	129.000	120.000	39.000	-
Verkoopopbrengsten vaste activa	0	0	0	0	+
Boekwinst desinvesteringen vaste activa	0	0	0	0	-
Aankoop grond, bouw- woonrijpmaken e.d.	0	0	0	0	-
Verkoopopbrengsten grond	0	0	0	0	+
Boekwinst grondverkopen	0	0	0	0	-
Betalingen tlv voorzieningen	0	0	0	0	-
Boekwinst verkoop deelnemingen/aandelen	0	0	0	0	+
	91.487	321.247	431.142	122.220	

Incidentele baten en lasten

Pr	Onderwerp	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	Lasten				
0	Inventaris	3.800	4.300	0	0
0	Onderhoud gemeentehuis	0	20.000	0	0
4	Nationaal progr onderwijs	29.030	0	0	0
6	Jeugdzorg trajecten	50.000	0	0	0
7	SPUK preventie	10.000	0	0	0
8	Multisignalering	4.000	0	0	0
	totaal incidentele lasten	**96.830**	**24.300**	**0**	**0**
	Baten				
4	Nationaal progr onderwijs	29.030	0	0	0
5	SPUK sport	10.000	0	0	0
8	Multisignalering	4.000	0	0	0
	totaal incidentele baten	**43.030**	**0**	**0**	**0**

In principe bevat de begroting alleen structurele baten en lasten. Afwijkingen in de verschillende jaren worden vooral veroorzaakt door fluctuaties op bestaand beleid.